

ОДБРАНА

Година IX ■ Број 175 ■ 1. јануар 2013. ■ цена 100 динара ■ 1,20 евра

Александар Вучић,
први потпредседник
Владе Србије
и министар одбране

Поштовање према војсци

★ *Срећна
Нова година
и Божић*

2013

„Одбрана“ наставља традицију „Рајника“, првог војног листа у Србији, који је изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Медија центар „ОДБРАНА“
Београд, Браће Југовића 19
medijacentar@mod.gov.rs

Директор

Славољуб М. Марковић, потпуковник

Главни и одговорни уредник

мр Раденко Мутавцић

Заменик главног уредника

Владимир Почуч, мајор

Уредници

Мира Шведић, Душан Глишић, Славица Лужник

Новинари

Сања Анђелковић
Мирјана Боровина, потпоручница
Владимир Вјештић
Биљана Миљић

Стални сарадници

Станислав Арсић, др Себастиан Балаш,
мр Славиша Влачић, Милосав Ц. Ђорђевић,
др Милан Мијалковски, мр Зоран Миладиновић,
мр Миљан Милкић, Крсман Милошевић,
Никола Остојић, Никола Оташ, Влада Ристић,
Иштван Пољанац, Будимир М. Попадић

Дизајн и прелом

Енес Међедовић (ликовни уредник),
Станислава Струњаш, Бранко Сиљевски,
Марија Марић и Слободан Михаиловић
(технички уредници)

Фотографија

Стефана Савић (уредница),
Горан Станковић, Душка Стефановић,
Јово Мамула, Даримир Банда, (фоторепортери)

Језички редактор

мр Наташа Николић

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Вера Бјеловук

Документација

Радован Поповић (фото-центар)

ТЕЛЕФОНИ

Директор 3241-258; 23-809
Главни и одговорни уредник 3241-257; 23-808
Секретар редакције 3201-809; 23-079
Прелом 3240-019; 23-583
Маркетинг 3241-026; 3201-765; 23-765
Претплата 3241-009; 3201-995; 23-995

ТЕЛЕФАКС 3241-363

АДРЕСА

11000 Београд, Браће Југовића 19
odbrana@mod.gov.rs
redakcija@odbrana.mod.gov.rs
www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-312849-56 МЦ „Одбрана“

Претплата

За припаднике МО и Војске Србије преко РСЦ
месечно 160 динара. За претплатнике преко
Поштанске штедионице месечно 180 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА“ АД, Београд,
ISSN 1452-2160

Магазин излази сваког 1. и 15. у месецу

„Одбрана“ је члан
Европског удружења
војних новинара

БРОЈ 175

НАСЛОВНА СТРАНА

Снимио Јово МАМУЛА

САДРЖАЈ

■ ДОГАЂАЈИ

6 Новогодишњи и божићни пријем министра одбране и начелника Генералштаба
ВОЈСКА ПОНОС НАРОДА

10 Обележен Дан Ваздухопловства и ПВО – 24. децембар

СПРЕМНОСТ ПЛAVОГ СТРОЈА

Свечаном академијом, у присуству државног и војног врха, обележен је век српског војног ваздухопловства и педесет година ракетних јединица за противваздухопловна дејства. Министар одбране Александар Вучић поручио је да Србија има војску за понос, која чува суверенитет земље и никоме не прети.

■ ИНТЕРВЈУ

14 Александар Вучић, први потпредседник Владе Србије и министар одбране

ПОШТОВАЊЕ ПРЕМА ВОЈСЦИ

20 Обележавање годишњице Колубарске битке
БЕЗМЕРНА ЖРТВА ЈУНАКА

21 Акција „Најплеменитији подвиг“ листа „Вечерње новости“

ПОСТХУМНО ПРИЗНАЊЕ МАЈОРУ ГОРАНУ САВИЋУ

■ ОДБРАНА

24 Центар за усавршавање кадрова АБХО у Крушевцу

ПРЕПОЗНАТ И ПОДРЖАН КВАЛИТЕТ

Специјални прилог

ВОЈНА ДОКТРИНА

- 30** На полигону „Орешац“
ГАЂАЊА ОКЛОПНИХ ЈЕДИНИЦА
- 55** Најбоља чета Прве бригаде
ТЕНКИСТИ ЗА УЗОР
- 56** Вежба слушалаца 3. класе за резервне
официре санитетске и ветеринарске службе
ЈЕСЕН 2012
- 60** Обука пешадијског вода Друге бригаде
у Немачкој
СИМУЛАЦИЈА РАТА
- 62** Прве потпоручнице у служби ВОЈ
МЛАДОСТ ЈЕ ПРЕДНОСТ

Долазак девет девојака, с првом официрском розетом на рамену, у јединице 126. бригаде ВОЈИН, унело је нову дозу младости, енергије и озбиљности. Њихове почетне дужности, командира вода и одељења, не захтевају од њих само велико теоријско и практично стручно знање већ и довољно самопоуздања, сигурности и одговорности.

■ СВЕТ

- 68** Обавештајно-безбедносни сектор Немачке
СТРАТЕГИЈА САЈБЕР БЕЗБЕДНОСТИ

■ ИСТОРИЈА

- 74** Научна конференција „Први балкански рат – 100 година касније“
ПОУКЕ ЗА БУДУЋНОСТ

Срећна Нова 2013.

Век српског војног ваздухопловства јубилеј је који је обележио протеклу годину у Војсци Србије. Обележено је и педесет година од формирања ракетних јединица за противваздухопловна дејства, педесет година од слетања легендарног авиона МиГ 21 на аеродром Батајница и педесет пет година од отварања Музеја југословенског ратног ваздухопловства, који је поводом ових јубилеја приредио велику изложбу, приказану широм Србије.

Уз подсећања на успоне и развој српског ваздухопловства, ни овога пута нису заборављени херојски подвизи, храброст и пожртвованост припадника нашег ваздухопловства, почев од 1913. године и првих жртава, преко херојске одбране Београда у Априлском рату 1941. године, до НАТО агресије 1999. године.

Протекле године Србија је први пут као државни празник обележила 11. новембар – Дан примирја у Првом светском рату. Велика епопеја започета је пре сто година, победоносном Кумановском битком и Балканским ратовима, који су настављени голготом и васкрсом Србије у Првом светском рату, у коме је изгубљено до милион и по становника, а мушкараца је остало упола мање него на почетку Балканских ратова 1912. године.

Сећајући се свих славних датума и догађаја из борби за слободу и самосталност, Србија данас потврђује да је фактор мира и стабилности, да има пријатеље од САД, преко Европе, Русије до Кине, са којима развија свеколику сарадњу у интересу своје и светске безбедности и економске користи за добробит свих грађана.

У веома интензивној међународној војној активности један од битних циљева је даља модернизација и професионализација оружаних снага и унапређење и развој оперативних и функционалних способности Војске Србије.

Србија остаје посвећена миру и протекле године учествовала је у седам мировних мисија у свету. Планирано је да се у 2013. години упути до 222 припадника Војске Србије и 15 припадника МУП-а у девет мултинационалних операција УН и ЕУ. То су мировне мисије УН у Конгу, Либерiji, Обали Слоноваче, на Кипру и у Либану, на Блиском истоку и на Хаитију, као и у мултинационалне операције ЕУ у Сомалији и Уганди.

Планова је пуно за годину која неће бити лака. Али увек вреди радити за боље. *Срећна Нова 2013!* ■

Раденко МУТАВЦИЋ

Новогодишњи и божићни пријем министра одбране и

Војска понос народа

Први потпредседник Владе и министар одбране Александар Вучић и начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Љубиша Диковић приредили су традиционални пријем поводом новогодишњих и божићних празника

Свечаности, 20. децембра у Дому Гарде на Топчидеру, међу многобројним гостима, присуствовали су председник Републике Србије, Томислав Николић, премијер Ивица Дачић, министри, представници законодавне, извршне и судске власти, дипломатски и војни представници акредитовани у нашој земљи, припадници Министарства одбране и Војске Србије, представници вер-

начелника Генералштаба

ских заједница, познате личности из културног и јавног живота и представници медија.

Министар Вучић захвалио је присутнима на досадашњој подршци Министарству одбране и Војсци Србије.

Такође је истакао да је поносан на припаднике наше војске, посебно на оне који раде у најтежим условима, од којих су неки, нажалост, изгубили и своје животе.

– Србија, наша војска, наше министарство, биће им вечно захвално за све што су за нашу земљу учинили. Ми знамо колика је наша земља, колико становника имамо, али оно што нико не може да нам одузме је оно чиме се дичимо данас – понос, снага, воља коју носимо у нашим срцима и главама, као и жеља да имамо војску којом ће се сви грађани Србије поносити – рекао је

министар Вучић и додао да морамо имати овако храбру, али и боље опремљену армију, да бисмо имали и државу.

Генерал Диковић је истакао да је Војска Србије, у години која је за нама, извршила све постављене задатке, који су усмерени на јачање одбрамбених способности земље и безбедности њених грађана, као и јачање угледа у свету.

– У реализацији задатака водила нас је свест да су наши резултати усмерени на јачање одбрамбених способности Србије и безбедности њених грађана, на јачање угледа наше земље у свету... Када кажемо Војска Србије, немојте да замислите генерала у свечаној униформи који говори пред вама, већ да вам прва помисао буде војник у Копненој зони безбедности, који под оружјем и са 25 и више килограма опреме на себи извршава задатак, на температурама од минус 30 до плус 40 степени. Нека вам падне на ум наш војник у Либији, Либану, Кипру, Сомалији, Уганди, који поносно носи барјак Републике Србије – поручио је генерал Диковић, пожелевши срећну и успешну Нову 2013. годину. ■

Биљана МИЉИЋ

Снимили Јово МАМУЛА и Даримир БАНДА

Генерал Диковић посетио Турску

У сусрету начелника Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковника Љубише Диковића са турским колегом генералом Неџдетом Озелом заједнички је оцењено да постоји простор за унапређење билатералне војне сарадње, пре свега у областима војног образовања – школовања официра на командноштабним и генералштабним усавршавањима у војнообразовним институцијама Турске и Србије, као и заједничких вежби и обуке.

Исказан је обострани интерес за учешће у регионалним иницијативама ради боље сарадње и стварања услова за стабилност, безбедност и просперитет у региону.

Делегација Војске Србије посетила је 4. корпус оружаних снага Турске, Војну академију, Центар Партнерства за мир и Центар за обуку за борбу против тероризма.

Генерал Диковић положио је венац у Маузолеју Мустафе Кемала Ататурка, творца модерне турске државе, а делегацију Војске Србије примио је и амбасадор Србије у Анкари Душан Спасојевић. ■

Информисање страних војних представника

На информисању страних војних представника о питањима из надлежности Сектора за људске ресурсе, након уводног обраћања помоћника министра за људске ресурсе Јована Мијаковића, говорили су начелници управа за кадрове, обавезе одбране и традицију, стандард и ветеране.

У име страних војних представника присутнима се обратио вицедојен Београдске асоцијације СВП и изасланик одбране Швајцарске пуковник Маркус Видмер. ■

Донација рачунара

Протокол о донацији рачунара Министарству одбране потписали су начелник Управе за стратегијско планирање генерал-мајор др Божидар Форца и у име донатора изасланик одбране Краљевине Норвешке у Београду пуковник Есбен Ас.

Рачунарима ће бити подржан пројекат „Стандардизација у систему одбране у функцији достизања циљева партнерства“ у оквиру НАТО програма Партнерство за мир. ■

Интензивирање сарадње са Кином

Циљ посете Кини делегације Министарства одбране и Војске Србије, коју је предводио начелник Кабинета министра одбране бригадни генерал Васо Гујић, је интензивирање сарадње у области одбране. Чланови делегације посетили су Пекинг, Нанцинг и Шангај, а од војних јединица и установа Шесту оклопну дивизију и Канцеларију за иностране послове Министарства одбране Кине.

Разговори су вођени са генерал-мајором Ц Гуовејом, замеником начелника Кабинета за односе са иностранством, генерал-мајором Ванг Хаитаом, замеником начелника штаба Војне области Нанцинг, старијим пуковником Хе Чуанваом, замеником команданта гарнизона Шангај и старијим пуковником Ју Џином, начелником штаба Шесте оклопне дивизије.

Сарадња у области одбране између Србије и Кине пример је добрих односа две земље и њихових војски и има узлазни тренд. Све то потврђује чврсту опредељеност Републике Србије и Министарства одбране да се стратегијско партнерство подигне на највиши могући ниво. ■

Српски мировњаци путују у Либан и Уганду

Заменик начелника Генералштаба генерал-мајор Милан Бјелица примио је официре који одлазе у мултинационалне операције УН у Либану и Уганди.

Пуковник Небојша Ђенић отпутовао је у Уганду где ће наредних шест месеци бити шеф санитарске службе у мултинационалној операцији Европске уније EUTM Somalia. Србије је учешће у овој операцији отпочела 25. априла ове године.

Потпуковници Зоран Јанићијевић, Бранко Мишић, Иван Шикора и Слађан Тубић и мајори Радиша Дедић и Емил Кирков отпутовали су у Либан, где ће наредних шест месеци бити штабни официри у мултинационалној операцији УН UNIFIL. У тој операцији ангажовано је 46 припадника Војске Србије – пет штабних официра, пет чланова Националног елемента за подршку и 36 припадника пешадијског вода. ■

Обележен Дан Ваздухопловства и ПВО –

Спремност плавог

Свечаном академијом, у присуству државног и војног врха, обележен је век српског војног ваздухопловства и педесет година ракетних јединица за противваздухопловна дејства. Министар одбране Александар Вучић поручио је да Србија има војску за понос, која чува суверенитет земље и никоме не прети.

Свечаној академији у Југословенском драмском позоришту, присуствовали су председник Србије Томислав Николић, председник Народне скупштине Небојша Стефановић, први потпредседник Владе и министар одбране Александар Вучић, начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Љубиша Диковић, командант Ваздухопловства и противваздухопловне одбране генерал-мајор Ранко Живак и бројни гости из државног врха, дипломатског кора, СПЦ, привредног и културног живота.

Министар одбране Александар Вучић честитао је свим припадницима ВиПВО јубилеј пожелевши им „сигурно и слободно небо“. Он је нагласио да је прослава 100 година српског војног ваздухопловства и 50 година ракетних јединица за противваздухопловна дејства привилегија малог броја земаља у свету.

– Стати крило уз крило с најразвијенијим земљама света и формирати војно ваздухопловство само девет година након лета браће Рајт, указује на висок ниво свести политичке, војне и научне елите у Србији која схвата значај поседовања слободног неба. За нама је 100 година стварања и развоја елитног вида Војске Србије. До данашњег дана генерације пилота, противавионаца, техничара и специјалиста различитих ваздухопловних профила, уграђивале су своја знања, искуства, ентузијазам, младост и своје животе у богату ваздухопловну историју, рекао је министар Вучић и истакао да ће у наредном периоду бити унапређена знања и опрема војске, а пре свега у војном ваздухопловству.

Он је рекао да се у припремању говора за свечану академију његов тим двоумио да ли да помене пилоте који су 1999. године изгубили животе бранећи земљу.

– Да ли би то или не би било популарно, како би ко у нашој, а како би ван наше земље то прихватио? Људи који су бранили наше небо 1999. године представљају понос, а не срамоту. То су људи на које ће се угледати будуће гене-

СРБИЈА ИМА БУДУЋНОСТ

Земља која има овакву војску која никога не угрожава, која никоме не прети, и која у складу с Уставом Републике Србије штити свој суверенитет, земљу и небо, има чиме да се похвали и поноси – истакао је министар одбране Александар Вучић.

треба да градимо боље сутра за нас и наше потомке.

– Србија има будућност. Земља која има овакву војску која никога не угрожава, која никоме не прети, и која у складу с Уставом Републике Србије штити свој суверенитет, земљу и небо, има чиме да се похвали и поноси – истакао је министар одбране Александар Вучић.

Уз пратњу Уметничког ансамбла Министарства одбране “Станислав Бинички”, под диригентском палицом Павла Медаковића, програм су својим извођењима увеличали бројни глумци и музичари.

Свечаност на аеродрому Батајница

На свечаном обележавању Дана ВиПВО на аеродрому Батајница, честитајући припадницима ВиПВО дан вида, начелник Генералштаба генерал-потпуковник Љубиша Диковић подсетио је да ове године обележавамо два јубилеја којим се дичи Војска и Република Србија, век српског војног ваздухопловства и педесет година од формирања

строја

рације и у које ће деца гледати када буду размишљали како се штити слобода и како се чува Србија – рекао је Вучић.

Министар одбране је нагласио да је наша обавеза “да памтимо њихово дело”, као и дело свих осталих војника који су гинули бранећи своју отаџбину.

– То су наши јунаци и хероји од којих никада нећемо одустати и којима ћемо се увек поносити – рекао је министар Вучић и додао да су херојски подвизи, храброст и пожртвованост припадника нашег ваздухопловства темељи на којима

Свечана академија
у Југословенском
грамском позоришту

прве наше јединице наоружане ракетним системима.

– На дан када је давне 1912. године у Нишу формирана Команда Ратног ваздухопловства, са поносом истичем да сте ви, припадници вида, својим радом и одговорношћу успели да у сваком тренутку будете спремни да испуните своје задатке, на начин како се то од вас очекује. У протеклих сто година, бременитих борбом за слободу и одбрану Србије, српско војно ваздухопловство исписало је небројене странице херојских дела – истакао је генерал Диковић и додао да су од Балканских ратова до данас, генерације pilota, противавионаца, техничара и специјалиста различитих профила, унели своју младост, знање и искуство у богату историју ваздухопловства, а кад је требало своја херојства платили су и животима.

Њихов патриотизам, поимање части и професионализам, трајна су инспирација и пример садашњим и будућим генерацијама ваздухопло-

СТРАНИЦА ХЕРОЈСТВА

У протеклих сто година, бременитих борбом за слободу и одбрану Србије, српско војно ваздухопловство исписало је небројене странице херојских дела. Од Балканских ратова до данас, генерације pilota, противавионаца, техничара и специјалиста различитих профила, унели су своју младост, знање и искуство у богату историју ваздухопловства, а кад је требало своја херојства платили су и животима – истакао је начелник Генералштаба генерал-потпуковник Љубиша Диковић.

ВРЕДАН ЈУБИЛЕЈ

Дан ВиПВО – 24. децембар обележава се у знак сећања на датум када је, на основу Одлуке српског Војног министарства, војвода Радомир Путник донео Решење о формирању Ваздухопловне команде са седиштем у Нишу, 1912. године. У то време Србија је била једна од 15 земаља у свету која је имала војно ваздухопловство.

ваца, ракеташа и свих других старешина и војника.

– У периоду пред нама, чврсто ослоњени на наше војничке традиције, удруженим снагама радићемо на јачању оперативних способности и модернизацији ваздухопловства и противваздухопловне одбране – рекао је генерал Диковић и посебно истакао да ће Генералштаб Војске Србије пружити пуну подршку у свим аспектима унапређења живота и рада припадника и јединица ВиПВО.

Поглед у будућност

Честитајући празник, командант ВиПВО генерал-мајор Ранко Живак подсетио је да је историја овог вида дуга један век, да је испуњена периодима развоја и просперитета, али и тешким историјским искушењима са којима се у неколико наврата суочио наш народ и држава.

– Од 1913. године и првих људских жртава у ваздухопловству, преко херојске одбране Београда у

Априлском рату 1941. године, па до НАТО агресије 1999. године нико из плавог строја, без обзира на снагу и надмоћност непријатеља, никада није рекао не смем, не могу или нећу – истакао је генерал Живак.

– Током 2012. године славили смо, али и радили. Били смо будни и спремни да одбранимо суверенитет ваздушног простора републике Србије. Помагали смо грађанима и када је горело и када је вејало. Пружили смо подршку нашим војницима ангажованим у мировним операцијама у иностранству, учествовали у многобројним међународним активностима и на тај начин репрезентовали нашу земљу и њену Војску – рекао је генерал Живак, напоменувши да припадници Ваздухопловства раде тежак и опасан посао и да су трагични догађаји у којима су животе изгубили пиротехничари Небојша Милић и Славиша Марковић и пилот Горан Савић опомена за приоритетне задатке у наредној години.

– Безбедност у ваздуху, заштита живота и здравља наших људи и чување технике са којом радимо основни су

ПРИЈЕМ ДЕЛЕГАЦИЈЕ ВиПВО

Поводом Дана Ваздухопловства и противваздухопловне одбране – 24. децембра, начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Љубиша Диковић примио је делегацију коју је предводио командант генерал-мајор Ранко Живак.

У делегацији су били заменик команданта 250. ракетне бригаде за ПВД пуковник Сава Миленковић, потпоручник Немања Ранковић из 126. бригаде ВОЈИН, старији водник прве класе Душко Јокић из 210. батаљона везе и десетар Бојан Богдановић из 333. инжињеријског батаљона.

задаци у предстојећем периоду. Очекују нас и значајне активности у домену обуке, увежбавања са оружаним снагама Румуније и Бугарске, као и заједничко тактичко увежбавање на нивоу видова – истакао је генерал Живак на свечаности у Батајници.

Поводом дана ВиПВО, уз дефиле јединица, авиони и хеликоптери ваздухопловства Војске Србије налетали су батајничку писту, а на крају свечаности приређен је техничко–тактички збор модернизованих и осталих средстава.

Дан ВиПВО – 24. децембар обележава се у знак сећања на датум када је, на основу Одлуке српског Војног министарства, војвода Радомир Путник донео Решење о формирању Ваздухопловне команде са седиштем у Нишу, 1912. године. У то време Србија је била једна од 15 земаља у свету која је имала војно ваздухопловство. ■

Сања АНЂЕЛКОВИЋ
Владимир ВЈЕШТИЋ

Снимили Јово МАМУЛА и Душан АТЛАГИЋ

Александар Вучић,
први потпредседник Владе Србије и министар одбране

Поштовање према војсци

Сви припадници Војске Србије имају једну заставу. То је црвено-плаво-бела тробојка, српска застава, пред њом се заклињу на верност својој отаџбини. Наш је посао да сарађујемо са свима у свету у најбољој вери, на најбољи начин, али да увек имамо у виду интересе Србије и да штитимо и чувамо нашу земљу.

У новогодишњем интервјуу министар одбране Александар Вучић истиче да је Србија опредељена за мир, али имајући у виду да смо изложени бројним безбедносним претњама и изазовима, морамо да будемо увек спремни и довољно обазриви да своју земљу заштитимо. Најављује модернизацију војске, а као њено највеће благо издваја оспособљеност, пожртвованост, марљивост и знање људи. За наше момке и девојке у мирним операцијама каже да су по-

нос Србије, а међународну војну сарадњу види као мост пријатељства и развијања поверења са наших партнерима.

У отвореним одговорима изостали су поједини детаљи које смо очекивали, али министар подсећа на народну мудрост да је боље прво скочити, па рећи хоп!

Интересовало нас је и како оцењује учинак Министарства одбране и Војске Србије у протеклим месецима, од формирања нове Владе, какве су нам извозне могућности, да

ли ће бити већих кадровских промена, шта очекује од следеће и наредних година?

■ *Господине министре, на почетку, које су основне карактеристике безбедносне политике за коју се определила Влада Србије?*

– Србија је опредељена за мир, али имајући у виду чињеницу да смо изложени бројним безбедносним претњама и изазовима морамо да будемо увек спремни и рекао бих довољно

Снимко Јово МАМИЋА

обазриви да своју земљу заштитимо. Министарство одбране и Војска Србије понашају се у складу са Уставом Србије и Декларацијом Народне скупштине о неутралности.

Што се тиче различитих врста безбедносних изазова, за нас је највећи Косово и Метохија и све што се догађа на тој територији. Увек постоји бојазан и опасност да би Албанци могли да нападну српско становништво. Надамо се да ће то спречавати међународни фактори, али и разум код Албанаца.

Истовремено и на делу јужне Србије постоје такви безбедносни ризици, као и у неким другим општинама на територији централне Србије. Наш посао је да озбиљношћу, одговорношћу и превентивном снагом утичемо на све оне који мисле да на који било начин могу да угрозе територијални интегритет и уставни поредак Републике Србије.

У складу с тим ми радимо на даљој реформи и професионализацији наше армије, на модернизацији такође, и већ ове године, а наредних поготово, очекујемо не само номинално већ и ре-

ално већи буџет за одбрану, да можемо да будемо функционално још оспособљенији него што смо данас. Овде морам да кажем да сам веома задовољан начином на који генерал Диковић води Војску Србије и уопште њеним функционисањем у овако тешким економским условима.

■ *Србија остварује неутрална и неће улазити у војне савезе? Како видиш међународну војну сарадњу сада и који су њени будући правци?*

– Србија има изванредну војну сарадњу са бројним партнерима. Ми користимо Програм *Партнерство за мир* за успостављање најбоље могуће сарадње са многим западним земљама. Истовремено, чини ми се после 12 година, први пут је успостављена

За нас је највећи безбедносни изазов Косово и Метохија и све што се догађа на тој територији. Увек постоји бојазан и опасност да би Албанци могли да нападну српско становништво. Надамо се да ће то сиређавати међународни фактори, али и разум код Албанаца.

озбиљна сарадња са војском Руске Федерације. Тиме потврђујемо да се држимо одлука Народне скупштине и онога што пише у нашем уставу.

Желимо да сарадња наше војске и Министарства одбране са осталим армијама и министарствима буде мост у креирању пријатељстава и да наше учешће у бројним мултинационалним операцијама показује да Србија представља онај одговорни део света. Сви који желе учешће српских војника у мисијама мира показују колико високо цене наш професионализам, знање наших војника, њихову оспособљеност и сигуран сам да се на такав начин враћа углед војске не само код нашег народа већ и у међународној заједници.

■ *Сарадња са КФОР-ом је од пресудне важности за безбедност на Косову и Метохији. Како зајочети преговори са косовском страном утичу на безбедносне аспекте?*

– То је најсложенији безбедносни проблем Србије и зато сам у недавној посети САД замолио секретара за одбрану Леона Панету да остави америчке војнике на територији

Косова и Метохије, њих 780, јер смо трамо да је веома важно да они буду ту и да у сваком тренутку могу да заштите српско становништво. Имамо потврду америчке стране да ће нам по том питању изаћи у сусрет, пре одлуке НАТО Савета у фебруару, што је за нашу земљу веома значајно.

Имамо такође добру сарадњу и са Немцима, Италијанима, Аустријанцима, са свима који имају своје војнике на Косову и Метохији и та сарадња је на врло професионалном нивоу. Наш генералштаб и наше министарство имају непрекидну комуникацију са њиховим представницима, постоји обострано разумевање и схватање тежине и компликованости ситуације у којој се сви налазимо, тако да је врло важно да КФОР гарантује мир, али и сигурност српском становништву. Разуме се да је наше да учинимо све што можемо за наш народ.

Желимо да сарадња наше војске и Министарства одбране са осталим армијама и министарствима буде мост у креирању пријатељстава и да наше учешће у бројним мултинационалним операцијама показује да Србија представља онај одговорни део света.

■ *Како оцењујете рад Министарства одбране и Војске Србије у прошлом периоду?*

– Ја никада нисам задовољан оствареним и увек желим више. Нисам војни експерт и нећу да се бавим оним што је посао генерала Диковића, али истичем да не желим ону врсту подељености и подвојености која је некада можда постојала између Министарства и Генералштаба, пошто смо ми овде због војске.

Мој посао је да се обезбеди пристојан буџет, да видимо како и на који начин да наставимо акцију грађње и лакше добијање станова за војна ли-

ца, како да омогућимо и нешто већа примања од оних која су имали у овако тешким економским условима и то су ствари којима сам се пре свега бавио у овом периоду.

Организовали смо и велики број манифестација, затим састанака у оквиру међународне војне сарадње и први пут, чини ми се, до максимума спроводили оно што је наша велика жеља, а то је не само војно-војна већ и војно-економска сарадња. По том питању сам задовољан, иако ће прави резултати доћи тек крајем 2013. и у 2014. години.

А оно чиме нисам задовољан, никад нисам задовољан пре свега својим ангажовањем и зато ћу настојати да радим још више у наредном периоду, а онда ћу моћи да критикујем друге.

■ *Каква је позиција Министарства и Војске у расподели буџета?*

– Буџет је скроман, али он реално није нижи. Дакле, не само номинално већ реално није нижи у односу на прошлу годину. Одређеним уштедама које можемо да остваримо у наредном периоду, тај новац можемо да преусмеримо за неке друге намене. Очекујем у наредној години да држава, што се тиче наоружања и војне опреме, на различите начине определи један део новчаних средстава. Али очекујем и одређене аранжмане са неким земљама, како би могли да унапредимо функционалне и оперативне способности Војске Србије. Верујем да ћемо успети то да завршимо пред крај 2013. године.

Имамо изванредну сарадњу са Националном гардом Охаја, имамо одличну сарадњу са САД, све бољу сарадњу са Руском Федерацијом. Наша политика је да градимо пријатељства и мостове и постоји велико поверење између нас и наших партнера.

Наглашавам да морамо пре свега да бринемо о људима. Највеће благо војске није број тенкова ни топова, већ је то оспособљеност, пожртвованост, марљивост и знање људи. Али заинтересовани смо и за модернизацију наоружања и војне опреме и мислим да ћемо по том питању наредне године имати не мали напредак.

■ *Какве су шансе за нове извозне послове војне индустрије? Шта су наши извозни адути?*

– Наши адути су што можемо да произведемо и оно што спада под такозване руске и такозване НАТО стандарде. Захваљујући и пријатељствима која смо стекли, и на подручју Азије и Африке, имамо добар приступ значајним тржиштима и то можемо да искористимо. Али потребна нам је много већа марљивост, много већа тачност, потребно је да кад нешто договоримо то испунимо до краја. Уз

професионализацију рада наше наменске индустрије и побољшања у припремама послова у „Југоимпорту СДПР“ и Министарству одбране, очекујем да тај систем функционише као уређена и организована целина.

■ *У недавном сусрећу са потпредседником Рогозином најавили сте нову фабрику и могућности производне сарадње и извоза. Шта се планира?*

– Фабрика у Великој Плани производиће сложене борбене системе и имаће око 100 запослених. Када и други буду видели како то функционише у једној српској фабрици, мислим да ће бити заинтересовани да учествују у том пројекту.

Са потпредседником Рогозином договарали смо још неке послове, преговори о конкретизацији су у току. Али што би наш народ рекао, боље скочи па кажи хоп, тако ћу и овде

сачекати да видимо како ће се ти преговори завршити.

■ *Управо сте се вратили из САД. Како оцењујете ту сарадњу?*

– Имамо изванредну сарадњу са Националном гардом Охаја, имамо одличну сарадњу са САД, све бољу сарадњу са Руском Федерацијом. Наша политика је да градимо пријатељства и мостове и постоји велико поверење између нас и наших партнера. У наредном периоду наставићемо такву сарадњу. Оно што је важно јесте да ми овај посао радимо за Србију. Не радимо ни за Русе, ни за Американце, ни за било кога другог.

Имали смо неколико важних састанака и са представницима Кине и многих других земаља и у међународној војној сарадњи постигли смо највеће резултате. Од Кине смо добили одређене донације и ту очекујемо да се војна и свака друга сарадња појача.

Са секретаром одбране Леоном Панећом приликом недавне посете САД

Наши адући у извозним пословима су шћо можемо да произведемо и оно шћо сћада под шћакозване руске и шћакозване НАТО сћандарге. Захваљујући и пријатељствима која смо сћекли, и на подручју Азије и Африке, имамо добар присћућ значајним шћржишћима и шћо можемо да искорисћимо.

родноправни и политички значај те сарадње. Али ако, на пример, у операцији ATALANTA имамо два учесника, или негде лекарски тим или другу врсту ангажовања, где год да одете ви не знате какво је то подизање угледа, какав је то утицај који остварујемо, како то изгледа другачије него када у томе не учествујете.

Обилазио сам наше војнике у мултинационалној операцији на Кипру, ти момци и девојке су изванредни, обучени, одговорни, озбиљни и они су понос Србије. А било је дивно чути да су наши пријатељи Кипрани, али и они са друге стране, изузетно задовољни њиховом професионалношћу. Нико нема примедбе. То је, наравно, и за њих огромно искуство. Добијамо људе који су и стручни и оспособљени, а са друге стране повећавамо углед и значај не

– Најважније је да имамо рационалну, прагматичну и одговорну сарадњу. А да се превише грлимо и љубимо било би лажно. Морамо и желимо да сарађујемо, али то треба да буде на потпуно реалним и рационалним основама.

■ *Имаће ли сазнања о корупцији у Министарству и Војсци?*

– Оно што је важно да истакнем, јесте да је то питање генералне превенције, а затим и показивање свима да правна држава постоји, да она делује. Не мислим да су Немци, Енглези или Французи по својој природи мање или више корумпирани од Срба. Не, имају само бољи систем и већи страх да почине кривично дело! И зато мислим да је важно да се истраже сви спорни случајеви. Не да се лове вештице, већ да се тиме пошаље јасна

■ *Колико брзо можемо ићи у војној сарадњи са Европском унијом? Које су предности, а која ограничења у оквиру Заједничке безбедносне и одбрамбене политике ЕУ?*

– Не видим велика ограничења. Потписали смо протокол и идемо у ту сарадњу. То је одвојено од приступања НАТО савезу и то учвршћује нашу везу са европским партнерима. Србија ће сарађивати са свима којима су европски мир и политика мира и безбедности суштина деловања.

■ *Влада је упутила предлог Народной скупшћини за учешће у мировним мисијама војске и полиције у наредној години. Какве су нам шћу даље амбиције, а какве могућности?*

– Бићу потпуно отворен. Некада сам као опозициони посланик имао неку врсту скепсе колики је међуна-

Обилазио сам наше војнике у мултинационалној операцији на Кипру, ти момци и девојке су изванредни, обучени, одговорни, озбиљни и они су понос Србије.

само наше војске већ и наше државе на свим континентима.

Наш је план и намера да и даље под окриљем УН и ЕУ учествујемо у мировним операцијама. А мислим да и билатерално можемо да учествујемо у мировним операцијама, о чему такође одлучује Народна скупшћина, јер је то заиста добра и важна ствар за нашу земљу.

■ *Како видиће регионалну сарадњу на Балкану и Југоисточној Европи? Изазова је на прешћек. Шћа је најважније у шћој области сарадње?*

порука да ће постојати нулта толеранција према корупцији и да ћемо се против ње борити на сваки могући начин.

А тиме ћемо гарантовати и економски бољитак и бољи животни стандард. Деловање институција охрабриће стране инвеститоре да улажу у Србију, да не морају да плаћају мито, та-

Шаћемо јасну поруку да ће постојати нулта толеранција према корупцији и да ћемо се против ње борити на сваки могући начин.

ко да једним ударцем постижете више ефеката и резултата који су веома важни за наше грађане.

О конкретним примерима нека истражни органи, а затим и тужилаштво и правосудни органи, кажу своје.

■ *Колико сѐте задовољни са радњом са безбедносним агенцијама?*

– Безбедносне агенције професионално обављају свој посао, а да ли може нешто боље – надам се да може. Волео бих да видим још већу посвећеност послу, а посебних и појединачних замерки немам. Они имају важну улогу у овако сложеном безбедносном окружењу, због онога што се збива у земљи и окружењу, и зато је њихов посао веома комплексан.

■ *Можемо ли да најавимо и неке промене?*

Највеће благо војске није број џенкова ни џојова, већ је џо осџособљеносџи, џожрџиваносџи, марљивосџи и знање џуди.

– Неких промена је било, неких ће бити, али то неће бити никакве партијске и политичке промене. И велике компаније мењају неки проценат руководства годишње, добро је унети „свеже крви“, тако да су одређене промене добродошле и ту нема џутње. То је један рационалан приступ и промене нећемо везивати за неке одређене датуме.

■ *У оволиком џослу, обавезама, одговорносџима, како сѐте Ви?*

– Морам да кажем да се најбоље осећам кад сам овде у Министарству одбране. Моје је да радим и да имам добар однос са џудима који раде у Министарству, посебно са војницима. Ја се само надам да они виде колико поштовања имам према њима, као што и наш народ има поштовање и џубав према својој војсци.

Оно што ми је тешко пало то су биле трагедије које су нас задесиле, неколико наших припадника је стра-

дало на тешким задацима које су обављали. Њиховим породицама још једном изражавам саучешће. Ти џуди су заиста наши јунаци и они заслужују наше поштовање и нашу почаст. То је једино што је било заиста тешко, много теже за те породице него за мене, али био сам тужан и веома несрећан. Али то је природа тешког посла којим се војска бави.

■ *Ваша џорука уз новогодишње и божићне џразнике?*

– Свим припадницима Министарства одбране и Војске Србије желим да следећа година не буде тежа од ове 2012, а од 2014. очекујем да буде значајно боља и од 2012. и од 2013. Свима желим добро здравље и личну и породичну срећу. И да нам живот буде мало бољи у Новој 2013! ■

Раденко МУТАВЏИЋ

СНИМАО Ј. МАМИЉА

Обележавање годишњице Колубарске битке

Безмерна жртва јунака

Њихова жртва је безмерна, као што је и наша одговорност да наставимо у правилном смеру велика, истакао је премијер Ивица Дачић у Лазаревцу

Централна државна манифестација поводом обележавања 98. годишњице Колубарске битке, 15. децембра у Лазаревцу, почела је одавањем државних и војних почести код Спомен-цркве Светог Димитрија.

Венце су положили премијер Ивица Дачић, делегација Министарства одбране и Војске Србије коју је предводио заменик начелника Генералштаба генерал-мајор Милан Бјелица, представници општине Лазаревац, амбасада Аустрије, Мађарске, Словачке и Чешке, бројних општина и невладиних организација опредељених за неговање традиција ослободилачких ратова Србије. Венци су положени и код Споменика српском ратнику у центру Лазаревца.

Испред Спомен-цркве Светог Димитрија, у чијој костурници почива око четрдесет хиљада страдалих српских и аустроугарских војника, председник Владе Србије Ивица Дачић поручио је да је дужност грађана Србије да негују сећање на жртве, али и да истрају у изградњи друштва заснованог на вредностима и идеалима хуманизма и ненасиља. Дачић је рекао да се сећањем на жртве предака слави живот, а не смрт.

– Нека и овај сусрет прерасте у још један апел за мир, разумевање и толеранцију међу народима, религијама и државама. На тај начин најправичније ћемо се одужити нашим заједничким прецима који су дали животе за слободу. Њихова жртва је безмерна, као што је и наша одговорност да наставимо у правилном смеру велика – рекао је Дачић.

Он је подсетио да је Колубарска битка ушла у историју као битка у којој је војска којој је предвиђан потпуни слом, за кратко време реорганизована и прешла у контрафанзиву у којој је непријатељу нанела одлучујући пораз, а да се тактика генерала Живојина Мишића данас изучава на војним школама широм света.

Колубарска битка је највећи окршај српске и аустроугарске војске у Првом светском рату и вођена је у новембру и децембру 1914. године на фронту дугачком око 200 километара. Битка је завршена успешном контрафанзивом Прве армије Српске војске под командом генерала Живојина Мишића.

У битки је из строја избачено око 165.000 српских војника, подофицира и официра, од чега је око 22.000 погинуло а око 91.000 је рањено. Аустроугарски губици били су знатно већи, будући да је из строја избачено више од 270.000 војника, подофицира и официра.

Захваљујући исходу битке, Централне силе су биле приморане да се и 2015. године боре на три фронта, Немачка је била приморана да знатан део својих потенцијала упути на Балкан, а због победе српске војске одложен је улазак Бугарске у рат. ■

Акција „Најплеменитији подвиг“ листа „Вечерње новости“

Постхумно признање мајору Горану Савићу

Пилот Савић остао је до последњег тренутка у авиону и избегао да летелица падне на насељено место, жртвујући тако свој живот да би сачувао друге

Мајору Горану Савићу постхумно је припало признање у традиционалној акцији „Најплеменитији подвиг“ дневног листа „Вечерње новости“. Пилот Савић остао је до последњег тренутка у авиону и избегао да летелица падне на насељено место, жртвујући тако свој живот да би сачувао друге.

Начелник Генералштаба генерал-потпуковник Љубиша Диковић уручио је признање брату погинулог мајора, Бојану Савићу. Постхумно признање додељено је и Јелени Трикић, из Дрвара. „Мајка храброст“ је упркос тешкој болести одлучила да роди сина Николу.

Најплеменитији подвиг 2012. године учинио је редитељ Емир Кустурица градњом Андрићграда. Жири је једногласно одлучио да је Кустурица стваралац који је својим ремек-делом у Вишеграду изградио неимарско чудо у време обележавања пола века од доделе Нобелове награде славном писцу Иви Андрићу.

Златну плакету за најплеменитији колективни подвиг добила је посада „Гребена“, ледоломца који је током прошле изузетно хладне зиме спасао Смедерево од поплава. Златна плакета за дечји подвиг уручена је деветогодишњој Даници Зорић из Божетића која брине о два брата и оцу од када их је мајка напустила.

„Новости“ су доделиле и деветнаест специјалних плакета – Невену Крњојелцу и Дражи Вуковићу, ученицима Средњошколског центра у Фочи, Немањи Бељићу из

Трстеника и Душану Арсекићу из Ивањице, Новосађанину Срђи Столићу који је успео у последњем часу да помогне тешко повређеном возачу „Лотоса“ Сенаду Бећировићу из Новог Пазара и обузда аутобус са 50 путника који је могао да се сурва у Сићевачку клисуру, затим Ужичанину Радету Јездићу као и ватрогасцима из Врања који су у завејаном селу Смиљевићи спасли седморо Станковића.

Специјалне плакете добили су и Драгован Вуковић, са Суворора, Мирсад Хоџић, Мехо Угљанин и малолетни Омер Хоџић из Сјенице, Драган Костадиновић из села Прекодолац, грађани Обреновца и јеромонах Кирило. Међу награђенима су и Миодраг Николић из Калифорније, италијански публициста и новинар Енрико Виња, Арно Гујон из Лиона и Миланка Кокотовић Јаворина.

Поводом пола века „Најплеменитијег подвига“, у издању „Вечерњих новости“ објављена је монографија „Златни људи“, посвећена свим храбрим, добрим, одважним јунацима.

Гости „Новости“ на традиционалној свечаности били су најхуманији људи из претходних 49 година, добитници признања за најплеменитији подвиг из Сарајева, Чачка, Алексинца, Санског Моста, Цириха, као и синови Максима Стојановића, првог најплеменитијег Југословена.

Чланови жирија били су академик Матија Бећковић, председник, академик Душан Ковачевић, глумица Тања Бошковић, бивши судија Врховног суда Зоран Ивошевић, модна креаторка Верица Ракочевић, начелник ВМА бригадни генерал Маријан Новаковић, редитељ Небојша Брадић, глумица Рада Ђуричин, стрелац Ивана Максимовић, председник компаније „Комтрејд“ Веселин Јевросимовић и генерални директор и главни уредник „Новости“ Манојло Вукотић. ■

С. АНЂЕЛКОВИЋ
Снимо Д. БАНДА

Војна сарадња са Шведском

У разговору са делегацијом Оружаних снага Шведске, коју је предводио заменик начелника Међународног сектора пуковник Ленарт Даниелсон, начелник Управе за међународну војну сарадњу пуковник Љубомир Николић изразио је задовољство шведском одлуком да, иако не потписује билатералне споразуме у области одбране, први пут потпише План билатералне војне сарадње са Србијом.

Пуковник Николић је истакао да Министарство одбране Србије традиционално одржава пријатељске односе са нордијским земљама и потписивање Плана само је један у низу показатеља да делимо исте европске идеје и вредности али и поштовања статусне неутралности.

Пуковник Даниелсон сагласио се да Шведска и Србија, као државе, имају много сличности и да је намера Шведске да унапреди постојећи ниво сарадње са Србијом. Шведска снажно подржава европске интеграције Србије и спремна је да јој помогне на том путу. Посебно је изражен интерес за успостављање војноекономске сарадње.

Након билатералних консултација, потписан је План билатералне војне сарадње за 2013. годину, а тежиште сарадње је на школовању и усавршавању, обуци специјалних јединица и достизање партнерских циљева, посебно у домену стандардизације и интероперабилности.

Током боравка у Србији, шведска делегација је обила Универзитет одбране, Речну флотилу и Војнотехнички институт. ■

Студенти у посети Генералштабу

Студенти Академије за дипломатију и безбедност посетили су Генералштаб Војске Србије и Центар за обуку путем симулација, где су се упознали са симулационим софтверима који се користе у обуци и просторном организацијом вежби на којима Војска Србије примењује савремене информационе технологије.

Међу професорима који су пратили студенте био је и проф. др Бранко Крга, генерал у пензији, некадашњи начелник Генералштаба. ■

Анализа контрола и инспекција

На састанку је анализиран степен реализације задатака са претходних контрола из 2011. године, ради утврђивања евентуалног одступања од наређених мера када је реч о оперативним и функционалним способностима и усаглашености нормативних докумената у Војсци Србије и организацијским целинама Министарства одбране са законима, правилима и прописима и дефинисани задаци за унапређење контроле у наредном периоду.

Анализом извршених контрола и инспекција руководио је заменик начелника Генералштаба генерал-мајор Милан Бјелица. ■

Пријем начелника ВМА за новинаре

На новогодишњем пријему за новинаре начелник ВМА бригадни генерал проф. др Маријан Новаковић истакао је да је током ове године обављено око 50 одсто више амбулантних прегледа и свих дијагностичких процедура, повећан је и број амбулантних операција, односно операција које се изводе у условима дневне хирургије.

- Практично, нема клинике и института где није остварен напредак у смислу едукације и лечења, где није уведена нека нова оперативна техника, побољшан начин лечења и дијагностиковања, како на институтима тако и на превентивној медицини – рекао је генерал Новаковић.

За десет година потписано је око 80.000 донорских картица, а ове године је на ВМА урађено 29 трансплантација бубрега и пресађене су две јетре. На ВМА је примљено 25 лекара из цивилства, који су у тој установи отпочели специјализацију. ■

Будући резервни официри посетили Прву бригаду

Слушаоци Школе за резервне официре техничке службе посетили су 19. логистички батаљон Прве бригаде у Новом Саду, где су их командант батаљона потпуковник Драган Димоски и начелник Одсека за логистику Команде Прве бригаде потпуковник Станко Перић упознали са организацијом рада и задацима логистичког батаљона. ■

Уочи 2013. године

Национално клатно

Пише Душан ГЛИШИЋ

Нестајемо таквом брзином да ће нас, према прогнозама статистичара, демографа и футуролога, половином овог века бити мање од шест милиона. Може ли се онда говорити о било каквом, а немоли неком значајнијем утицају Србије на прилике у региону, или шире? Може ли утицај на збивања у окружењу да има нација која, и поред несумњивих надчовечанских жртава, поднетих на олтар слободe и мира у Европи 20. века, последње две деценије наилази на упорно неразумевање не само „прекоокеанске силе“ већ и Старе даме?

Још једна година је прошла, година у којој се, као нација, не можемо похвалити значајнијим победама и успесима. У најбољем случају, остали смо на истом. Неповељење света према Србији није се смањило, Европа нам је далеко (или близу?) као и ранијих година, Хашки суд је прогласио невинима све оне који су нам, деведесетих година прошлог века, распарчали земљу и злочинима нас натерали на нове сеобе, динар се, у свом котрљању, зауставио тек при крају године, кредитна способност и Србије и њених грађана је слабија него раније, ситуација у јужној српској покрајини, односно косовској фантомској држави, напетост у таласима, одавно није за похвалу... Све то нам говори да Србија нема довољно утицаја на оно што се дешава. Али оно што највише забрињава јесте проблем наталитета, који из године у годину захтева ургентна решења. А њих нема.

Према подацима демографа, Србија је, између два пописа становништва, изгубила око пола милиона становника. Последице демографске катастрофе у Србији не осећају једино Београд, Ниш и Нови Сад, градови у којима се последњих година преселило „пола пасивне Србије“, и општине с већинским муслиманским становништвом, односно Сјеница, Нови Пазар, Тутин и Прешево, где је забележен највећи природни прираштај. Главобоља због смањеног наталитета у Србији повећана је и чињеницом да смо све старији, да сваке године у нашој држави умре више људи него што их се роди. Само на основу природног прираштаја Србија годишње изгуби тридесетак хиљада становника.

Нестајемо таквом брзином да ће нас, према прогнозама статистичара, демографа и футуролога, половином овог века бити мање од шест милиона. Може ли се онда говорити о било каквом, а немоли неком значајнијем утицају Србије на прилике у региону, или шире? Може ли утицај на збивања у окружењу да има нација која и поред несумњивих надчовечанских жртава,

поднетих на олтар слободe и мира у Европи 20. века, последње две деценије наилази на упорно неразумевање не само „прекоокеанске силе“ већ и Старе даме? Можемо ли, као мали народ, а у будућности и све мањи, да рачунамо на преовлађујући (или, бар, било какав) утицај у остваривању интереса који се тичу нас самих, будућности наше државе и наше нације? Јер, познато је, туђа рука свраб не чеше. Што ће рећи, велики имају своје интересе, ту нема места за мале.

Д а бисмо, упркос свему, а зарад извесније будућности, остварили неки утицај на збивања која се дотичу наше земље, нашег окружења и Србије у том окружењу, потребно је испунити неке предуслове и остварити бар минимум јединства у погледу националних интереса. Једна од неизбежних последица дуготрајног разарања српског националног бића, које се збивало упоредо с разбијањем некадашње заједничке државе, свакако јесте и осећање угроженог достојанства. Удар на национално достојанство нису извршили само „страни фактори“, значајан допринос вртоглавом срозавању дали су и „домаћи чиниоци“.

Јачање економије представља, наравно, „услов свих услова“ за враћање достојанства нацији која у будућности мора да одговори и на нека судбоносна питања. Можда ће онда сами од себе, да се реше и, наизглед, нерешиви текући проблеми. Тада ће се, по свему судећи, стећи услови и за стварање јединства сада распоућене нације, бар у погледу на националне приоритете.

У обиљу питања, недостајућих одговора и недоумица, једно је извесно. И у 2013. години време, а с њим и живот, не стоји. Креће се у једном или другом смеру. У позитивном или негативном. Само од нас зависи да ли ће се то незауостављиво национално животно клатно, коначно, после свих пораза, окренути ка победама. ■

Центар за усавршавање кадрова АБХО – од значајног домаћег, до реф

Препознат и по

Осим што је деценијама веома важан за нашу Војску, тај састав Команде за обуку, који од 2006. године реализује значајне активности на међународном плану као регионални центар, у процесу је добијања статуса партнерског центра за обуку и едукацију са школом НАТО-а из немачког Оберамергауа. Закључци недавне посете представника саветодавног тима Алијансе потврдили су да су сви почетни услови за нову референцу испуњени. Командант Центра пуковник мр Слободан Савић истиче да таква признања за рад пријају и да је састав спреман за нове изазове и сарадњу, али да је развој за националне потребе ипак основна мисија његове јединице, за коју многи истичу да је понос Војске Србије.

ерентног регионалног и партнерског центра међународног значаја

Држан квалитет

– Својим основним задатком сматрамо рад за потребе Војске Србије и институције Републике Србије. На другом месту су земље региона, а оно чему тежимо, и што намећу потребе времена сарадње у коме живимо, јесте статус партнерског центра за образовање и обуку школе НАТО-а из Обермергауа, чиме ћемо ући у вишестрано користан процес размене искустава са колегама из других оружаных снага – истиче пуковник Савић, који је у јединици још од 1978. године, као питомац, који је и дипломирао две године касније и у Центру провео већи део своје професионалне каријере

Као један од специјалистичких центара Команде за обуку, тај састав наставља традицију бившег Школског центра АБХО, а са сигурношћу би се могло рећи да представља пресудан фактор у развоју рода – службе АБХО, од њеног настанка 1932. године до данас. Од 1956. године непрекидно се налази у гарнизону Крушевац, данас касарни „Цар Лазар“.

Задаци намећу разноврсност

– Ако говоримо нашим функцијама, основни задатак нам је индивидуална обука АБХО, по инструкторском моделу, за војнике на добровољном служењу војног рока, професионалне војнике и подофицире, уз сертификацију – истиче пуковник Савић. Кад је реч о осталим тежишним активностима, то су курсеви за потребе Војске Србије и цивилних структура Републике Србије, уз међународне курсеве – намењене страним оружаним

Командант Центра пуковник
мр Слободан Савић

снагама и међународним организацијама.

Потребе и трендови у области АБХО намећу теме и садржаје, па је понуда разноврсна. Тренутно су актуелни курсеви у области НХБ заштите, детекције и идентификације отровних хемијских супстанци, детекције и дозиметрије јонизујућег зрачења, као и РХБ деконтаминације.

Центар реализује и основни и напредни курс помоћи и заштите од хемијског оружја, као и курсеве о средствима АБХО и о организацији и планирању АБХО обуке у тактичким јединицама.

Пуковник Савић, представљајући даље активности Центра, помиње и курс за подофицире АБХ службе и основни курс анализе, посвећен анализи радилошких и хемијских контаминираних узорака.

ТИМ ЗА ПРИМЕР

Пуковник Синиша Кресовић, командант касарне „Цар Лазар“, која обезбеђује логистичку подршку Центру за усавршавање кадрова АБХО, истиче да је сарадња са командом тог састава изузетна, што и не чуди, каже, јер му је пуковник Савић својевремено био и начелник класе.

– Сарадња је и системски уређена, линијом команде регулисано је ко даје подршку, и ту нема проблема. Ми смо у једној касарни, задатак нам је исти, да једни другима пружимо помоћ, да свако изврши своје задатке – каже Кресовић.

– Не могу а да не поменем и однос који Војска овде одувек има са градом. Ове године смо га још унапредили. Да ли је реч о чишћењу снега, снега и гашење пожара, или помоћ у санитрању последица снежних падавина, допремање хране, лекова, огревног дрвета до удаљених места у Расинском округу или заједничка организација свечаности, као за Видовдан, функционисамо као тим посвећен потребама грађанама – истиче пуковник Кресовић.

Надлежни у Центру посебно истичу и изванредну стручну сарадњу са свим школама, институцијама, предузећима хемијске индустрије којима су капацитети тог састава наше војске на располагању.

– Значајни су и посебно актуелни курсеви о примени несмртоносних ХСПО (хемијска средства за привре-

мено онеспособљавање) у противтерористичким акцијама и мировним неборбеним операцијама и спасилачке операције у зони РХБ контаминације након терористичког напада ОМУ или акцидента – наводи командант, а као посебно занимљиву истиче обуку са реалним контаминантима – ЛТА.

Позив за учешће на курсевима у ЦУК АБХО отворен је за земље региона и земље чланице Партнерства за мир и НАТО.

– До сада смо обучили око 400 учесника из 87 земаља широм света, а људски и материјални ресурси и инфраструктура којом располажемо омогућавају нам да у будућности радимо и на интензивирању активности. Поседујемо командно административне капацитете, капацитете за реализацију обуке, курсева и школовања у области АБХО, радиолошку и хемијску лабораторију, као и капацитете за смештај полазника курсева и за спортске и друштвене активности, каже командант ЦУК АБХО, пуковник Слободан Савић, док нам показује део зграде који ће бити преуређен за смештај наших и страних корисника услуга Центра, чиме ће ово место значајно унапредити своју понуду.

Прича о Центру у Крушевцу остала би ускраћена ако у сегменту

осталих задатака не поменемо израду упутстава, правила и процедура, пружање експертске помоћи структурама у (и ван) Министарства одбране Србије у области АБХО. Значајно је и пружање подршке у спровођењу међународних обавеза наше земље (Конвенције о забрани развоја, производње, складиштења и употребе хемијског оружја и њиховог уништавања – Convention on the prohibition of the development, production and stockpiling and use of chemical weapons and their destruction, Конвенције о забрани биолошког оружја, Споразуми о непролиферацији ОМУ), као и у научноистраживачким активностима у области АБХО и опитовању средстава и опреме.

Сви услови су ту

Организацијска структура Центра за усавршавање кадрова АБХО је батаљонског нивоа, пројектована је динамично – за тренутне потребе, а у складу са развојем Центра као регионалног и међународног, планира се стална доградња ради постизања оптималне организације у сваком тренутку.

Време је показало да су људско знање и искуство, савремена материјална база и богата инфраструктура,

којима Центар располаже, гарант успешног извршавања додељене мисије и задатака. Посебан значај имају РХ лабораторија, савремени кабинети и вежбалишта за извођење практичних садржаја обуке, а за реализацију активности користи се и вежбалиште „Равњак“, удаљено свега шест километара, наменски уређено, које пружа одличне услове за извођење различитих садржаја обуке у области АБХО.

Кад је о обуци реч, мајор мр Горан Еминовић, начелник Групе за обуку, истиче да су током 2012. године реализована два курса за потребе оспособљавања старешина из јединица Војске Србије.

– Курс АБХО за оспособљавање референата у командама бригада, база, флотиле, центара за обуку и самосталних јединица ранга батаљона током априла је похађало и успешно завршило 17 полазника, док је на исти начин, у октобру, 22 полазника окончао курс АБХО за оспособљавање референата АБХО у командама батаљона, дивизиона, одреда и ескадрила – истиче Еминовић.

Он наводи да је Центар реализовао бројне курсеве за државе из региона, земље чланице Партнерства за мир и НАТО.

– Наш састав је, у сарадњи са Организацијом за забрану хемијског оружја, у пет термина реализовао обуку са реалним агенсима, односно токсичним хемикалијама, за потребе њихових инспектора, укупно 170 из ове организације, задужених за контролу хемијског оружја у целом свету – каже мајор и подсећа да је Србија потписница Конвенције о забрани развоја, производње, складиштења и употребе хемијског оружја и њиховог уништавања

У обуци све на свом месту

Део функције обуке организована у Центру за усавршавање кадрова АБХО јесте и испомоћ у школовању кадета Војне академије, што представља подршку у специјалистичком делу њиховог школовања. Тренутно се у

ПОТПИСАНИ МЕЂУНАРОДНИ УГОВОРИ

Резултат рада и сарадња на међународном плану је и потписивање значајних међународних Уговора о дугорочној сарадњи у области АБХО које је Министарство одбране Републике Србије потписало са Организацијом за забрану хемијског оружја и Чешком Републиком (Здруженим центром АБХО изузетности НАТО), као и уговор о сарадњи у области АБХО са Републиком Аустријом који је у процесу верификације.

Њи научни рад и стручно усавршавање, чиме сам посебно задовољан – закључује кадет Пашић.

Национални капацитет за међународну сарадњу

Имајући у виду укупне људске и материјалне капацитете, као и значајна стечена искуства, Министарство одбране Србије, ради интензивирања и јачања регионалне сарадње, Форумом за помоћ земљама југоисточне Европе понудило је 2007. године да Центар за усавршавање кадрова АБХО постане регионални центар.

Све то допринело је да тај састав Команде за обуку добије шири значај, а као резултат тога уследило је потписивање заједничке Изјаве о намерама – министара одбране регионалних земаља (новембра 2009. године). За имплементацију пројекта формирана је и Међународна експертска радна група, коју чине представници свих земаља потписница изјаве.

Потпуковник мр Иван Лазаревић, заменик команданта Центра, задужен за међународну сарадњу, истиче да је јединица по много чему специфична, пре свега јер је поред основне намене – развоја за потребе Војске Србије, окренута регионалној и међународној сарадњи.

крушевачкој касарни „Цар Лазар“, на завршној години школовања (стручно – специјалистички део) који се одвија у Центру, налазе кадети 4. године Војне академије смера АБН службе. Капетан Негован Иванковић, асистент на Катедри војнохемијског инжењерства на Војној академији, уједно и командир кадетима, истиче значај могућности да се градиво учи на наставним средствима.

– Наши кадети су једини, уз колеге са смера ВиПВО, који део обуке обављају ван Академије. У трупи су, и припремају се за почетне дужности. Они су завршна година школовања, а осим што постају дипломирани официри Војске Србије, с обзиром на то да је Војна академија сертифицирана и као цивилна школа, добијају такође и диплому Технолошко-металуршког факултета.

Кадеткиња водник Марија Јанковић каже да су, с обзиром на то да су овде три месеца, већ увелико организовали свој живот и уклопили се у процес.

– Навикли смо и на град, а са командиром смо остварили коректан однос. Настава је организована пре подне, а поподне је слободно, уз наравно, часове учења – каже Марија, која потврђује да су стручни предме-

ти донели много интересантнију наставу него претходних година. – Али истовремено је и захтевније и теже, па сада можемо да сагледамо све оно што нас чека кад почнемо да радимо. Позитивно је то што су професори сјајни и труде се да нам изађу у сусрет за све што нам треба, нарочито сада, на завршној години – наводи она.

Марко Пашић, кадет из Војске Црне Горе, који је у оквиру сарадње две војске на школовању на Војној академији у Београду, кад заврши школу враћа се да знање стечено у српској војсци стави на располагање својој држави.

– У Србији сам завршио и Војну гимназију, ту сам од друге године средње школе, а нисам сам, има нас петорица у класи, али сам ја једини АБХО струка. Знам да је сваки војни позив тежак на свој начин и у почетку је било најважније привићи се, али сад у Крушевцу учимо своју струку, оно што нас највише интересује и све је овде на свом месту – каже Марко, који додаје да је у потпуности испунио очекивања.

– Професори су заиста изванредни, а ми се трудимо да покупимо што више знања и информација, да нам касније у трупи буде лакше. Овај центар нам пружа све могућности за да-

400 ПОЛАЗНИКА ИЗ 87 ЗЕМАЉА

Ослањањем на постојеће капацитете, Центар за усавршавање кадрова АБХО, почев од 2004, сваке године реализује основне курсеве у области помоћи и заштите од хемијске опасности, које је завршило 187 лица из 63 земље. У сарадњи са Инспекторатом OPCW реализована је и обука са реалним агенсима, коју је окончао 217 инспектора Уједињених нација за контролу хемијског оружја.

Курсеви су реализовани на комерцијалној основи. У овој години први пут је један мобилни тим неке стране земље реализовао обуку у Центру. Министарство одбране Чешке Републике је, на основу билатералног споразума о сарадњи, упутило мобилни тим који је реализовао основни и напредни курс – „АБХО системи упозоравања и обавештавања“. Укупно, у периоду 2000–2012. године у Центру је обучено 400 полазника из 87 земаља света.

– Влада Републике Србије је 2007. године, када је приступила Програму *Партнерство за мир*, у презентационом документу, у области сарадње дефинисала Центар као национални капацитет који се може понудити за потребе земаља региона и тиме потврдила да имамо потенцијал за шири међународни значај. Од приступања споразуму покренуте су значајне активности на развоју, тачније од 2006. године – међународни Форум помоћи земљама југоисточне Европе, чиме је започео наш развој као регионалног центра, да би 2009. године министри земаља региона (све бивше југословенске републике и Албанија) у Сарајеву потписали заједничко Писмо о намерама, у коме је усаглашено да се формирају три регионална центра – Медија центар у Скопљу, Центар за мировне операције у Сарајеву и Центар АБХО у Крушевцу.

На тај начин, истиче потпуковник Лазаревић, озваничен је развој Центра за усавршавање кадрова АБХО као регионалан, после чега започиње реализација активности за потребе земаља у окружењу, пре свега различитих курсева, са представницима војски суседних земаља.

– Међународна радна група два пута годишње састаје се овде и даје препоруке за развој Центра као регионалне институције, а те препоруке операционализује посебна радна група Министарства одбране.

Августа ове године Војно представништво Србије у Бриселу иницирало је процедуру да Центар добије статус партнерског центра за образовање и обуку. Она је формално почела посетом команданта школе НАТО-а из Оберомергауа, којом је добијена препорука за даље кораке.

– У новембру смо, у Сарајеву, представили наш центар АБХО командантима партнерских центара за образовање и обуку, а недавно, 11. децембра, угостили смо саветодав-

ни тим НАТО-а, који је у потпуности сагледао наше капацитете и могућности у светлу добијања партнерског статуса, с општим закључком да смо добили недвосмислену и једногласну подршку, те да испуњавамо све услове за жељени статус, каже потпуковник Лазаревић.

Не може се сагледати шта данас значи Центар за усавршавање кадрова АБХО а да се погледа у прошлост, која само у крушевачкој касарни „Цар Лазар“ траје дуже од пет деценија. Такође, ни ако се не заври у оно што је извесна будућност тог својеврсног препознатог брэнда Војске Србије. Ново време доноси нове задатке, али мисија и циљеви успешно одолевају зубу времена, јер шта може бити значајније од посвећености заштити живота и здравља људи. А ако све што је у вези с том мисијом доприноси и угледу Војске Србије у окружењу, онда је то модел који треба поздравити и следити. ■

Владимир ВЈЕШТИЋ
Снимео Даримир БАНДА

ТОЦ-у сертификат за испитивање ваздухоплова

Удану када се прославља стогодишњица српског ваздухопловства у Батајници је Техничком опитном центру уручено одобрење Директората цивилног ваздухопловства, којим је завршен поступак сертификације ТОЦ-а као организације за испитивање ваздухопловних средстава.

На тај начин ТОЦ је постао прва организација која је сертификована код Директората цивилног ваздухопловства из области испитивања ваздухопловних средстава у Републици Србији. Сертификат ће помоћи ТОЦ-у да буде препознат у Европи и читавом свету као сертификована организација и на тај начин ће му се отворити и проширити сфера делатности у свим осталим сегментима цивилног ваздухопловства.

На свечаном скупу присутне је поздравио директор ТОЦ-а пуковник др Слободан Илић, о путу за добијање сертификата говорио је потпуковник Дејан Павловић из ТОЦ-а, а Небојша Старчевић, директор Директората цивилног ваздухопловства Србије, уручио је сертификат помоћнику директора ТОЦ-а за летачке послове пуковнику Мирку Замаклару.

Технички опитни центар започео је процес сертификације половином 2011. године, на основу иницијативе Управе за одбрамбене технологије да се све пројектне и производне организације у оквиру Министарства одбране сертификую код Директората. ■

М. Ш.

Добар пласман падобранаца

На другом FAI Светском првенству у падобранству у свим постојећим падобранским дисциплинама, уз учешће 1.440 такмичара из 58 земаља света, репрезентација Србије екипно је завршила такмичење на 24. месту од 39 екипа.

На овом најмасовнијем и највећем падобранском такмичењу, репрезентацију Србије представљали су Мирољуб Јанићијевић из Падобранске екипе Војске Србије „Небеске видре“, Слободан Терзић и Радослав Кораћ из Падобранског клуба „Грифон“, Љубиша Наумовић и Светлана Симић из Аероклуба „Наша Крила“ из Параћина и Александар Цветковић из Аероклуба „Смедерево“.

Сви су се такмичили у дисциплини скокови на циљ екипно и појединачно, док су Александар Цветковић и Мирољуб Јанићијевић учествовали и у дисциплини пара-ски, у којој су заузели 38. и 30. место.

Екипно прво место освојила је репрезентација Словеније, испред другопласиране Русије и трећепласиране Мађарске. ■

Пријем за делегацију Удружења пензионисаних подофицира

29

Главни подофицир Војске Србије заставник прве класе Милојко Милосављевић примио је у Генералштабу делегацију Удружења пензионисаних подофицира Србије.

Заставник Милосављевић упознао је пензионисане подофицире са резултатима у развоју подофицирског кора, обуци и међународној војној сарадњи, као и плановима за даљи развој подофицирског кора.

Председник Удружења пензионисаних подофицира Радослав Петровић представио је главном подофициру Војске Србије ново руководство и предстојеће активности Удружења. ■

Такмичење макетара у Музеју ваздухопловства

Такмичење макетара Новогодишњи „Лавиринт“ куп у Музеју ваздухопловства на аеродрому „Никола Тесла“ у Београду организовали су пети пут Макетарски савез Србије и Макетарски клуб „Олуј“ из Београда. Ове године учествовало је више од 200 такмичара са 311 пријављених макета.

Према речима Дарка Симића, директора Макетарског клуба „Олуј“, ове године пријавио се велики број такмичара из региона, а највише из Мађарске, Грчке, Босне и Херцеговине, Словеније и Хрватске.

Подршку такмичењу пружио је Музеј ваздухопловства, уступивши простор за организовање манифестације, а Предраг Грандић, директор те институције, истакао је да је сарадња са Макетарским савезом и клубовима традиционално добра. ■

На полигону „Орешац“

Гађања наоружањем оклопних јединица

На стационарном логоровању на аутоматизованом стрелишту „Орешац“, старешине, професионални војници и војници на служењу војног рока чете за обуку специјалности оклопних јединица из Центра за обуку КоВ у Пожаревцу, извршили су припремна гађања тенком М-84 и борбеним возилом пешадије БВП М-80.

Војници су имали прилику да се практично опробају као нишанције тенка, оператори-нишанције и стрелци на борбеном возилу пешадије.

Логоровање се реализује у завршном делу индивидуалне специјалистичке обуке, чије је тежиште на припремном и школском гађању.

Оцењујући ово гађање, мајор Владислав Ђорђевић, командант батаљона за обуку у Центру за обуку КоВ, истакао је да су сви учесници остварили врло добре и одличне резултате, уз добре коректуре и пренос ватре с једног циља на други, што су веома добри параметри за припремна гађања.

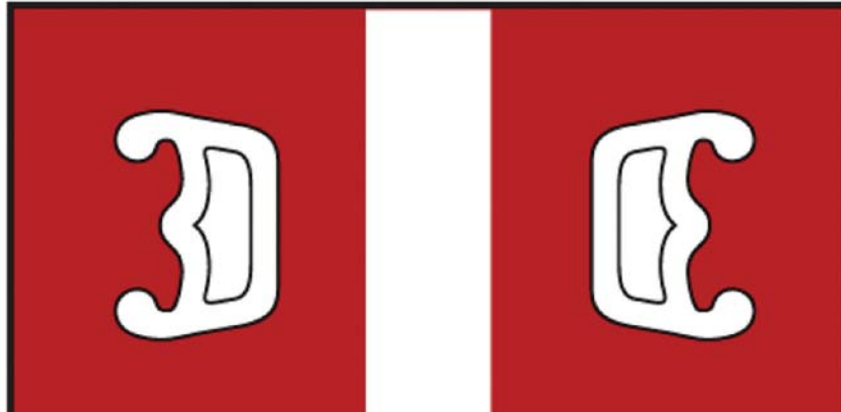
Потпуковник Горан Јовановић из Одељења за обуку Команде за обуку, који је активности присуствовао у својству контролора припреме, организације и начина извршења гађања, истакао је да је ова планска активност организована у складу са упутством и програмима гађања.

– Моје је задовољство тим веће што се у тенковима и борбеним возилима пешадије налазе војници на добровољном служењу војног рока,

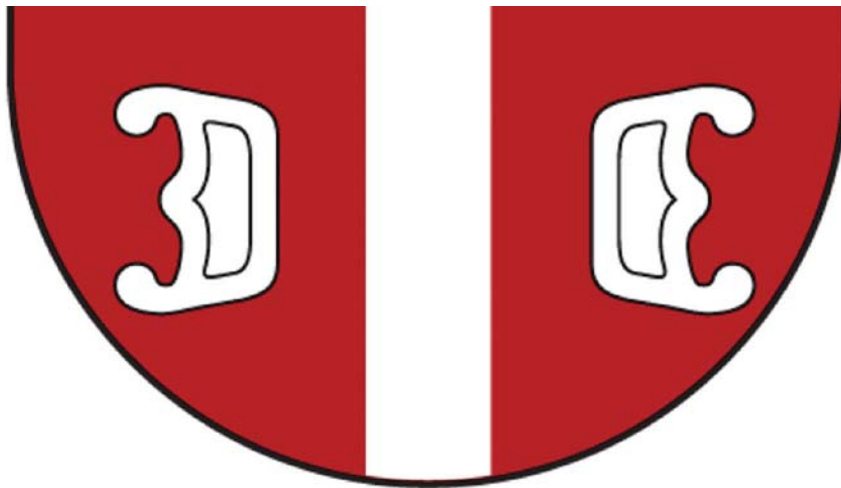
који постижу врло добре и одличне резултате, али је најважније да све радње и поступке извршавају максимално безбедно уз све мере заштите – истакао је потпуковник Јовановић и најавио да ће после дневних бити извршена и ноћна гађања, а да за десетак дана, војнике на добровољном служењу очекује и евалуација друге фазе индивидуалне специјалистичке обуке. ■

В. ВЈЕШТИЋ
Снимлио Д. АТЛАГИЋ

ВОЈНА ДОКТРИНА

Кроз процес трансформације Војске Србије створен је нов стратешки и законски оквир, дефинисана структурна и функционална организација Војске Србије и мисије и задаци Војске Србије. Наредни корак којим се стварају основе за потпуно дефинисање војне делатности је развој војне доктрине.

Промене у физиономији оружаног сукоба и измењена улога војне силе захтевају умешно коришћење богатог наслеђа на подручју војне мисли, које комбиновано са новим општеприхваћеним трендовима у глобалним оквирима треба да послужи као основ за развој квалитетне нове доктрине, која може одговорити садашњим и будућим изазовима пред којима се може наћи Војска Србије.

У садашњем тренутку развој доктрине Војске Србије усмерен је ка трагању за одговорима како употребити војну силу у новим условима. Услови су бројни и по свом значају фундаментални: од коре-

нитих промена које су се десиле у перцепцији безбедносних претњи и изазова, суштинских промена у природи оружаног сукоба, радикално измењеног садржаја, средстава и метода супротстављања безбедносним претњама до дефинисаних нових мисија Војске Србије и потребе успостављања савремених професионалних војних снага које треба да имају способности да одговоре новим захтевима.

Планирање развоја Војске Србије, засновано на способностима, прилагођено је савременом безбедносним изазовима. У том приступу војна доктрина је један од најважнијих чинилаца оперативних способности, који обезбеђује идеје, принципе и начела у планирању и извођењу операција. На тај начин она успоставља оквир за одлучивање на свим нивоима и узајамно разумевање свих који учествују у једној војној операцији.

ПИШУ

Пуковник
Ранко
МАЧКИЋ

Потпуковник
Вангел
МИЛКОВСКИ

Војна доктрина

Војна доктрина је динамична, циклична и интерактивна у односу на праксу. У пракси се примењују решења и принципи које дефинише војна доктрина, а она се мења када искуства из праксе укажу на ту потребу. Као и свака друга делатност у друштву, и војна делатност има више сво-

јих исходишта, при чему свако од њих представља посебан скуп теоријских ставова или искуствених сазнања различитог нивоа општости, који условљавају одређен начин поступања.

Војна доктрина, формулисана на основу искустава и научне анализе, обезбеђује основу за дефинисање начина на који војска обавља своју делатност. Она је општа по својој природи и описује основу, принципе и претпоставке за обављање војне делатности на различитим нивоима војног организовања.

Војна доктрина представља учење о утврђеним и усвојеним начелима војне делатности у практичном деловању, по којима се организују, припремају, употребљавају и обезбеђују војне снаге у подршци националним циљевима, у одређеним условима, простору и времену. При томе примена утврђених и усвојених доктринарних ставова захтева критичку процену и креативност у складу са конкретном ситуацијом.

Значај и карактер војне доктрине

Значај војне доктрине огледа се у сталном трагању за одговорима на питања како се супротставити изазовима, ризицима и претњама безбедности пред којима се може наћи Војска Србије. Због комплексности безбедносних изазова, ризика и претњи, војна доктрина увек има усмеравајући карактер и њени ставови не припадају коначним и непроменљивим категоријама. Њена ништа мање битна одредница јесте да промовише заједнички дух свих припадника Војске Србије и доприноси изградњи професи-

Карактер војне доктрине условљен је ставовима политике одбране и безбедности Републике Србије, додељеним мисијама Војске Србије и одражава свеобухватан приступ Републике Србије безбедности и одбрани земље од оружаног угрожавања споља, учешћу на партнерским основама с другим земљама у изградњи и очувању мира у региону и свету и пружању подршке цивилним властима у супротстављању претњама безбедности.

оналне културе у војној делатности. Војна доктрина настоји да нађе одговоре на питања која су релевантна за време у којем живимо. У мери у којој то успева, војна доктрина представља суштински део оперативних и функционалних способности Војске. Постојање формулисане војне доктрине и процеса њеног развоја значајно је са политичког, економског, одбрамбено-безбедносног и војнотеоријског аспекта.

Систем научених лекција у функцији развоја војне доктрине

Чиниоци ВОЈНЕ ДОКТРИНЕ

Војну доктрину одређују различити чиниоци, од којих су најважнији општа опредељења државе у изградњи система безбедности и одбране, концепти, резултати научних истраживања и искуства војних снага.

Општа опредељења у изградњи система безбедности и одбране дају основ за дефинисање садржаја доктрине. Као опредељења за развој доктрине посебно су релевантни ставови којима је дефинисан политички оквир који се односи на

Систем научених лекција је од изузетног значаја јер омогућава носиоцима развоја доктрине да имају превреднована сопствена искуства и информације о искуствима у свим фазама развоја доктринарних докумената, а посебно током примене. У току примене се идентификују и верификују научене лекције и на тај начин успоставља повратна спрега између носилаца развоја доктрине и непосредних корисника у вежбама и операцијама. Током примене доктрине, она непрекидно пролази кроз критичку анализу корисника, који, користећи систем научених лекција, враћају искуства у систем како би била уграђена у наредну доктрину.

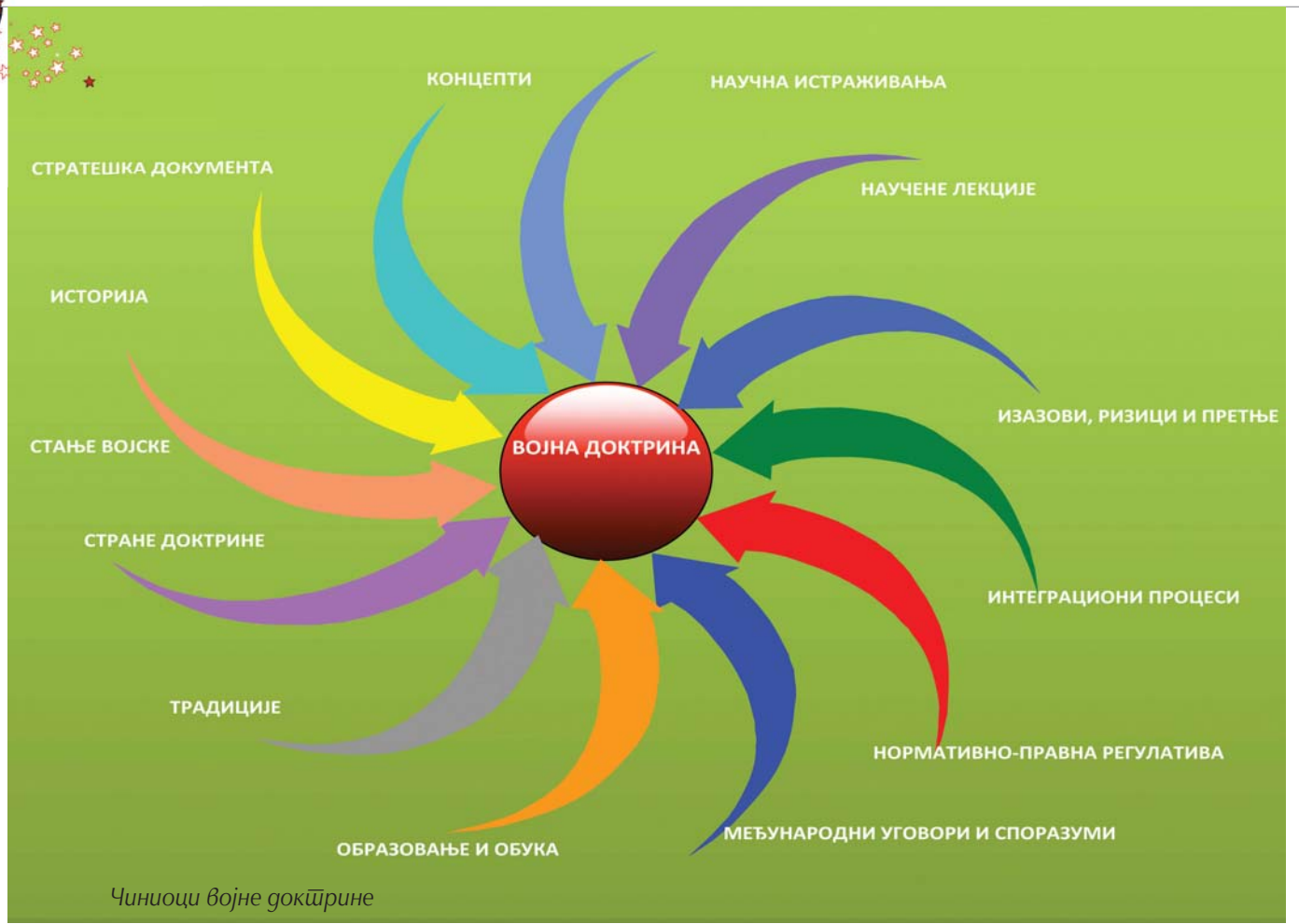
Стратегија националне безбедности Републике Србије и Стратегија одбране Републике Србије дефинишу одређена начела на којима се усмеравају снаге одбране у стварању одговарајућих унутрашњих и спољних, политичких и економских, социјалних, војних и других услова за одбрану и заштиту одбрамбених интереса државе. Њима се тежишно објашњава ШТА и ЗАШТО треба урадити у одбрани националних интереса и она дају основ за дефинисање садржаја војне доктрине. Војном доктрином се објашњава КАКО војна делатност реализује усмерења дата стратешким документима у блиској и даљој будућности.

анализу безбедносног окружења и дефинисање безбедности и система одбране, место и улогу војних снага, као једног од инструмената моћи државе у извршавању утврђених мисија и задатака. На основу опредељења која се дефинишу у највишим стратешким документима државе разрађује се садржај војне доктрине, која се на тај начин пројектује као перспективни програм војне делатности и модел реализације мисија и задатака.

Концепти претходе развоју садржаја војне доктрине и њима се дефинише визија између процењених изазова, ризика и претњи и начина на који различите снаге одговарају на њих.

Резултати научних истраживања важни су за научно утемељење војне доктрине због мултидисциплинарности и системског карактера савремене науке. У научна исходишта која развој војне доктрине чине научно стабилним убрајају се: резултати фундаменталних и примењених истражи-

вања у војној делатности и достигнућа развојних истраживања за потребе војне делатности.

Решења у војној доктрини тешко се могу ваљано вредновати јер су хипотетична докле год се не верификују или не одбаце у пракси. Практика је најстрожи „судија“ војној доктрини. Она резултира одређеним искуством, које је битно за теорију, али и за будућу праксу. Познати су примери из историје када је искуство представљало основу теоријског мишљења и некритички прихватано и преношено у доктринарне ставове. Војна доктрина није само резултат искуства, јер оно само по себи има ограничену вредност. Последице таквог приступа су практицизам, доктринарство, догматски однос према војнодоктринарном знању и неадекватне припреме у стварној ситуацији.

АКТУЕЛНО СТАЊЕ У РАЗВОЈУ ВОЈНЕ ДОКТРИНЕ

Развој војне доктрине последица је процеса реформе система одбране Републике Србије и Војске Србије, односно потребе да те реформе прати званично војнодоктринарно знање. У току 2009. године заокружен је законско-нормативни и стратегијски оквир који обезбеђује континуитет реформских процеса и створени су потребни услови за развој војне доктрине.

Општи циљ развоја војне доктрине јесте допринос изградњи и одржавању захтеваног нивоа оперативних и функционалних способности Војске ради ефикасне, економичне и ефективне употребе за време мира, ванредног и ратног стања.

Богато искуство и наслеђе на пољу војне мисли представљају добар основ за дефинисање потребног знања које може одговорити садашњим и будућим изазовима. Промене у физиономији оружаних сукоба и измењена улога војне силе захтевају умешно коришћење богатог наслеђа, које, комбиновано са новим општеприхваћеним трендовима у глобалним оквирима, треба да послужи као основ за развој квалитетне нове војне доктрине.

До сада су учињени важни кораци у успостављању развоја војне

доктрине у Војсци Србије. Формирањем Управе за стратегијско планирање одбране у МО и Управе за обуку и доктрину у ГШ ВС, те одређивањем њихових надлежности, створене су институционалне претпоставке за развој стратегије и доктрине као функције и чиниоца оперативних способности. Носилац функције доктрина у МО и Војсци Србије је Управа за обуку и доктрину (Ј-7) ГШ ВС, која је одговорна за планирање, организацију и реализацију задатака из ове функције. Процес развоја војне доктрине треба да омогући да се промене у војној доктрини спроводе на уређени начин, што ће њен развој учинити научно заснованим, стабилним и усклађеним са променама у безбедносном окружењу и захтевима који из тога произилазе.

Један од кључних задатака у развоју доктрине је оспособљавање лица за израду доктринарних документа. У протеклој години Управа за обуку и доктрину (Ј-7) ГШ ВС припре-

мила је и реализовала Курс за оспособљавање лица за израду доктринарних документа. Током реализације планираних садржаја курса, део официра из ОЈ ГШ ВС и команди и јединица ВС имао је прилику да сагледа достигнућа у развоју функције доктрина и да се обучи и припреми за развој доктринарних документа у Војсци Србије.

Начела развоја војне доктрине

Развој војне доктрине у Војсци Србије почива на начелима општости, објективности, систематичности, нормативности, савремености, целовитости, прилагодљивости и интероперабилности.

Носиоци развоја војне доктрине

Организација рада и подела одговорности између носилаца у развоју војне доктрине у Војсци Србије задовољава два основна правила организовања организационих система: (1) флексибилност организацијске структуре носилаца развоја и израде садржаја војне доктрине ради ефикаснијег уклапања у промене различитих организационих процеса и елемената система и (2) активан утицај на развојне процесе у оквиру система, уз уважавање интеракцијских веза у тим процесима.

Усвојено решење организације носилаца развоја војне доктрине успостављено је на основу стеченог ис-

Носиоци развоја војне доктрине

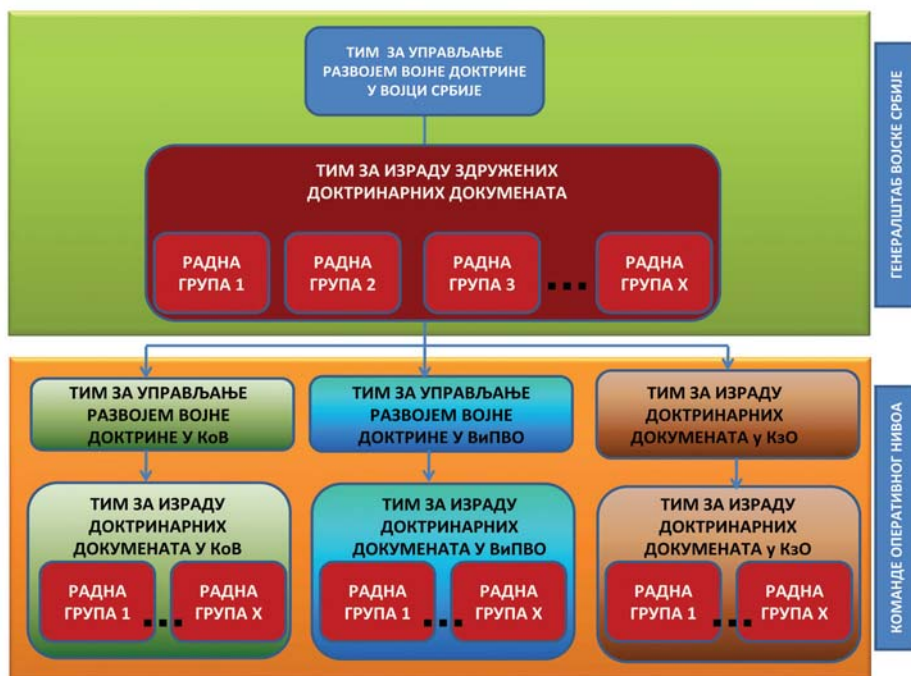
кустава током израде најважнијих доктринарних докумената и узима у обзир следеће захтеве: развој доктрине је у надлежности свих нивоа командовања унутар Војске Србије јер доктринарна документа развија и израђује ниво који их и примењује, олакшана је координација различитих нивоа командовања у процесу развоју доктрине, олакшана је анализа текстова нацрта, достављање предлога и сугестија, усаглашавање, стручна редакција и рецензија текстова доктринарних докумената.

Носиоци израде доктринарних докумената су ОЈ ГШ ВС и команде оперативног нивоа, које за потребе развоја војне доктрине формирају привремене саставе (тимови и радне групе).

Управа за обуку и доктрину (Ј-7)

Генералштаба одговорна је за дефинисање процеса развоја војне доктрине у Војсци Србије и координацију рада осталих учесника у процесу развоја војне доктрине и израде доктринарних докумената.

Тимови за управљање развојем војне доктрине привремени су састави који су одговорни за реализацију управљања развојем војне доктрине у

Организација привремених састава у процесу развоја војне доктрине

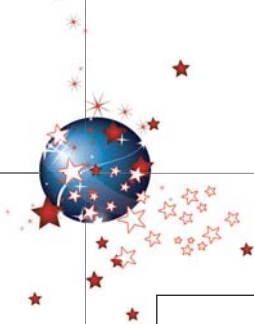
Војсци Србије и командама оперативног нивоа.

Тимови за израду доктринарних докумената привремени су састави који су одговорни за координацију рада различитих радних група у току израде доктринарних докумената.

Радне групе за израду доктринарних докумената су непосредни но-

сиоци развоја нацрта доктринарних докумената. Формирају се од представника организационих јединица ГШ ВС, команди и јединица. Радним групама руководе старешине које одреде начелници организационих јединица Генералштаба или команданти команди оперативног нивоа.

Доктринарна ДОКУМЕНТА

Подела доктринарних докумената према нивоу опшћности

Доктринарна документа су део војностручне литературе и односе се на организовање, припреме, употребу и обезбеђење Војске, њених видова, родова и служби, у миру, ванредном и ратном стању.

Доктринарна документа, због различитог нивоа опшћности садржаја доктрине, повезана су вертикално и хоризонтално према одређеним функцијама и заједно чине хијерархију доктринарних докумената у Војсци Србије. Доктринарна документа се према нивоу опшћности деле на доктринарна документа првог нивоа (основна) и другог нивоа (изведена). Основна доктринарна документа су главна и функционална (кључна), а

изведена доктринарна документа су правила, упутства и тактички приручници.

Главна доктринарна документа повезују садржај војне доктрине на различитим нивоима општости. Главна доктринарна документа видова и кључна здружена доктринарна документа на целовит начин разрађују и операционализују основне ставове из Доктрине Војске Србије који се односе на организовање, припрему, употребу и обезбеђење Војске Србије и конкретизују основне поставке о употреби војне силе у одговору на савремене изазове, ризике и претње безбедности. Она разрађују здружени оперативни концепт Војске, принципе, начела и основне функције војне делатности на оперативном и тактичком нивоу. Њихов значај огледа се у даљој теоријској разради и практичној провери ставова о употреби команди и јединица Војске Србије у различитим операцијама и другим питањима из области одбране на савремен, модеран, реалан и рационалан начин, у складу са потребама и могућностима Републике Србије. Она представљају и основу за израду доктринарних докумената на нижем хијерархијском нивоу, а посебно борбених и других правила и упутстава за употребу Војске Србије.

Функционална (кључна) доктринарна документа развијају се по одређеним делатностима (функцијама) у низу више дела. Сваки низ има кључни доктринарни документ, као први у низу. Овим доктринарним документима дефинишу се одређене делатности у оквиру функција, ставови и смернице за управљање, начела на којима почивају, планирање, организовање, функционисање и обезбеђење унутар дефинисане функционалне делатности и чине основу за израду правила и упутстава.

Изведена доктринарна документа су упутства, правила и приручници. Правила и упутства шире и детаљније објашњавају начела дефинисана у кључним доктринарним документима.

Основна правила употребе јединица су изведена доктринарна документа која се односе на родове и службе Војске (на пример, борбено правило артиљерије и сл.) и посебна документа која се односе на јединице (на пример, правило бригаде, правило батаљона и сл.). Тактички приручници представљају изведена доктринарна документа у којима се на систематичан начин приказују битне одредбе и норме за употребу јединица родова и служби и појединаца и дају теоријска објашњења, уз поштовање прописаних правила (на пример, Тактички приручник за старешине КоВ, Приручник за војнике).

Доктринарна документа се према садржају деле на здружена доктринарна документа и доктринарна

документа видова Војске. У здруженим доктринарним документима операционализује се војнодоктринарно знање које се односи на здружене снаге Војске Србије. Ова знања, поред јединственог командовања и обуке, представљају основ за изградњу здружености у Војсци Србије. У доктринарним документима видова Војске Србије операционализује се војнодоктринарно знање које се односи на видове и родове. С обзиром на значај изградње здружености, здружена документа имају примат у односу на документа видова, па је при њиховој изради потребно усаглашавање ставова. Унутар сваке хијерархије (здружене и видовске) доктринарна документа добијају своје место и бројну ознаку.

Садржај ДОКТРИНАРНИХ ДОКУМЕНАТА

Доктрина Војске Србије, као главни доктринарни документ у хијерархији доктринарних докумената, повезује садржај доктрине са *Стратегијом националне безбедности Републике Србије* и *Стратегијом одбране Републике Србије*.

Доктрина Војске Србије, као највиши доктринарни документ, представља теоријски оквир за употребу војне силе. Њен значај се огледа у чињеници да она представља теоријски оквир за употребу војне силе којом располаже држава Србија и да се на тој основи развија професионална култура припадника Војске Србије,

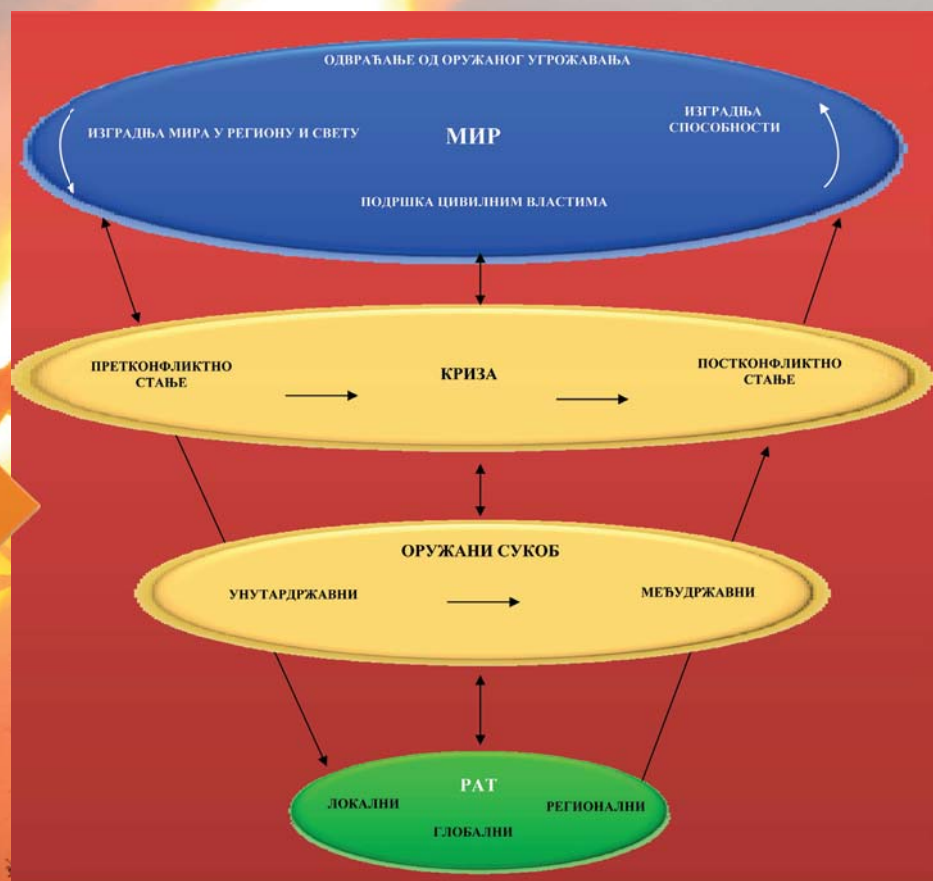
која треба да представља основно квалитативно обележје реформисане Војске Србије. **Доктрина Војске Србије** је уважила промене које су се десиле на глобалном плану у схватању безбедности и физиономије савремених оружаних сукоба и трендова употребе војне силе.

Израдом *Доктрине ВС* створени су услови за даљи развој војне доктрине, промену обрасца општеприхваћених размишљања, уверења и учења о војној делатности и употреби војне силе у складу са захтевима савременог безбедносног окружења и створени су основи за дефинисање процеса даљег развоја војне доктрине у дужем временском периоду.

Доктрина управљања људским ресурсима Војске Србије представља скуп ставова, принципа и начела који чине основу припреме људских

Вештине лидера Војске Србије

Употреба војне силе у савременом безбедносном окружењу

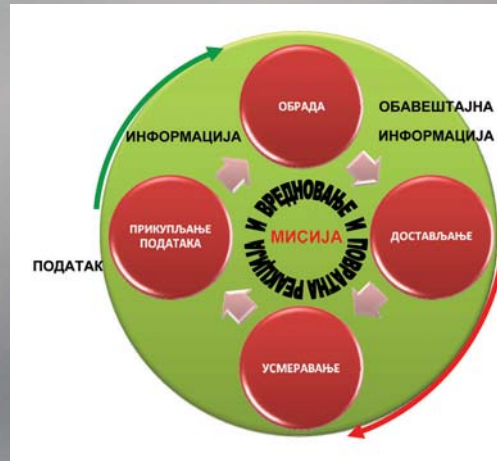

ресурса и кадровског обезбеђења Војске Србије за извођење борбених, неборбених и мултинационалних операција, што опредељујуће утиче на квалитет људских ресурса, као кључног фактора имплементираних у све остале ресурсе система одбране. Начин управљања људским ресурсима одређује виталност сваког елемента организационе структуре и постаје одлучујући фактор опстанка и развоја сваке, па и војне организације. Овим документом створене су основе за ефикасност и ефективност људских ресурса, њихово адекватно ангажовање, мотивацију, напредовање и развој лидерства у Војсци Србије.

Обавештајна доктрина Војске Србије представља основу за планирање, организовање и реализацију обавештајног обезбеђења Војске Србије у извршавању дефинисаних мисија и задатака и даје смернице за организацију обавештајне структуре, планирање ангажовања и рад обавештајних органа Војске Србије. Успешном применом ставова овог документа постиже се јединствени

приступ планирању, организовању и реализацији послова из обавештајно-извиђачке функције, а првенствено за рад органа за обавештајне и обавештајно-извиђачке послове.

Доктрина операција Војске Србије је доктринарни документ којим се утврђују општа опредељења и основни ставови о операцијама Војске Србије у миру, ванредном и ратном стању. *Доктрина операција Војске Србије* уважаила је комплексну интеракцију спознаје о еволуцији идентификованих промена у безбедном окружењу и употреби снага Војске Србије, које могу да се употребе у превенцији криза насталих претњом употребе оружане силе, оружаним сукобима против различитог непријатеља, као подршка цивилним властима у различитим кризним ситуацијама и стабилизацији стања након криза. Заједно са *Доктрином Војске Србије*, овај документ представља основно полазиште за израду осталих функционалних (кључних) доктринарних докумената, доктринарних докумената видова и изведених доктринарних до-

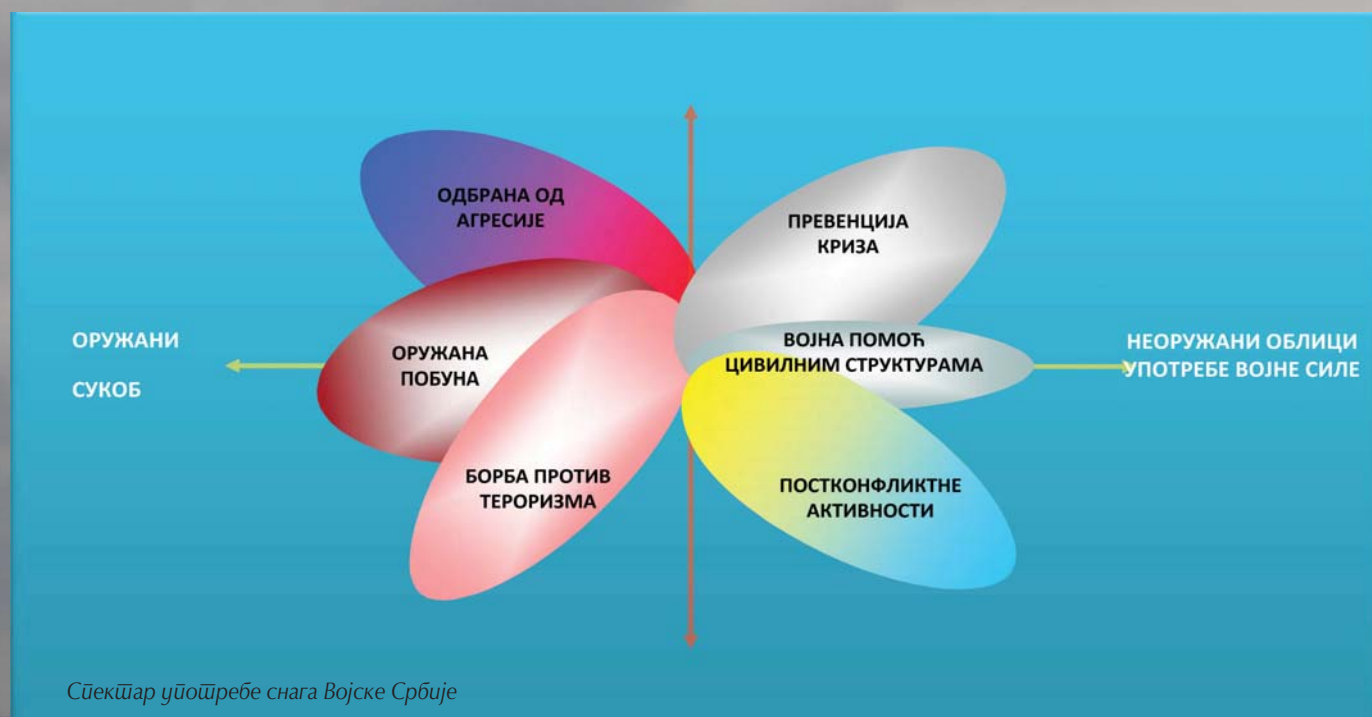

Обавештајни циклус

кумената (правила, упутства и тактички приручници).

Доктрина логистике Војске Србије установљена је као одговор на промену структуре Војске и задатке из мисија који се постављају пред Војску. Логистичка подршка у Војсци организована је по логистичким функцијама, на интервидовској основи, подржава здружени концепт употребе Војске и омогућава здружени концепт логистичке подршке употребе Војске и извршавање задатака логистичке подршке засновано на дељењу логистичке основице (ресурса).

Доктрина планирања у Војсци Србије разрађује основне ставове о

Сектор употребе снага Војске Србије

реализацији функције планирања и односима између различитих врста планирања у Војсци Србије и наглашава усмереност планирања ка изградњи војних способности, потребних за одговор Републике Србије на војне изазове, ризике и претње безбедности. Овим документом успостављен је савремен приступ у планирању војних операција, који почиња на моделовању употребе снага. Тај приступ има низ предности у односу на досадашњи начин планирања операција јер је континуиран, динамичан, заснован на синтези и индукцији, а одлуке које се у овом процесу доносе у интеракцији су са променама окружења.

Доктрина телекомуникационо-информатичког обезбеђења Војске Србије представља доктринарни документ у којем се разрађују основе за планирање савременог, функционалног, организованог и флексибилног телекомуникационо-информатичког обезбеђења Министарства одбране и Војске Србије. Израђена је на основу постојећег стања и предвиђања даљег развоја телекомуникација у земљи, посебно у Војсци, као и предвиђања да-

љег развоја савремене технике и технологије уређаја и система телекомуникација и информатике у телекомуникационо-информационој систему. Овим документом шире је разрађен један од дефинисаних приступа у употреби Војске Србије, који се заснива на развоју информатичке мреже, а ради омогућавања предности у коришћењу, обезбеђивању, обради и дистрибуцији информација снагама у операцијама.

Доктрина обуке Војске Србије чини скуп ставова и смерница о процесу управљања и функционисању система обуке, који се односе на процену обучености, формулисање захтева у обуци, планирање, организовање и извођење обуке и утврђивање резултата обуке у Војсци Србије. *Доктрина обуке Војске Србије* тежиште своје примене изражава стављањем обуке у функцију командовања, достизањем прописаних стандарда индивидуалне обучености појединаца, преношењем тежишта са обуке појединаца на обуку јединица за конкретне мисије и задатке, уз уважавање сопствених традиција, искустава и специфичности, те

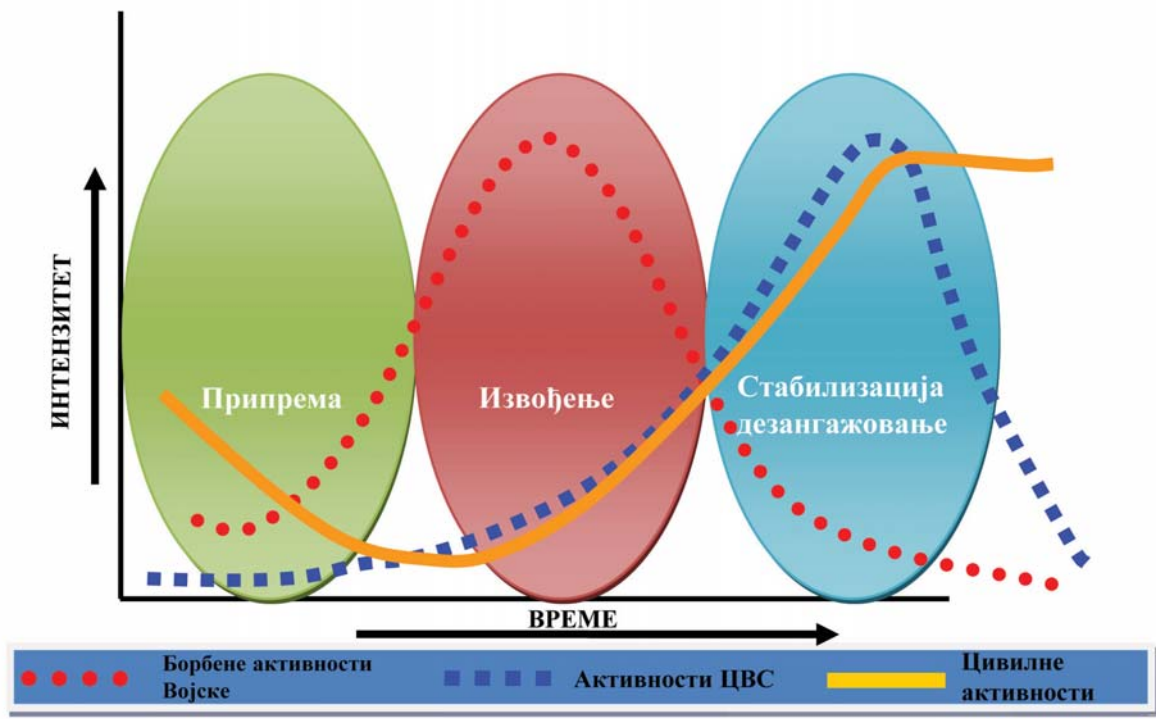
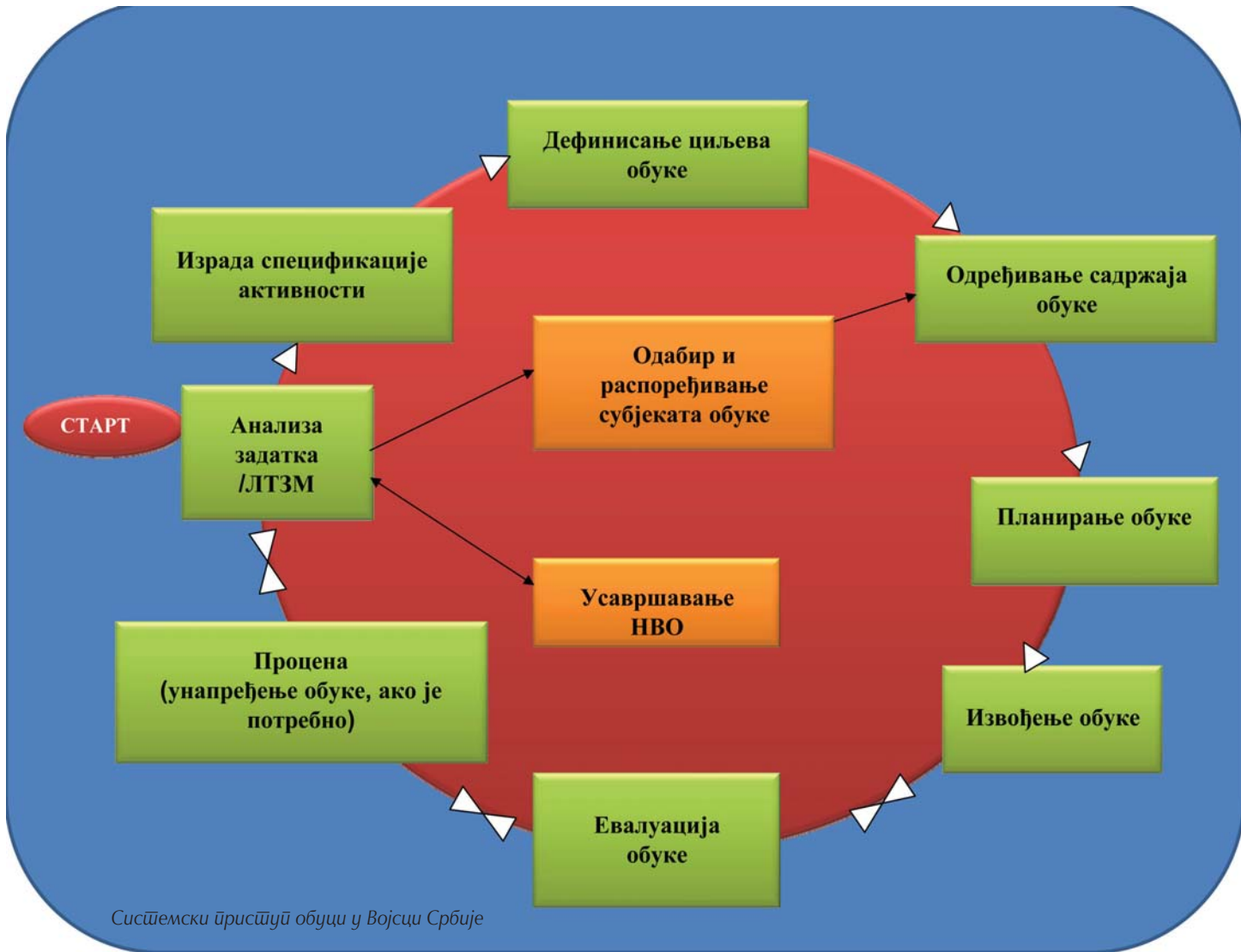
обезбеђењем потребног степена интероперабилности Војске са војскама партнерских држава.

Доктрином цивилно-војне сарадње Војске Србије дефинише се функција цивилно-војне сарадње и приступ у планирању, припреми, сарадњи и координацији активности између војних снага и чинилаца цивилног окружења. Садржај документа одређен је опредељењем Војске Србије да се функција ЦВС реализује у свим мисијама и тежњом да омогући достизање интероперабилности у реализацији ЦВС у међународном окружењу са оружаним снагама држава партнера.

Доктрина Копнене војске и Доктрина Ваздухопловства и противваздухопловне одбране, као главна доктринарна документа видова, повезују садржај доктрине који се односи на снаге видова са *Доктрином Војске Србије*. У њима се дефинишу општа опредељења о организовању, припремама, употреби и обезбеђењу видова Војске у миру, ратном и ванредном стању. Ова доктринарна документа представљају основ за разраду кључних и изведених доктринарних докумената видова.

Карактеристике различитих приступа у планирању војних операција

Однос активности ЦВС, борбених и грађанских активности у току извођења борбених операција

Процес развоја доктринарних докумената

Процес израде доктринарних докумената подржава циклус стварања, формализовања, преноса, комбиновања и потпуног усвајања војнодоктринарног знања и почива на моделу који је шире прихваћен у научним круговима који се баве формулисањем доктрина људских делатности. У овом моделу затворен је процесни циклус стварања знања, који обухвата формулисање садржаја доктрине, израду доктринарних докумената, институционално усвајање и примену војнодоктринарног знања које треба да резултира развојем способности заснованих на спознаји и вештини.

Током примене војнодоктринарног знања стичу се искуства из његове примене, мењају околности у којима се примењује и настаје потреба за покретањем новог циклуса његовог развоја, али овог пута на вишем нивоу.

Дефинисан развој војне доктрине, као чиниоца оперативних способности Војске Србије, донео је неколико важних промена у приступу, изради и примени доктринарних докумената. Процес је дефинисан и развијен као посебан документ војностручне литературе у форми Упутства за израду доктринарних докумената у Војсци Србије. За разлику од досадашњег приступа, успоставља се континуитет управљања војнодоктринарним знањем потребним за изградњу оперативних способности и извршење предвиђених мисија и задатака Војске Србије.

Сстварање војнодоктринарног знања

Процес развоја доктринарних докумената узима у обзир цикличност развоја садржаја доктрине. За разлику од досадашњег приступа, дефинисане су кључне активности евалуације, процене и ревизије доктринарних докумената којима се обезбеђује објективност у изради и актуелност у примени, чиме се обезбеђује животног циклус садржаја доктрине од њеног настанка до потребне ревизије. На тај начин успоставља се континуитет и стална усмереност на развој једног од чинилаца оперативних способности Војске Србије.

YNYX
PRO

ДОСТИЗАЊЕ ИНТЕРОПЕРАБИЛНОСТИ У ДОКТРИНАРНОЈ СФЕРИ

У оквиру међународне војне сарадње, припадници Војске Србије имали су протеклих година више прилика и могућности да са релевантним институцијама за доктрину у партнерским земљама, попут Француске, Норвешке, Чешке, Грчке и Словеније, сагледају тенденције у развоју војне доктрине, прикупе вредна искуства и сазнања и уједно развију способност за унапређење већ постојећих докумената, инструмената, механизма, стандарда и процедура.

Република Србија се определила за достизање интероперабилности са партнерским земљама и интероперабилност успоставила као начело у организовању Војске Србије. Кроз процес планирања и ревизије, Република Србија имплементира одређене стандарде ради изградње способности за ангажовање декларисаних снага у активностима Програма *Партнерство за мир*.

Развој интероперабилности у доктринарној сфери

ОКВИР ЗА ОБУКУ

Процес развоја доктрине прате бројне тешкоће и изазови. У времену сталних промена, када адаптација у складу са захтевима окружења представља врхунску способност једне организације, дефинисан процес развоја доктрине пружа могућност развоја војнодоктринарног знања и вредновања његове актуелности током примене.

Усвојеним решењем о организацији носилаца развоја доктрине створен је основ да војна доктрина има по-

ребан ауторитет и да допринесе развоју оперативних способности.

Дефинисана хијерархија доктринарних докумената, поред тога што олакшава преглед њиховог броја и врсте, представља оквир за операционализацију знања потребног за достизање оперативних способности. Садржај доктрине у директној је вези са захтевом изградње оперативних способности и представља основни извор за дефинисање листе задатака за мисију јер се садржајем доктрине на различитом нивоу општости дефинишу задаци и описује начин њиховог извршења.

Доктрина обезбеђује заједничко разумевање на основу кога официри

заснивају своје одлуке и заједничку терминологију за прецизно изражавање идеја војне делатности, обезбеђује идеје и начела у планирању и извођењу операција, чиме успоставља оквир за одлучивање на свим нивоима и узајамно разумевање свих који учествују у једној војној акцији.

У време мира, доктрина обезбеђује основ за обуку и образовање у војној делатности. Садржаји доктрине уграђују се у уџбенике, лекције и заједничке стандарде, чиме се ствара оквир за обуку која је фокусирана на дефинисане (могуће) мисије, задатке и војно образовање, чији крајњи резултат треба да буду официри спремни да одговоре захтевима професије. ■

Тенкисти

за узор

Искусан кадар, залагање сваког појединца јединице, снажан колектив, квалитетна организација рада и резултати постигнути током обуке обезбедили су 3. тенковској чети 15. тенковског батаљона челну позицију у Првој бригади Војске Србије

Иако је током протекле године период интензивне обуке реализован у сложеним временским условима, мотивисаност официра, подофицира и младог војничког кадра просечне старости 25 година допринели су да 3. тенковска чета, и у сремскомитровачкој касарни „Бошко Палковљевић Пинки“ и на полигонима, постигне запажене резултате.

Командант батаљона потпуковник Иван Дадић истиче да је тенковска посада из 3. чете, с командиром старијим водником Јовицом Михајловићем, такмичећи се у извршавању

нормираних радњи, као што су припрема за марш и паљбу, те замена оштећеног чланка гусенице и принудно напуштање тенка, у оквиру такмичења поводом Дана оклопних јединица, показала најбољу обученост.

И у спортским дисциплинама на такмичењима батаљонског нивоа припадници чете освојили су прва места, што, осим стручности, сведочи и о доброј психофизичкој припремљености њених старешина и војника.

Наводећи да су и у најсложенијим задацима, попут припремних, школских и бојних гађања, вежби на терену и тактичких вежби с бојевим гађањима, припадници тог састава Војске Србије постигли одличне оцене, командир капетан Нинослав Ђуђић каже да је част командовати људима у таквој јединици, али и велика одговорност да очува и унапреди достигнут ниво њихове оспособљености. Јединица посвећује пажњу и основном одржавању технике коју користи, посебно бројних електронских склопова тенка М-84.

Постигнути резултати заслуга су целокупног колектива, али је, према речима командира чете, потребно посебно похвалити командира вода капетана Ђока Ивковића, командира тенка старијег водника Јовицу Михајловића, нишанџије разводнике Срђана Банчевића и Мирослава Цеха, као и возаче разводнике Милорада Ракића и десетара Велимира Синђелића.

Без прецизно дефинисаних циљева, професионалног односа према задацима и обавезама, заједништва, нема ни напретка, а њихов циљ јесте да и ове године задрже епитет најбољих – сагласни су припадници најбоље чете у Првој бригади Копнене војске. ■

Будимир М. ПОПАДИЋ

Вежба слушалаца 3. класе за резервне
официре санитетске и ветеринарске службе

Јесен 2012

Увежбано, предано и са пуно ентузијазма изведена је
показна вежба слушалаца 3. класе за резервне
официре санитетске и ветеринарске службе ВМА
на добровољном служењу војног рока под оружјем,
под називом „Јесен 2012”

Слушаоци и ове 3. класе за резервне официре санитетске и ветеринарске службе ВМА на добровољном служењу војног рока – 21 лекар и стоматолог и седам ветеринара – учени су на постулатима ратне хируршке, психијатријске, ветеринарске и других доктрина. Требало је савладати сва та знања, која су им преносили наставници ВМА и Медицинског факултета ВМА Универзитета одбрана, за

дупло мање времена од оног које су некада имале њихове колеге у Школи резервних официра.

Од санитетлија се, на пример, очекивало да знају етапе збрињавања, нивое медицинске помоћи која се на појединим етапама пружа, редове хитности приликом тријаже повређених и оболелих, садржаје разноврсних санитетских комплета, да сагледају специфичности у организацији здравствене подршке у ми-

ровној операцији УН. На крају, да све то покажу у пракси на завршном логоровању и на показној вежби.

Руководство вежбе, уз подршку припадника Центра за санитетску тактику, усмеравало је рад свршених лекара, стоматолога, фармацеута и ветеринара, а у реализацији вежбе помагали су им кадети треће године Медицинског факултета ВМА, који су били у улози маркиранарта

Вежбу су пратили представници Управе за војно здравство Генералштаба Војске Србије, Војне академије, Центра за мировне операције, војно-медицинских центара, наставници ВМА и Медицинског факултета ВМА, начелници организационих јединица те установе, а посматрачи су били из оружаних снага Италије и Алжира.

Супервизор, бригадни генерал проф. др Маријан Новаковић, начелник Војномедицинске академије, који је слушаоцима био и предавач, постављао је питања, понекад и незгодна. Имао је искуства – он је својевремено, тачније 2003, био командант вежбе на којој је први пут реализована управо ова тема – санитетско обезбеђење Војске Југославије у мировној мисији УН.

Све то дешавало се у измишљеној земљи Грејленд, у коју су послати наша санитарска чета и ветеринарски вод.

Радне тачке

Рад је започео уводним речима потпуковника проф. др Милана Петронијевића, команданта логоровања и показне вежбе. Он је нагласио да је циљ логоровања и вежбе био да се лекари, стоматолози, фармацеути и ветеринари који желе да се запосле у Војсци оспособе за рад у ванредним ситуацијама – да провере стечена и стекну нова знања, вештине и искуства у руковођењу и командовању санитарским и ветеринарским јединицама у мировним операцијама УН. Истакао је:

– Неопходно је да имате знања не само из мирнодопске већ и из ратне војне медицине. Војна медицина, а често и мирнодопска, захтевају у нашим условима импровизацију. Да би неко нешто импровизовао, мора да има знање.

Потом су слушаоци Душан Ђирковић, у улози начелника штаба, Бранка Димитријевић, као начелник санитарске службе, те Милош Малешевић, начелник ветеринарске службе на вежби, објаснили разлоге за упућивање одреда Војске Србије у мировну мисију УН и детаљније говорили о здравственој ситуацији, санитарској и ветеринарској, коју су затекли на терену.

Та почетна радна тачка одвијала се у амфитеатру ВМА. На крају је демонстрирана примена телемедицине. Успостављена је конференцијска комуникација између консултантског

тима ВМА и хируршке екипе војне пољске болнице (између нижег и вишег нивоа санитарске етапе), што је значајно убрзало пружање одговарајуће помоћи повређеним и оболелим.

Терористички напад сарином

Друга тачка вежбе, најдинамичнија, започела је жутиим и ружичастим димом, уз мало непријатног мириса. На њој је приказано како се после терористичког напада сарином на полицијску станицу збрињавају повређени и оболели. Полицијска станица је 10–12 км удаљена од базе у којој су смештене наше снаге. Доктор Томислав Режић из Националног центра за контролу тровања коментарисао је рад Мобилне токсиколошко-хемијске екипе ВМА,

која иначе учествује у медицинском збрињавању у случају евентуалних хемијских катастрофа.

Та екипа састављена је од 10–12 чланова и подељена у два одељења – одељење за извиђање и лечење, те токсиколошко-аналитичко-хемијско одељење, које анализира добијене узорке и утврђује о каквој се хемијској материји ради.

По доласку на место несреће они проверавају опрему, обележавају подручје контаминације, покушавају да одреде о каквој се хемијској материји и врсти ради, те активно учествују у медицинској тријажи и пружању прве помоћи. Опремљени су заштитном одећом – заштитним чизмама, рукавицама и маскама.

Убрзо изводе или износе контаминираних из „полицијске станице“. Већ су констатовали да један број љу-

ОЦЕНЕ

– Вежба је била успешна. Слушаоци су били изузетно мотивисани, вредни, радни и спремни да све што су научили примене у пракси. Радује нас што још увек има свршених лекара, стоматолога и ветеринара који добровољно служе војни рок, који се војно едукују и који ће та знања применити и у установама у којима буду радили. Вероватно ће се део њих активирати и даље бити у служби Војске Србије – рекао је начелник ВМА бригадни генерал проф. др Маријан Новаковић.

– Ти млади људи заиста су показали велики ентузијазам и залагање. Нису одрађивали задатке, већ су се трудили да ураде све како треба – истакао је командант вежбе потпуковник проф. др Милан Петронијевић.

ди не показује знаке живота, неки су полупокретни, гуше се, имају пену на устима, други су без свести, са знацима мишићних грчева. Сви ти симптоми веома подсећају на описано дејство бојног отрова сарина. Лекар и болничар покушавају да успоставе виталне функције контаминиранима и, после процене, евентуално дају антидотску терапију... Следи даљи транспорт.

Контаминираних возилима одводе у војну пољску болницу – на трећу радну тачку.

Војна пољска болница

Шатор до шатора, са видним ознакама црвеног крста. То је војна пољска болница другог нивоа, коју је развила санитарска чета, а где се збрињавају повређени и оболели. Командир санитарске чете је слушацац разводник др Обрад Гломазић.

Иначе, то је место са највише зауставних тачака, које посматрачи пролазе најбржим корацима, где наставници постављају најтежа питања, а слушаоци одговарају највојничкије што могу.

Брзи ход по одељењима, праћен штапањем кошаве, увек започиње од расподелног места. Одатле се контаминирани повређени и оболели упућују на деконтаминационо одељење, психотрауматизовани на место за психотрауматизоване, оболели и потенцијално оболели од разних болести у изолатор. Остали се, након увида у њихово здравствено стање, шаљу у пријемно-тријажно одељење, где им се отвара здравствени картон.

Обилазимо, потом, деконтаминационо одељење које се састоји из три дела, па апотеку, место за психотрауматизоване и евакуационо одељење.

Рад у тим одељењима описали су слушаоци разводници Снежана

Шекуларац, Милан Трајковић, Милош Здравковић, Урош Марјановић, Давид Стевановић, Јован Пешић.

Последња на том путу шатора је ветеринарска станица. Она има одељење за преглед хране животињског порекла, екипу за хемијско-токсиколошко испитивање хране, воде, одељење за лечење и хируршко збрињавање оболелих и повређених животиња, одељење за превентивну заштиту. Припадници те станице ангажују се при акциденту биолошким оружјем и учествују у санацији терена.

Долазимо и до тренажне болнице за обуку – ниво два. Једина је у зиданом објекту. Та лака пољска болница има тренажни сет за обуку, који је донација Краљевине Норвешке. Како смо чули од запослених на ВМА, Норвежани се увек труде да занове нешто од опреме, како би омогућили несметан рад Тренинг центра, који припада Сектору за школовање и научноистраживачки рад ВМА.

У оквиру болнице је – операциона сала, стоматологија, рентген, постоперациона нега, интензивна нега, болесничке собе, лабораторија, стерилизација. У операционој сали предано су радила два хируршка тима – ортопедски и хируршки. На оперативном програму биле су по-

вреда абдомена и повреда доњих екстремитета.

Последња радна тачка те вежбе одвијала се на хелиодрому ВМА. Ту је уређена санитарска прихватница, одакле су повређени и оболели евакуисани ваздушним путем – хеликоптерима Ми-8.

Почасни лет на који су се отисли неки од знатижељних посматрача означио је крај и те вежбе.

Утисци

На анализи која је уследила по завршетку вежбе могло се чути да су све радне тачке – од телемедицине до хелиодрома – урађене уз велики труд и без проблема. Вежба је показала да сви – од команданта до слушацаца – имају завидна знања, искуства и да су показали висок степен увежбаности и ентузијазма.

Речено је и да ће следећа, пролећна вежба, имати измењен сценарио и пратиће је већи број посматрача. Увежбавање се медицинске технике за помоћ становништву пострадалих од елементарних непогода. Мировне мисије ће, готово после десет година вежбања, бити стављене у други план. ■

Мира ШВЕДИЋ

Снимила Душка СТЕФАНОВИЋ

Милан Ђорђевић, рекордер у добровољном давању крви

59

Више од хуманости

Од 1967. године, када је у Нишу и Параћину дао крв за наставника физике и непознату баку, па до данас, Мирослав је дао 44 литре крви у 109 акција.

Добровољно давање крви је за многе људе далеко више од хуманог чина – својеврстан начин живота, потреба и спремност да помогну и онима које не познају.

Мирослав Ђорђевић из села Шанца код Крушевца је један од рекордера у добровољном давању крви међу припадницима Војске Србије. Од 1967. године, када је у Нишу и Параћину дао крв за наставника физике и непознату баку, па до данас, Мирослав је дао 44 литре крви у 109 акција.

„Желео сам да помогнем – каже Мирослав – и поносан сам што сам на

тај начин спасио много живота. Људи не смеју да буду себични, јер је хуманост према другима, без обзира на њихову националну или верску припадност, суштина живљења“.

Мирослав је носилац многобројних признања Црвеног крста Србије, Војске и државних институција за изражену племенитост и љубав према човеку. Има статус међународног даваоца крви, пошто је драгоцену течност добровољно давао и у Грчкој, Хрватској и Црној Гори. Једноставно, није пропустио ни једну прилику да помогне и спаси људске животе.

„Памтим када сам у Бору дао крв за дечака кога су ударила кола... Два пута сам током службе војног рока у Сплиту, у морнарици, давао крв из вене у вену, што је прилично болно“.

Свакодневним поступцима Мирослав потврђује колико му је стало до других. У свом селу је, на пример, два пута спасио живот деци на реци Морави, док покушај да као извиђач спаси колегу из језера Горње Баре, нажалост, није успео и тај случај се трагично завршио.

У Војсци Србије Мирослав Ђорђевић ради од 1972. године. Обављао је различите дужности у многим јединицама, од руковоаца парних котлова и механичара пешадијског артиљеријског наоружања, до машинбравара у радионици, радника у штампарији Школског центра АБХО и столара. Никада му војнички задаци, дежурства нису падала тешко.

Крајем прошле године отишао је у заслужену пензију. Имаће више времена и за супругу Зорицу, сина, ћерку и четворо унучади. Али и за риболов на Сребрном језеру, Дунаву, језеру Ђелије, Западној Морави и рекама и језерима широм Србије. Како каже, и даље ће бити добровољни давалац крви, иако се данас у Србији то мало цени. ■

3. МИЛАДИНОВИЋ

Обука пешадијског вода Друге бригаде у Немачкој

Симулација рата

„Saber Junction 2012“ је највећа вежба коју је америчка војска извела у Европи у последњих двадесет година. Запажено место међу 1.800 припадника мултинационалних снага из 19 партнерских земаља имали су припадници стрељачког вода из састава 21. пешадијског батаљона Војске Србије из Рашке.

Пешадијски батаљон из Рашке, којим командује потпуковник Мирослав Стефановић, предњачи у Другој бригади Копнене војске када је реч о учешћу у мировним мисијама, као и на вежбама у иностранству. Око 250 припадника те јединице боравило је на различитим оспособљавањима у Македонији, Бугарској, Кипру, Украјини и Немачкој.

Један вод из састава рашког батаљона био је од септембра 2011. до марта 2012. године на Кипру, а у септембру прошле године други вод започео је трећу ротацију у мисији UNFICYP. Према речима потпуковника Стефановића,

наши официри, подофицири и војници врло успешно извршавају задатке на Кипру.

Мултинационално окружење

Обука наших мировњака пре одласка у мисије дуготрајна је и сложена. Често се припадници Војске Србије за задатке у мировним операцијама оспособљавају заједно са припадницима оружаних снага из других земаља. И војници трећег стрељачког вода моторизоване пешадијске чете 21. пешадијског батаљона Друге бригаде Копнене војске

Вежба „Saber Junction 2012“ за наше војнике и старешине започела је покретом из базе „Хохенфелс“ у базу „Графенвир“, која је удаљена двадесет километара, а у којој су многобројни полигони за обуку и стрељане за различита гађања из пешадијских, артиљеријских, оклопних, авијацијских и осталих борбених средстава.

Стрељачки вод из Рашке придодат је Другој коњичкој регименти, односно механизованој чети оружаних снага САД. Имао је задатак да обезбеђује логистичку базу. У условима који су подражавали ратне, српски војници даноноћно су патролирали, обезбеђивали поједине просторе, радили на контролним пунктовима, те „претресали“ терен. Како каже поручник Марковић, често су и спавали „у покрету“, на возилима. Одговорили су свим захтевима и успешно извршили све добијене задатке.

Разводник Љубомир Гркајац импресиониран је обуком у Немачкој, поготово што му је то био први боравак ван Србије. „Вежба је заиста била атрактивна, имао сам утисак да сам у правом рату. Посебно памтим ноћни напад противника на наш објекат за смештај, када смо жестоком одбраном поштено намучили нападаче“, присећа се разводник Гркајац.

„Изненадили смо се што смо сами морали да нађемо смештај на терену. То је, додуше, важило за све учеснике вежбе, па је, заправо, допринело реалности ратне ситуације коју смо симулирали“, прича разводник Драгољуб Филиповић. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ

започели су у мају 2010. године индивидуалну обуку у касарни у Рашки, током које су савладали основне борбене, ватрене и тактичке радње.

Колективну обуку на нивоу одељења изводили су командир вода и командири одељења, а помагали су им инструктори из Специјалне бригаде и Центра за мировне операције наше војске, посебно када је реч о раду на контролним пунктовима, патролирању, пратњи конвоја или претресу терена.

Знатан број старешина обучавао се и на базама у Копненој зони безбедности – „Мађере“ код Прешева, „Боранце“ и „Мрче“ на Копаонику, да би у пракси проверили поступке патролирања и осматрања. Командири водова и одељења похађали су курсеве енглеског језика, основни курс за учешће у мировним операцијама и курс за оспособљавање инструктора колективне обуке.

Протекле две године војници вода су, у саставу моторизоване пешадијске чете, реализовали и више обука и вежби у Украјини, Бугарској и Немачкој, где су стекли искуства за рад у мултинационалном окружењу.

Обука у Немачкој, на пример, трајала је од 26. септембра до 2. новембра. Том приликом припадници српске војске учествовали су на вежби „Saber Junction 2012“. Реч је о највећој вежби америчке војске изведеној у последње две деценије ван САД, која је подразумевала употребу MILES система, што значи да се одвијала према замишљеном сценарију, али у реалном времену и простору.

У реалном времену

Поред тридесет старешина и војника стрељачког вода из Рашке и два посматрача, на увежбавању су учествовали и представници нашег петог батаљона војне полиције. Како наводи командир вода поручник Иван Марковић, српски војници смештени су у немачку базу „Хохенфелс“ код Нирнберга, која има савремене објекте и вежбалишта. У Центру за симулације оспособљавали су се за навођење артиљеријске и минобачке подршке. Такође, реализовали су гађања у филмској стрељани.

MILES SISTEM

Мајор Александар Радовановић из 21. пешадијског батаљона похађао је 2005. године у Хрватској курс за употребу MILES система. Према његовим речима, такав вид обучавања тренутно је најбољи у свету. Омогућава реално отварање ватре и даје звучни сигнал у тренутку када је појединац погођен, а звук траје све док судија на лицу места не региструје погодак. Сличан модел примењује се и за возила, тенкове, хеликоптере и остала борбена средства. Припадници стрељачког вода на вежби у Немачкој имали су систем сензора на пушкама, шлемовима и униформама, као и систем звучне сигнализације на возилима.

Прве потпоручнице у служби ВОЈ

Младост је пр

Долазак девет девојака, с првом официрском розетом на рамену, у јединице 126. бригаде ВОЈИН, унело је нову дозу младости, енергије и озбиљности. Њихове почетне дужности, командира вода и одељења, не захтевају од њих само велико теоријско и практично стручно знање већ и довољно самопоуздања, сигурности и одговорности.

У јединици која непрекидно, 24 сата дневно свих 365 дана у години, обавља свој наменски, мирнодопски и ратни задатак – осматрање ваздушног простора над Србијом – првих дана октобра на дужност се јавило и девет девојака, потпоручница, одлучних да издрже све напоре и одговоре свим обавезама. А оне нису мале. У 126. бригади ВОЈИН даноноћно се дежура у свим јединицама и оперативним центрима, извршавају се бројни задаци у осматрању и праћењу ваздухопловног саобраћаја на небу над Србијом и командује људима оспособљеним за употребу и одржавање скупе, софицистициране радарске технике.

Распоређене на почетне официрске дужности командира одељења и вода, поред рада с техником, Милена Ћокић, Јелена Лалић, Милица Петковић и Милица Мрдак свакодневно планирају

и организују рад и ефикасно ангажовање подофицира и професионалних војника којима командују. А рад с људима је, кажу познаваоци, најтежи. Песимисти чак тврде да се лидерство не може научити, док професори на Војној академији, они који образују и стварају официре и менаџере, тврде и доказују супротно. Пример девет девојака потпоручница, као и многобројни примери ранијих генерација младића с првим официрским чиновима, свакако им даје за право. Али командовање није њихова једина дужност.

Атрактивна јединица

Оцењујући досадашњи рад девојака на почетним командирским дужностима, заменик команданта 126. бригаде ВОЈИН потпуковник Драган Радовановић рекао је да им знање стечено на Војној академији, где су, поред осталог, изучавале радарске системе и другу софицистицирану технику, чије коришћење захтева суверено владање електроником и електротехником, омогућава правилно и ефикасно одржавање и употребу система којима располажу јединице ВОЈИН.

– С обзиром на намену јединице, а то јесте контрола ваздушног простора, познато је да Бригада спада међу атрактивније јединице Војске Србије, каже потпуковник Радовановић. За нас није изненађење што се девојке опредељују за послове и дужности на радарским системима, или официра за навођење. То су у Војсци популарна занимања. Било је, наравно, потребно да им се претходно омогући бављење официрским позивом, односно завршавање Војне академије, а како се показало, није много времена прошло и у нашој једини-

ЕДНОСТ

ци су се појавили први официри женског пола.

За сада их има девет, а како време буде одмицало верујемо да ће се њихов број повећавати. Од њих очекујемо да оправдају поверење које им указујемо. Оне су прве жене официри код нас, али нису и прве жене уопште у нашој јединици. Пре две године добили смо професионалне војничке, послужиоце у оперативним центрима и показало се да жене веома добро извршавају задатке који су их очекивали. На дужностима које захтевају креативнији рад, већи ниво прецизности и озбиљности, другачији начин промишљања, девојке су се показале веома добро. Командири чета у којима девојке раде, како у командној чети, тако и у чети за управљање и 1. чети 20. батаљона ВОЈИН, о њима имају само речи хвале.

То јесу почетне дужности, оне још уче, посебно системе које имамо у

јединицама, али уче и да командују, на почетку своје официрске каријере с малим бројем људи, а касније, свакако, и већим јединицама. Имаће прилику да се професионално развијају баш као и њихове колеге. И за њих важи обавеза непрекидног личног усавршавања, свакодневног упорног доказивања на послу и у раду с људима. Познато им је да не могу сви командири одељења да буду командири водова, чета, команданти батаљона... Само најбољима се пружа прилика да напредују, само најбољи то и заслужују.

Све оно што су научили у Војној академији, на стажирању, на стручним и лидерским курсевима у јединици, користе им у обављању дужности на које су распоређене, али од њихових амбиција, свакодневног усавршавања и рада зависиће даљи ток њихове професионалне каријере. Треба да буду свесне да су непрекидно под будним оком старешина, да им је на распола-

гању скупа, модерна и софистицирана техника, која свакако спада међу најскупље у Војсци – истиче потпуковник Радовановић.

Током последње две године у 126. бригаду ВОЈИН стигло је двадесетак потпоручника оба пола, што представља изузетну младост и енергију. Ипак, свима њима недостаје искуство, а оно је у обављању задатака које извршавају у оперативним центрима, у радарским кабинама и раду с људима веома потребно. О томе потпуковник Радовановић каже:

– Ми знамо да оне имају довољно знања да ефикасно користе технику којом располажемо, а од својих старијих колега ће стећи и искуство неопходно за одржавање технике старе двадесетак година. Ми смо задовољни њиховим досадашњим залагањем на почетним дужностима, сматрамо да могу да обављају дужности на које су постављене, а својим радом, знањем које су стекле у Академији и индивидуалним усавршавањем у јединицама оне ће, временом напредовати у каријери, баш као и њихове колеге – закључује потпуковник Радовановић.

На командирским дужностима

У јединици која дежура даноноћно и у којој је систем обавештавања задејствован непрекидно, један од предуслова успешног и ефикасног извршавања бројних задатака свакако јесте ви-

сок ниво исправности технике. У 126. бригади ВОЈИН он је чак 90 одсто. То је, ипак, само један од важних предуслова, који свакодневно остварују стручни, образовани и искусни официри и подофицири, људи који се поносе одговорном улогом у систему одбране. А управо су такви припадници јединица у којима раде девојке официри. Иако оптерећени и личним проблемима, бројним у нашем времену и средини у којој живимо, они задатке извршавају на најбољи начин, у чему им, недавно, ефикасном организацијом рада и правилним ангажовањем, помажу новодошли најмлађи командири одељења и водова.

По доласку у Бригаду девојке су, као и њихове годину дана старије колеге, завршиле обуку у Команди Ваздухопловства и ПВО у трајању од три недеље, а затим и десетодневну обуку у четима у којима су распоређене на почетне дужности. Капетан Дејан Милосављевић је командир Командне чете, у којој су прве официрске кораке започеле Милена Ђокић и Јелена Лалић. О младим потпоручницама има само речи хвале, иако напомиње да је за свестранију оцену још рано, с обзиром на то да су у јединици тек око три месеца.

– После вишенедељне обуке, углавном на системима којима располажемо у јединици, потпоручнице су успешно положили испит и отпочеле професионални рад на дужностима командира одељења, на које су постављене. Једна од њихових дужности је и реализација индивидуалне опште и стручне обуке с професионалним војницима. С обзиром на знање и ауторитет који су стекле на Војној академији, нема сумње да ће и тај посао обавити на задовољавајући начин. Оне у одељењу раде све оно што се очекује од командира одељења, организују рад и живот у јединици, ангажују људство, планирају и изводе обуку за коју су одговорне... Иако су даме, не избегавају ни физичке напоре, којих, срећом, у нашој јединици и нема много – напомиње капетан Милосављевић.

Руководећи се истином да из личног примера извире најснажнији ауторитет, потпоручнице су се, према речима командира чете, добро уклопиле и адаптирале на средину у коју су дошле, прилагодиле су се окружењу. У томе су им, наравно, пуно помогле

озбиљност и одговорност, особине које их одликују и које су већ на почетку њиховог рада дошле до изражаја. У разговору с потпоручницама Миленом Ђокић из Алексинца и Јеленом Лалић из Врањске Бање, уверили смо се колико у томе има истине. Још током првих дана у Командној чети научиле су да одговорност иде укорак с њиховим позивом.

– Одмах по доласку у јединицу саопштени су нам задаци, начин и организација рада, послови који нас очекују на почетним дужностима, представљене смо колегама, препостављенима и потчињенима и како пролазе дани, све је лакше и лакше – каже Милена. Наш рад се сада заснива на конкретном познавању средстава и система којима јединица располаже. Реализујемо стручну обуку, рад на систему, што је мој примарни задатак, а одржавамо и достигнут ниво обучености одељења којим командујем, али га и унапређујемо. Има доста и папирологије, али је обука примарна – каже потпоручница Ђокић, напомињући да је свесна одговорности коју има, посебно јер командује људима који су, махом, старији од ње.

У почетку стрепећи од тога да командује људима од којих је млађа најмање десетак година, врло брзо се уверила у њихову добронамерност и коректне односе.

– Поштујем њихово искуство и практично знање, познавање система и рада на средствима, од њих имам много тога да научим. Али оно што сам научила у Војној академији даје ми за право да поставим границе у којима се крећу и потчињени и претпостављени. Ту, такође нема нејасноћа – одлучна је Милена.

Њена колегиница у Командној чети, потпоручница Јелена Лалић, чији је брат такође официр у Команди 126. бригаде ВОЈИН, додаје да су, током школовања, научиле довољно да без устезања могу да стану пред строј професионалних војника и изводе стручну обуку. Било је, каже, поред много теорије, довољно и праксе, поготову у првој половини образовања за официре.

– Све што смо научиле током школовања у Академији показало се потребним и корисним. Рад с људима зах-

тева различита знања, али је најважније било савладати основне тајне позива којим се бавиш. Кад си сигуран у своје знање, кад у раду с радарским системом и средствима немаш недоумица, тек онда је могуће бити лидер и личним примером стицати поверење оних којима командујеш. Не иде другачије, несигурност је у нашем послу веома скупа – сматра Јелена.

Иако каже да је у почетку имала трему, посебно кад је било нужно да другима организује посао и да, у складу с наменским задацима, ангажује људе који су јој потчињени, врло брзо је стекла потребну сигурност. При томе је помоћ старијих колега била корисна и добронамерна.

– У том смислу много смо научиле од својих командира у Академији. Њихов посао био је да нам помогну у превазилажењу тешкоћа које су биле редовни пратилац наших „катедских“ дана, које, понекад, нису могле да се избегну, да нас науче правилном односу с људима, да нам, на свој начин, прикажу официрски живот. Нисмо неспремне дошле у јединицу, а овде смо наишле на разумевање и коректан однос, тако да, за сада, све иде како је предвиђено – наглашава Јелена.

Усавршавање услов напредовања

Милица Петковић из околине Врања командир је вода у чети за управљање у 20. батаљону ВОЈИН. За-

вршила је средњу медицинску школу, фармацевтски смер и, одлучна да настави школовање и стекне факултетску диплому, определила се за официрски позив. Упркос очевом „тихом“ противљењу, уписала је Војну академију и то смер ВОЈ.

– Пре него што смо почеле „озбиљно да студирамо“, да сазнајемо тајне позива за који смо се определиле, морале смо да постанемо војници, схватимо шта то значи. А то смо успеле на терену, током обуке у преживљавању и савладавању основних тактичких радњи. Тада смо научиле да организујемо живот и рад у теренским условима, да користимо лично наоружање, бацимо бомбу, да се маскирамо, направимо заседу, али савладале смо и основне стројеве радње, борбене и тактичке вештине, попут одељења у нападу и одбрани...

Касније смо научиле и да командујемо. Током школовања сазнавале смо све више и више о задацима који се обављају у јединицама Ваздухопловства и ПВО, па ми се то учинило занимљивим. Мада, с обзиром на то да сам завршила средњу медицинску школу, све ми је било једнако „далеко“. Ипак сам се радије определила за ВОЈ, за елегантнији „технички вид“, а не строго војнички, попут Копнене војске – прича Јелена.

Иако у почетку против ћеркине одлуке да заврши Војну академију, после промоције прве генерације потпоручница, у којој су учествовале и годи-

ну дана млађе девојке, и очево срце је смекшало.

– И сам је касније схватио да официрски позив није тако тежак да девојке не могу да га обављају, каже Јелена. Причала сам му да смо на свим вежбама „раме уз раме“ с колегама, да смо савладале и оне најтеже тактичке радње, да ВОЈ није физички тешка служба, попут пешадије или артиљерије, да има више технике и електронике, те да пружа много могућности за усавршавање и развој у каријери, па је, најзад, прихватио моју одлуку.

Сада је поносни отац потпоручнице Војске Србије, на дужности командира вода, спремне да одговори изазовима професије.

– На Академији смо научиле доста теорије, али тек овде у јединици, у воду који задатке извршава 24 сата дневно, научиле смо практично да радимо, да се сналазимо на командирским дужностима, да будемо лидери. Стално надгледамо ваздушни простор, а у том послу искуство је веома корисно и неопходно. Није лако радити с људима који су два или три дана, па и више, непрекидно на дежурству, ангажовани у оперативном центру, одвојени од породице, без мобилног телефона, интернета, свега што живот чини удобним и уобичајеним. Зато нам пуно значи помоћ старијих колега, њихово искуство и практично знање – наводи Јелена.

У чети 20. батаљона од октобра ради и потпоручница Милица Мрдак. Са завршеном средњом медицинском школом, уместо на Економски факултет, како је првобитно планирала, јавила се на конкурс за упис у Војну академију. Кад су је примили у „школу за јунаке и јунакиње“ њеном задовољству није било краја.

– Када нам је речено да можемо бирати смер нисам имала неки став, нисам имала информације на основу којих бих донела одлуку. Знала сам само да не желим пешадију, због физичких оптерећења које подразумева тај род. Тек касније, током школовања, увидела сам да нисам погрешила, да је ВОЈ оно што могу да радим успешно, с много елана и мотива. По завршетку студија навела сам да желим да радим или на Златибору или у Београду, сада могу да кажем да сам имала среће што сам упућена баш у Бановце, у ову једи-

ницу – каже Милица Мрдак, која је још у средњој школи, образујући се за медицинску сестру, стекла ауторитет.

– Познато је да болесници слушају медицинске сестре, заузврат од њих очекују и добијају помоћ, имају поверења у њих. Слично је и с улогом командира, мора се имати доза ауторитета, одговорности, самоуверености. Све то, поред стручног знања, стекла сам у Академији, тако да ми посао који ме овде очекује не представља непремостиву тешкоћу – тврди потпоручница Мрдак.

Њен командир капетан Перица Крбавац каже да се веома добро снашла на пословима које обавља.

– Милица је овде била на стажирању, па нас није зачудила њена жеља да, по завршетку Академије, своје прве професионалне кораке започне баш у нашој јединици. Кључно је да, попут њених колега, и потпоручница Мрдак има прилику за усавршавање, чак је, за разлику од потпоручника који су у јединицу дошли пре две године, у предности јер је на Војној академији обучавана баш за систем на коме ради, тако да очекујем њено релативно лако сналажење на свим пословима. С обзиром на то да је у овом батаљону чак 70 одсто официра у чину поручника и потпоручника, јасно је да младост није препрека за успешан рад, већ предност, упркос недостатку искуства. То доказује и пример потпоручнице Милице Петковић, која је, по речима команданта 20. батаљона потпуковника Јовице Кепчије, постављена на највише место на којем официр њеног чина може бити непосредно по завршетку Академије.

– Обе су веома вредне, одговорне и пажљиве, спремне да уче, да се образују и усавршавају – истиче потпуковник Кепчија. У понашању с људима су пажљиве, у раду на средствима прецизне и одговорне, у односу према претпостављенима дисциплиноване, што сведочи о добром професионалном старту. Нема сумње да у кратком времену од потпоручница Милице Петковић и Милице Мрдак, баш као и њихових колегиница у Бригади, можемо да очекујемо добре резултате – закључује потпуковник Кепчија. ■

Душан ГЛИШИЋ
Снимио Душан АТЛАГИЋ

ФАП 1118

Мoгућности на снегу

На аутодрому „Берановац“ код Краљева одржана је показна вежба чија је тема била приказ развоја, намене и техничким карактеристикама теренског возила ФАП 1118

Према речима руководиоца вежбе, шефа Одсека за саобраћај и транспорт Управе за општу логистику, пуковника др Жељка Ранковића, возило је уврштено у опрему Војске Србије и до сада је уговорено 78 ФАП-ова 1118 БС/АБ 4x4, 4 t. Испоручено је 68, док ће остала возила бити испоручена следеће године. Њима ће бити замењена неборбена моторна возила програма ТАМ.

Показном вежбом, у оквиру четири радне тачке, управљање возилом у путним и теренским условима и савладавање препрека, извлачење и самоизвлачење возила, укрцавање и искрцавање војника у товарни сандук, као и пробне вожње учесника вежбе, сагледане су могућности првог теренског возила Војске Србије које има мотор са EURO 3 нормама, ABS уређај и радијалне пнеуматике без унутрашњег пнеуматика.

У намери да укажу на најважније карактеристике и одговоре на питања учесника, вежби су присуствовали и представници Војнотехничког института, као носиоца развоја возила, Техничко-опитног центра, као носиоца испитивања, и фабрике ФАП из Прибоја као произвођача возила. ■

Б. МИЉИЋ
Снимио Ј. МАМУЛА

ИЗЛОЖБА „СТО ГОДИНА ВОЈНОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА СРБИЈЕ“

У Галерији „Икар“ Дома ваздухопловства у Земуну, по речима генерал-мајора Ранка Живака – најлепшем делу Команде, отворена је изложба „Сто година војног ваздухопловства Србије 1912–2012“. Том изложбом Музеј југословенског ратног ваздухопловства заокружује програм обележавања овог значајног јубилеја.

На отварању изложбе присутнима су се обратили командант ВиПВО генерал-мајор Ранко Живак, начелник Музеја југословенског ратног ваздухопловства потпуковник Иван Укић и аутор изложбе, виши кустос Музеја југословенског ратног ваздухопловства мр Предраг Лажетић.

– Неговањем традиције приближавамо прошлост садашњости. Али чинимо и више од тога. Традиција је непресушан извор надахнућа за будуће нараштаје и генерације ваздухопловаца. Надамо се да ће их наше активности подстаћи да ту традицију уграде у своје време и своја дела – објаснио је потпуковник Укић основну мисију изложбе.

Из богатог депоа Музеја југословенског ратног ваздухопловства, Војног музеја и Музеја Југославије, аутор изложбе мр Предраг Лажетић одабрао је аутентичне предмете – опрему, оружје, одликовања, униформе, личне предмете, макете летелица, фотографије, документе, који осликавају развојни пут југословенске авијације.

Изложбу је отворио генерал Живак, подсетивши на важне јубилеје који су обележили 2012. годину – сто година српског војног ваздухопловства, педесет година од формирања ракетних јединица ПВО, педесет година постојања легендарног авиона МиГ 21, двадесет година од формирања јединствене 126. бригаде, педесет пет година од отварања Музеја југословенског ратног ваздухопловства.

– Када смо планирали да обележимо ове јубилеје, водили смо се идејом да оно што имамо приближимо нашим људима, да то поделимо са њима. Зато је ова изложба прошла Народни музеј у Краљеву, Народни музеј у Нишу, Музеј Војводине у Новом Саду – истакао је генерал Живак.

Отварању изложбе присуствовао је начелник Генералштаба генерал-потпуковник Љубиша Диковић са сарадницима. ■

Н. Д.

НОВОГОДИШЊИ ГАЛА КОНЦЕРТ У ЦЕНТРУ „САВА“

67

У Великој дворани центра „Сава“ у славу празника певала је Сузана Шуваковић Савић, једна од најзначајнијих дама наше оперске сцене. Музиком и гласом примадону су подржали Уметнички ансамбл Министарства одбране „Станислав Бинички“, хор Културно-уметничког друштва „Светозар Марковић“ из Новог Сада, тенор Ђакомо Пати из Италије, маестрални извођач на фрули Бора Дугић, и као пријатно изненађење вечери – глумац, али и одличан певач, Никола Којо. А да би све то савршено звучало побринула се Весна Шоуц, диригент.

Програм новогодишњег концерта конципиран је у духу празника, те су салом одзвањале разигране и добро познате класичне мелодије: *Очи чорније*, *La donna e mobile*, *Con te partiro*, *Caruso*, *Brindisi*, *O sole mio*...

Седамнаест најлепших италијанских, напוליћанских, шпанских и руских песама и романса, три вокала, сјајан хор и чувени оркестар, допринели су свечаној атмосфери, у којој је несумњиво уживао цео аудиторијум. ■

Д. Б.

ИЗЛОЖБА ЛИКОВНЕ ГРУПЕ ВОЈНЕ АКАДЕМИЈЕ

У Малој галерији Дома Војске Србије приређена је традиционална децембарска изложба слика Ликовне групе Војне академије под називом „Понос и храброст – 1912.“

Према речима председника Ликовне групе, генерала у пензији Љубише Стојимировића, изложба је посвећена историјском сећању на два велика јубилеја, ослободилачке победе Српске војске у Првом балканском рату и стогодишњици формирања српског војног ваздухопловства.

На изложби је указана пажња Гордани Савић, супрузи настрадаог пилота мајора Горана Савића. У знак сећања на храбри подвиг њеног мужа, Гордана је добила слику „Златник“, коју јој је уручила ауторка Милица Катић. ■

ИНТЕРКУЛТУРНО ПРАЗНИЧНО ВЕЧЕ

На традиционалном децембарском концерту „Интеркултурно празнично вече“ (Ханука, Божић, Нова година), у Дому војске у Београду, бројни посетиоци уживали су у мелодијама *Bakesh shalom*, *Hava Nagilah*, *Девојко мала*, *Ђелем ђелем*, *Винској ђесми* и другим. Извели су их Српско-јеврејско певачко друштво и солисти Београдске опере, Аца Стаматовић, Јасмина Трумбеташ и Наташа Јовић, под диригентском палицом Бојане Радивојевић.

„Интеркултурно празнично вече“ организује Српско-јеврејско певачко друштво с намером да представи музику као средство за брисање граница међу верским, националним и културним заједницама. ■

Обавештајно
-безбедносни
сектор Немачке

Стратегија сајбер безбедности

Пише Милан МИЉКОВИЋ

Актуелна стратегија сајбер безбедности Немачке дефинише сајбер простор као виртуални простор свих информационо-телекомуникационих (ИТ) система повезаних на нивоу база података на глобалном нивоу. Интернет, као универзална и јавно приступачна мрежа, основни је предуслов постојања сајбер простора, који може да се даље шири и дограђује додатним умреженим базама података.

У јавности је присутно мало информација о коришћењу компјутерског хаковања у сврху обавештајних операција, иако нема сумње да ова активност преовлађује код већине развијених обавештајних служби. Интересантан је податак из немачке штампе из јуна ове године да се Бундесвер спрема за „сајбер нападе“ и да су јединице Оружаних снага Немачке за сајбер операције и шпијунирање достигле почетну спремност за нападе на непријатељске мреже.

Ова информација подсећа нас на књигу Петера Швајцера *Friendly Spies*, где писац указује да је Немачка међу првим земљама иницирала операцију сајбер шпијунаже под називом „пројекат Рехаб“ (Project Rehab) још средином 1980. године. Пројекат је развила немачка обавештајна служба BND (Bundes Nachrichten Dienst), као заједнички напор центре BND и Одељења за оперативни рад и сигнални обавештајни рад. Тако формирана јединица успела је да оствари продор у компјутерске мреже међународне финансијске организације SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunications), организације која је поседовала податке о већини интернационалних банкарских трансфера.

У стратегији се појашњава да је сајбер напад ИТ напад у сајбер простору, директно усмерен према једном или неколико ИТ система, са циљем уништења тих система и ИТ безбедности. Циљ напада иначе може да буде уништење ИТ безбедности, тајности, интегритета или доступности података ИТ систему, појединачно или као комбинација поједи-

них циљева. Сајбер шпијунажа представља сајбер напад који је усмерен према тајности ИТ система и који је извела страна обавештајна служба. Сајбер саботажа представља сајбер напад усмерен према интегритету и доступности ИТ система.

Доступност сајбер простора, интегритет, аутентичност и поверљивост података у сајбер простору постали су за Немачку витална питања у 21. веку. Обезбеђивање сајбер безбедности је због тога централни изазов за државу, економско пословање и друштво, како на националном, тако и на међународном плану. Оцењује се да су када је Немачка у питању, сајбер напади реализовани и из Немачке и са територије страних држава, чиме се имплицитно указује и на мо-

гуће ангажовање страних обавештајних служби у тим нападима. Немачка стратегија наводи да криминалци, терористи и шпијуни користе сајбер простор као простор за своје активности и да се при томе не заустављају на „државним границама“.

Иако се Стратегија сајбер безбедности, како се наводи, тежишно фокусира на цивилни приступ и мере које примењују цивилне институције, треба напоменути да су оне ипак комплементарне са мерама које спроводи Бундесвер да би заштитио способности ОС Немачке и мере базиране на мандату Бундесвера да обезбеди „сајбер безбедност Немачке“, као саставни елемент целокупне државне превентивне стратегије безбедности.

Цивилне и војне безбедносне структуре

На државном нивоу целокупну сајбер политику координира Национални савет за сајбер безбедност као орган владе (The National Cybersecurity Council), у чији је састав ушло и неколико припадника Бундесвера.

Потпуна одговорност за заштиту критичних информационих инфраструктура Немачке је на министарству унутрашњих послова (BMI), те неколико потчињених агенција, као што су федерална служба за информациону безбедност (Bundesamt für Sicherheit in der Informationstechnik – BSI), федерална служба за заштиту цивила и помоћ у несрећама (BBK), федерална агенција криминалистичке полиције (BKA) и федерална полиција (BPO). За њихову координацију у Министарству унутрашњих послова 2002. године формира-

на је посебна јединица за заштиту критичних инфраструктура (AG KRITIS). Развој стратегија и других активности координира се са другим федералним министарствима (министарствима одбране, правде, иностраних послова, економије и технологије и других релевантних агенција). Водећу улогу има федерална служба за информациону безбедност (BSI), која је део министарства унутрашњих послова и воде-

ПОЧЕТНЕ ПРИПРЕМЕ

Према подацима објављеним у немачкој штампи јуна 2012. године, формирање „хакерске јединице“ Бундесвера тече још од 2006. године. Припадници Бундесвера су се тада обучавали у касарнама Tomburg-a у месту Rheinbach, близу Бона.

Ради се у ствари о одељењу за информационе и компјутерско-мрежне операције (Abteilung Informations und Computernetzwerkoperationen) у саставу Команде Бундесвера за стратегијско извиђање (Kommando Strategische Aufklärung KSA), тада под командом бригадног генерала ваздухопловних снага Фридриха Вилхелма Кризела. Према доступним подацима, ова јединица се већ тада припремала како за офанзивне, тако и за дефанзивне задатке, где спада и сајбер шпијунирање.

ћи је ауторитет у области сајбер безбедности. BSI је „одговорна за осигуравање чврсте, функционалне електроничке комуникације између јавне администрације, грађана и предузећа“, посебно за заштиту дигиталне димензије „кључне јавне инфраструктуре“ (електропривреде, железнице, авио превоза и итд.).

Немачки федерални ЦЕПТ тим, (CERT-Bund) део је 12. одељења BSI и представља централни „contact point“ за решавање компјутерских и мрежних безбедносних проблема за федералне институције.

У оквиру BSI, главну оперативну улогу у обезбеђивању сајбер безбедности има новоформиран Национални центар за одбрану сајбер-простора, који је добио задатак да у случају „сајбер-напада“ анализира ситуацију и препоручује решења. Оснивање посебног центра образложено је чињеницама да „криминални, терористички и обавештајни актери користе сајбер-простор за своје деловање, при чему иза напада на сајбер-простор могу бити и војне операције“. Немачки извори указују да је протеклих година порастао број шпијунских сајбер-напада на компјутере немачке владе, а тадашњи министар одбране Томас де Мезијер изјавио је да Немачкој треба национални „сајбер“ одбрамбени центар, који ће надгледати и осигуравати безбедност интернета.

У центру су од средине 2011. године ангажовани и припадници савезне службе за заштиту устава (BfV), савезног завода за заштиту народа и помоћ при катастрофама (BBK), савезне криминалистичке службе, савезне полиције, савезне царине, савезне обавештајне службе (BND) и оружаних снага Немачке (Бундесвера).

Задатак Центра је „прикупљање“ или „фузија“ информација о претњама виртуалној безбедности, које дају полиција и обавештајне службе на државној нивоу и нивоу савезних покрајина. Од тих информација Центар саставља генералне процене о виртуалној безбедности, укључујући препоруке полицији, обавештајним и осталим државним агенцијама за примену противмера. Национални центар за одбрану сајбер-простора, или како га другачије зову „центар за интернетски криминал“, на неки начин је немачки интернетски обавештајни центар, иако сам по себи није обавештајна служба.

Када се говори о цивилном обавештајном сектору Немачке, федерална служба за информациону безбедност (BSI) је владина агенција одговорна за компјутерску и комуникациону безбедност за владине органе од 1991. године. Претходник BSI било је криптографско одељење немачке спољне обавештајне службе BND. Са порастом употребе интернета и са окончањем хладног рата нарасла је потреба за агенцијом која ће бити одговорна за нове техничке изазове.

У оквиру немачке спољне обавештајне службе BND, централна јединица одговорна за информациону безбедност формирана је још 1989. године под називом Zentralstelle ZSI, а касније је издвојена и 1991. прерасла у BSI. Нови амандман закона који је донет 2009. године (BSI-Act BSIG von 2009) значајно је појачао централне надлежности BSI за информациону безбедност на државном нивоу, посебно у одељку пет амандмана, где је добио надлежност и за комуникацију владиних органа.

ОБАВЕШТАЈНО-БЕЗБЕДНОСНИ СЕКТОР

Обавештајно-безбедносни сектор Немачке у области сајбер безбедности састоји се из три дела: цивилни сектор (који је обично одговоран за заштиту критичне инфраструктуре), обавештајни сектор (који је одговоран за анализу комуникација и протока података и и војни сектор (који је најчешће одговоран за извођење офанзивних сајбер операција, што се закључује на основу расположивих званичних и незваничних извора).

Бундесвер у сајбер операцијама

У војном сектору, стратегијска команда за извиђање (Kommando Strategische Aufklärung – KSA) има главну улогу у војним обавештајним активностима ОС Немачке од 2008. године. KSA се налази под административном контролом здружене команде за подршку, а под техничком контролом федералног министарства одбране. Ова команда има значајне обавештајно-извиђачке капацитете, који могу да буду глобално ангажовани, на великим удаљеностима, као и директно у областима ангажовања мировних контингената ОС Немачке. Због тога стратегијска команда за извиђање значајно учествује у процесу процењивања ситуације, као и процесу планирања, припреме и извођења операција јединица у земљи и иностранству. Она својим информацијама подржава државно руководство у процесу доношења одлука за спровођење важних међународних акција.

Са сателитским радаром високе резолуције SAR Lupe (Synthetic Aperture Radar), Бундесвер, од краја 2007. године, када је систем достигао пуне оперативне способности, по први пут поседује капацитете за спровођење сликовне обавештајно-извиђачке делатности делатности (IMINT) на глобалном нивоу.

Ради извршења наменских задатака, стратегијска команда за извиђање има две команде за сигналну обавештајну делатност (SIGINT). Свака SIGINT команда има, у начелу, један стационарни COMINT батаљон и један мобилни батаљон за (EW) електронско ратовање. Са таквом концентрацијом снага и средстава, ова команда је способна да припреми податке за доношење адекватних политичких и војних одлука, посебно за могуће ангажовање оружаних снага у кризним регионима. Такође, ова централизована структура обезбеђује блиско међусобно увезивање извиђачких компоненти у свемиру, стационарних и мобилних компоненти за сигнални обавештајни рад. У 2010. години имала је око 6.300 војних лица и око 700 цивилних лица из сва три вида оружаних снага.

Стратегијска команда за извиђање од 2007. године поседује капацитете, односно јединицу за извођење информационих (Info Ops), односно компјутерских мрежних операција (Computer Network Operations – CNO). Публиковани разлози за формирање сајбер јединица у ОС Немачке су ти што су њене обавештајне службе 2007. године регистровале и пријавиле масовне сајбер нападе из Кине 2007. године. Тада су кинески хакери напали компјутерске системе неколико министарстава и владе Немачке, покушавајући да открију поверљиве информације. Први јавни подаци о припремама ОС Немачке за сајбер операције појавили су се 2009. године. Обелодањени су подаци да је Немачка војска у то време припремала око 76 својих припадника, који су на рачунарима увежбавали методе инфилтрације, шпијунирања и манипулисања, као и разарања компјутерских мрежа.

На основу стратегије сајбер безбедности, као и капацитета цивилних и војних обавештајно-безбедносних служби, може се закључити да Немачка иде крупним корацима ка јачању својих јединица за извођење операција сајбер шпијунаже. ■

Пише
Александар РАДИЋ

Руски продор на север

Прошло је готово пет и по година откако су руски истраживачи поставили заставу своје земље на дно океана на Северном полу. Тим гестом Русија је симболично отворила битку за продор на север. На листи учесника својеврсне трке за север, поред Русије и САД, као глобалне силе су и државе које су географски окренуте Арктику – Канада, Норвешка и Данска.

Правници и дипломате започели су расправу о праву на проширење суверенитета на основу пружања континенталног шелфа у океан, али оружане силе држава заинтересованих за север нису губиле време и покренуле су формирање и опремање снага оспособљених за употребу у хладним поларним пределима.

Из Русије стижу поруке да ће Министарство одбране и цивилни истраживачи започети извиђање Арктичког шелфа ослонцем на Северну флоту. Наменске снаге за тај истраживачки подухват, који има велики политички значај, у техничком погледу чиниће нуклеарна подводна станица за дубоке воде пројекта 10381 позната по надимку „Лошарик”. Реч се о средству чији је и спољашњи изглед класификован као поверљив. Матица „Лошарика” је модификована нуклеарна подморница БС-138 „Оренбург”. За мисије на дубинама већим од шест хиљада метара на располагању је батискаф „Рус”.

Носилац поменутог подухвата је Главна управа дубоководних истраживања Министарства одбране, чије ће људство, техника и знање бити ослонац плана да се докаже простирање руског суверенитета у дубинама Северног океана и рубних мора. Наставиће се и истраживања која треба да докажу да су подводни гребени Ломоносова и Менделеејева део руског континенталног шелфа. Русија ће на основу података истраживача проширити суверенитет на више од 370 километара.

Тај састав имаће и специјални задатак – да пронађе две потонуле нуклеарне подморнице, у складу с владином одлуком да се до 2020. године развије економски живот на северним пространима, како би се елиминисао ризик да оне буду извор контаминације. Реч је о подморници К-27, која је после нуклеарне хаварије 1982. године потопљена на полигону у Карском мору и о подморници К-159, која је потонула 2003. године у Баренцовом мору током тегљења у резалиште.

Осим истраживања подморја, руска војска формираће две бригаде оспособљене за живот и употребу у поларним пределима. Пролетос је формирана прва таква јединица – 200. самостална пешадијска бригада, чија је Команда у Печенги, десетак километара од границе с Норвешком. Отварају се и три ваздухопловне базе које ће користити патролни авиони. У базу Рогачев, на Новој Земљи, после двадесет година враћа се ловачка авијација – пре краја 2013. године на острво у Северном океану биће пребазирани МиГ-31БМ. Њихово присуство треба да обезбеди заштиту ваздушног простора севера.

Руска војска враћа се на север, где је и раније била до „смутних времена”, у којима је тежиште било на решавању кризних ситуација на Кавказу.

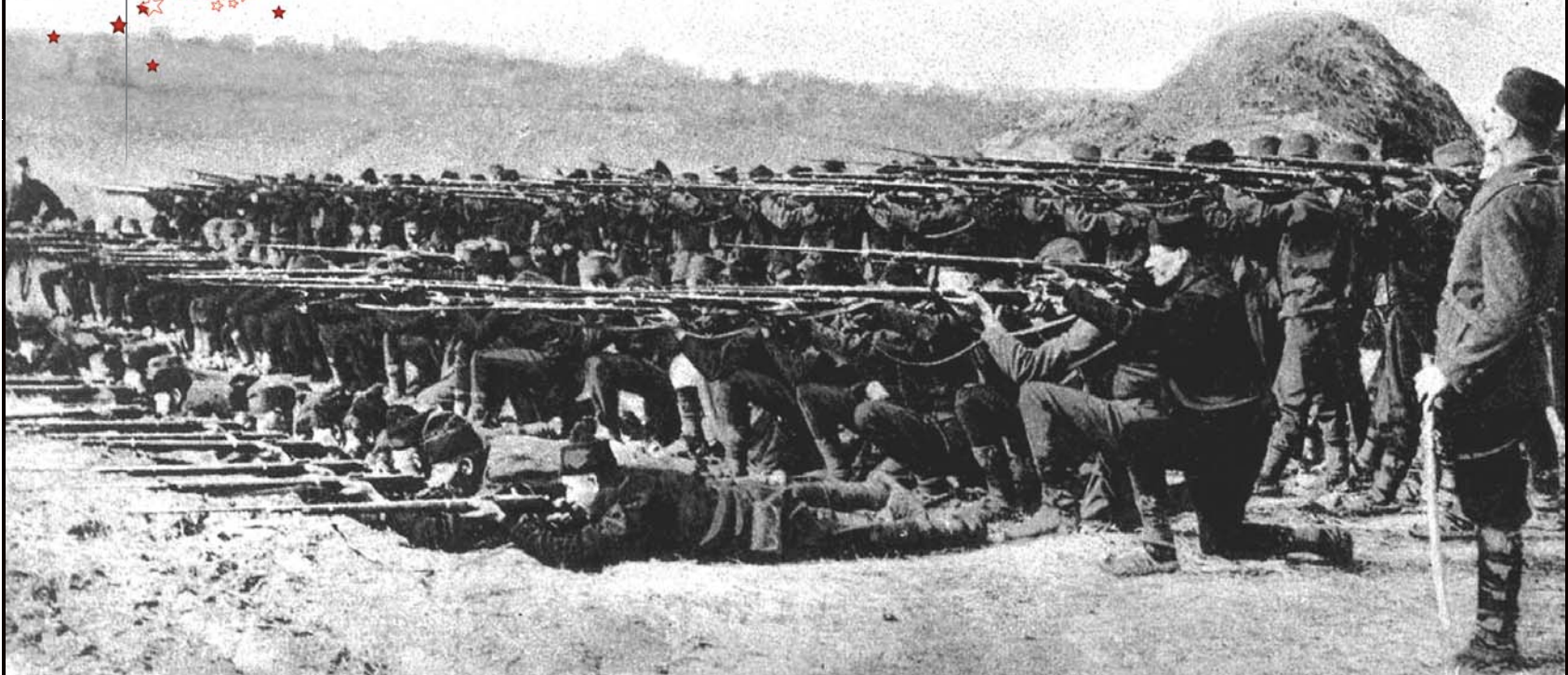
Високоразвијене земље заинтересоване за Арктик унапредиле су снаге за поларне пределе – одржале су континуитет и обуци. На њихово јачање велики утицај има и промена руске политике према северу и глобално отпљивање које је отворило нови поглед на могућности економске експлоатације тих хладних предела.

Високоразвијене земље заинтересоване за Арктик унапредиле су снаге за поларне пределе – одржале су континуитет у њиховој модернизацији и обуци. На њихово јачање велики утицај има и промена руске политике према северу и глобално отпљивање, које је отворило нови поглед на могућности економске експлоатације тих хладних предела. Приоритет

земља севера јесте развој патролних бродова прилагођених служби на Арктику, авијацијских јединица за транспорт људи и материја, те служби трагања и спасавања у суровим климатским условима.

За такве задатке Канада, Норвешка и Данска развијају наменске јединице, а САД се узда у флексибилност својих оружаних снага и технолошку предност, па за сада не повећава непосредно присуство на Арктику. Ипак, Американци се не држе по страни – у априлу 2012. године показали су да бомбардер Б-2 може да се употребљава изнад Северног пола.

Трка на северу тек почиње јер је улог изузетан – велике резерве нафте и гаса, а нова северна поморска рута може се користити за најјефтинији бродски транспорт роба између економских сила Истока и Запада. ■

7.421

Поуке за будућност

Удружење ратних добровољаца
1912–1918, њихових потомака
и поштовалаца организовало је 23.
новембра 2012. у Народној
библиотеци Србије међународну
научну конференцију
о добровољачком покрету
у Првом балканском рату и
доприносу британских медицинских
мисија у лечењу и спасавању бораца
и становништва тих ратних година

Иако је значајан део научне конференције у Народној библиотеци Србије био посвећен српском добровољачком покрету у Првом светском рату, еминентни гости из иностранства, међу којима су били представници амбасада из Велике Британије, Алжира, Руске Федерације и Кине у Београду, учинили су да осврт на славне догађаје из борбе за ослобођење Балкана од отоманске власти буде интернационалан. То се посебно односи на исцрпне реферате о улози британских медицинских мисија на Балкану, које су, несумњиво, оставиле значајан траг у формирању санитетских јединица српске војске.

Политички интереси

На конференцији је представљено 30 радова из земље и иностранства, од којих су посебно инспиративни били реферати о улози британске војске на Солунском фронту, хуманитарном раду др Елси Инглис и допринос Флоре Сандес у борби српског народа, културној дипломатији у обележавању значајних јубилеја, као и новом брендирању Србије, те улози европских сила на простору Балкана 1912. године, српској дипломатији пред Први

балкански рат и улози Милована Миловановића Балачка, учешћу социјалиста у рату...

У реферату „Европске силе и Балкан 1912” др Слободан Микић, генерал у пензији, истакао је, поред осталог, да Балкан одувек представља значајан простор, на коме су се укрштали интереси, односи и ангажовање балканских држава и европских сила.

„Балкан је, својим географским, геополитичким, војностратегијским положајем, економским и људским потенцијалима, био привлачан европским силама ради остваривања политичких, економских и војних интереса. Преко Балкана је водио стратегијски правац из Европе на Блиски и Средњи исток и источни део Средоземља.

У времену пред Први балкански рат утицаје и ангажовање на том простору испољавале су значајне европске силе, чланице двеју политичких групација – Тројног споразума (Антанте) – Руска царевина, Уједињено Краљевство Велике Британије и Ирске и Република Француска, на једној и чланице Тројног савеза – Немачка царевина, Аустроугарска царевина и Краљевина Италија, на другој страни. Посебна сила била је Отоманско царство, које је вишевековном окупацијом под својом влашћу држало припаднике многих народа, националних мањина и етничких заједница. Независне балканске државе биле су краљевине – Грчка, Србија, Бугарска, Црна Гора и Румунија.

Свака од европских сила, поред заједничких интереса за групацију којој је припадала, имала је и своје проблеме и интересе. Руска царевина била је оптерећена многим унутрашњим проблемима, друштвеном кризом, погоршаном поразом у рату са Јапаном и Револуцијом, што се рефлектовало на њено ангажовање и утицај на Балкану. Била је заинтересована за коришћење мореуза Босфор и Дарданели, излазак на Средоземље. Велика Британија, Француска, Немачка и Италија биле су ангажоване у својим колонијама.

СРБИЈА ПАМТИ

У раду Конференције учествовали су, поред осталих, и Simon Alexander Delaval Vandeleur, генерални секретар Гарде њеног краљевског височанства Елизабете II из Велике Британије, Мирослав Тасић, државни секретар у Министарству културе и информисања Србије, др Љиљана Никшић, саветник министра у Министарству спољних послова Србије, амбасадор Кринка Видаковић, Дејан Ристић, вршилац дужности управника Народне библиотеке и Ненад Вуковић, син покојног др Жарка Вуковића, који је истражио учешће страних медицинских мисија у Србији.

Током конференције Мирослав Тасић, државни секретар у Министарству културе и информисања, отворио је изложбу оригиналних слика и записа о раду медицинских мисија из Велике Британије у ослободилачким ратовима – „Србија памти”.

Истовремено, Немачка, Француска и Велика Британија улагале су капитал у турску привреду, имале концесију у кључним привредним гранама, утицале на унутрашњу и спољну политику Турске. Аустроугарска је водила агресивну политику на Балкану, поготово после окупације и анексије Босне и Херцеговине. Према Србији је била најагресивнија и представљала је сталну претњу њеном суверенитету, независности и територијалном интегритету. Циљ јој је био да Србија буде што слабија, мања, те да по могућности нестане као држава.

Слом османског царства

Османско царство, ослабљено унутрашњом борбом за власт, сталним устанцима поробљених народа и све већим уплитањем европских сила у његову привреду, унутрашњу и спољну трговину, ближило се дефинитивном слому. Независне балканске државе (Србија, Грчка, Бугарска и Црна Гора) одабрале су право време за почетак рата, истакао је др Слободан Микић, док је др Гојко Миљанић, редовни професор у пензији, у теми „Осврт на односе на Балкану после 100 година”, указао на неке сличности и разлике на Балкану у време Првог балканског рата и данас.

„Оно што карактерише прилике на Балкану од пре 100 година, а и данас, јесте да полуострво не припада балканским народима. Овде су се активно мешале велике силе и непосредно утицале на политичке прилике, тако да ни тада, а ни данас балканске државе нису биле самосталне, у добросуседским или присним односима”.

И Балкански савез је с муком направљен, тако да су се четири балканске државе ујединиле само око једног циља: да заједничким напорима скину вишевековну окупацију већ посрнуле Отоманске империје и да је протерају с Балкана. Сва друга међусобна спорна питања привремено су стављена по страни, а постигнути уговори и конвенције били су привременог карактера, што се само 10 месеци касније и показало агесијом Бугарске на Србију. Нажалост, ни данас није ништа повољнија ситуација. Пре 100 година судбину Балканцима, поред, Турске, кројили су Аустроугарска и Русија, које су увек настојале да одрже свој утицај на Балкану.

Став Аустроугарске се најбоље види из писма аустријског министра спољних послова свом посланику у Београду 1910. године, у коме пише: „Ми ни у ком случају не смемо трпети уједињење Краљевине Србије и Црне Горе, ми ћемо то спречити па чак и по цену рата”. Надаље је забележено: „за нас Аустријанце много је значајније супарништво између Србије и Црне Горе иако оно постоји само између две династије”. То се потврдило и крајем прошлог века, када су велике силе грубо и насилно распарчале Југославију и створиле нове државе на увек трусном Балкану, сматра проф. Гојко Миљанић. ■

Новица ПЕШИЋ

У слободи

Од два ратна циља српске Владе и Генералштаба – продор у Вардарску Македонију и излаз на море – остварен је само један. Иако знатно територијално проширена, Србија није битно променила свој међубалкански положај и однос према Европи. Поред Аустроугарске на западу, на југу се појавила нова, албанска држава, а у перспективи се назирао још један противник. По уговору са Бугарском из 1912. године, српска влада била је дужна да преда Бугарској територију Македоније од Криве Паланке до Струге, где су се додиривале границе Бугарске и Албаније. Тиме је Србија била одвојена од Грчке и прилаза Солуну. Једину праву предност чинила је заједничка граница са Црном Гором.

Пошто црногорска војска није имала Генералштаб, Црна Гора је на седници свог Ратног савета, 3. октобра 1912. године, усвојила основне смернице за вођење ратних операција, засноване на Уговору са Србијом. Одлучено је да главнина црногорских снага дејствује према Скадру, али се озбиљно рачунало и на послератно проширење територија према Санџаку, Метохији и Васојевићима. Црногорска војска, с врховним командантом краљем Николом на челу, била је милицијског типа, организована у три одреда, на територијално-племенској основи. Према наоружању и опреми била је знатно испод просека ондашњих европских армија. Међутим, недостатке у наоружању војска је надокнађивала високим борбеним моралом и храброшћу, уверена да води праведан рат.

Приморски одред (командант Митар Мартиновић, око 8.000 људи) налазио се на простору Бара, Зетски (с престолонаследником Данилом на челу, око 15.000 људи) код Подгорице, а Источни одред (којим је командовао Јанко Вукотић, око 12.600 људи) груписан је према Пљевљима, Мојковцу, Беранам и Плаву, са задатком да штити границу. Црна Гора имала је укупно око 35.600 људи, 106 топова и 32 митраљеца.

Сходно развоју укупне ситуације на Балкану, крајем рата отпочела је интензивнија активност великих сила, нарочито Аустроугарске и Италије, које су већ раније противиле изласку Србије на Јадранско море и припајању Скадра Црној Гори. Српска Врховна команда је зато, по налогу Владе, наредила Трећој армији да што пре изврши припреме ради избијања на јадранску обалу, како би се велике силе ставиле пред свршен чин.

Након Кумановске битке и пада Скопља, српска Трећа армија добила је задатак да ослободи Метохију. Већ 31. октобра Шумадијска дивизија првог позива кренула је кроз Качанички теснац према Призрену, а Дринска дивизија другог позива са Косова према Ђаковици. У тај град ушла је 5. новембра, истовремено када и јединице црногорског Источног одреда, док је Шумадијска дивизија првог позива истог дана ушла у Призрен.

Тих дана ситуација на балканском ратишту била је врло повољна за савезнике. Српска војска ослободила је област око Новог Пазара, Косово и део Метохије, а после Кумановске битке и знатан део Македоније, наступајући према Битољу. Црногорци су ослободили знатан део Санџака, до Плеваља и Бијелог Поља, област Васојевића и део Метохије до Ђаковице. Нису, међутим, успели да заузму Скадар, који је имао „слободну везу“ са лукама код Медове и Драча и другим турским снагама у Албанији.

Да би се спречило, или бар отежало снабдевање турских снага у Скадру, било је неопходно да српске јединице пресеку ту везу и Црногорцима пруже помоћ у заузимању Скадра.

На другој страни, грчка војска приближавала се Солуну, а Турци су успешно бранили тврђаву Јањину. Упркос победама код Лозенграда и Лилебургаса, Бугари нису успели да заузму Једрене, па су затражили помоћ од српске Врховне команде, која им је упутила своју Другу армију. Тако се турска војска нашла у потпуној дефанзиви.

Пошто је њена војска претрпела тешке поразе на свим војиштима, Турска се, ради окончања непријатељстава, обратила великим силама за хитну интервенцију. Протокол о примирју потписан је 3. децембра 1912. године, да би десет дана касније, у Лондону, започели мировни преговори зараћених страна. Примирје између Турске и савезника (сем Грчке) ступило је на снагу 4. децембра. Предвиђало се да војске зараћених страна остану на својим положајима, а да се опседнуте тврђаве (Једрене, Скадар и Јањина) не могу споља снабдевати. Преговори су настављени у Лондону 13. децембра. Савезници су тражили од Турске да „уступи све земље западно од линије Родосто–Мидија и сва острва у Егејском мору са Критом“. Према очекивању, Турци су то одбили, нудећи само аутономију Македоније и Албаније. То је био разлог за прекид даљих преговора.

Стварање Албаније

Изнанађене брзим успехом балканских савезника, велике силе нашле су се пред изазовом да у основи признају њихова територијална освајања, али и да очувају своје империјалистичке интересе. Још 4. децембра 1912. године Конференција амбасадора великих сила одлучила је да образује аутономну Албанију, под својом контролом. Под притиском ратних победника, Порта је 22. јануара 1913. прихватила захтеве савезника, али је већ наредног дана група официра „младотурака“, са Енвер-бејом на челу, извела државни удар, убила Назим-пашу и оборила владу. Младотурци су одбили да уступе Једрене и егејска острва, због чега су балкански савезници објавили прекид примирја и 3. фебруара 1913. године наставили непријатељства.

Упркос бројним проблемима, претњама и уценама које је црногорски краљ Никола трпео од Аустроугарске, он је одлучио да 4. децембра општим нападом заузме Скадар. Но, услед фаталне грешке напад је убрзо обустављен, па је тако пропуштена прилика да се град и освоји, што ће Црну Гору касније коштати великих жртава. Наступило је примирје, које је тур-

Краљ Александар Карађорђевић

Војвода Радомир Пућник

ски гарнизон у Скадру добро искористио. Припремајући се за упорну одбрану, изводио је и повремене „испаде“ ради снабдевања људском и сточном храном.

Пошто Конференција амбасадора у Лондону није услишила захтев Црне Горе, почетком фебруара 1913. године непријатељства су настављена. Црногорска Врховна команда одлучила се за општи напад. У изузетно тешким тродневним борбама (од 7. до 9. фебруара) поновљени напад на Скадар претрпео је неуспех. Црногорци су имали тешке губитке на утврђењима Бардањолт и Тарабош. Пошто је пропао покушај освајања Скадра, краљ Никола се обратио за помоћ Србији, настојећи да, уз њену помоћ, што пре освоји град и велике силе, које су тада решавале питање Албаније, стави пред „вршен чин“. Српска влада се одазвала позиви, па је Врховна команда 21. фебруара наредила формирање Приморског кора, под командом генерала Петра Бојовића.

Припреме за нови напад на Скадар отпочеле су 4. априла 1913. године. Упркос свему, због посредовања великих сила до напада није дошло. Због силних компликација које су тада настале Скадар је постао „европски проблем“, па су „велики“ одлучили да он припадне Албанији и тражили обуставу операције. И руска влада је осудила краља Николу што није

послушао руског цара „да одустане од својих личних погледа и да Црногорце не осуди на бескорисне жртве“. Због таквог става великих сила, српска влада била је принуђена да 11. априла нареди повратак својих трупа у Србију.

Краљ Никола, упркос блокади црногорске обале од флота великих сила, није желео да се одрекне Скадра, па је црногорска војска сама продужила опсаду бомбардовањем артиљеријом. Због оскудице, глади и огромних разарања Есад-паша је понудио услове за предају Скадра.

Споразум је потписан 23.

априла 1913. године и турским јединицама је омогућено да изађу из града са оружјем и опремом. Наредног дана грађанство је свечано дочекало црногорске трупе.

Но, падом Скадра није промењена његова судбина. Аустроугарска је оштро реаговала, претећи интервенцијом. Затворила је границу према Црној Гори и прекинула саобраћај на путу Котор–Цетиње. Представници великих сила упутили су захтев да им се Скадар „уступи одмах“. Из Београда и Петрограда краљу Николи је указивано да Црну Гору чека зло „ако се не покори великим силама“. Напокон, почетком маја,

БОРБЕ НА ЈУГУ

Наређење за операцију у Албанији српска Врховна команда издала је 3. новембра 1912. године. Образован је Шумадијско-албански одред (шест батаљона, једна брдска батерија и ескадрон) са око 6.500 људи. Упркос бројним тешкоћама, јединице су, сходно задатку, избиле пред Љеш, који је бранио један турски пук. Један одред од два батаљона из Дринске дивизије, батаљон Шумадијско-албанског одреда и један црногорски одред, после двочасовне борбе, протерали су Турке из Љеша. Заробљена су 43 официра, 103 подофицира, 854 војника и 2.500 пушка. Дринска дивизија преузела је посаду северно од реке Мати, а Шумадијско-албански одред заузео је Крују, Тирану и Драч. Поменуће две јединице обједињене су 24. новембра, под називом Приморске трупе.

краљ Никола је схватио да је Скадар изгубљен. Разуме се, Црна Гора није могла издржати два рата. У својој поруци енглеском министру Едварду Греју краљ Никола каже: „Моје достојанство, као и достојанство мог народа, не дозвољавају ми да се подвргнем једностраним пријетњама, па зато предајем судбину града Скадра у руке великих сила“. Том изјавом завршена је скадарска криза. Иако су подаци у нијансама различити, губици Црне Горе у погинулим, рањеним и умрлим износили су око 9.500 људи, што је чинило четвртину њене војске. Успех у рату, углавном, постигле су њене помоћне снаге, које су донеле проширење државне територије.

Од савезништва до сукоба

У току Кумановске битке бугарска влада обратила се Србији с молбом да јој стави на располагање две дивизије ради појачања на Тракијском војишту. Генерал Путник је дао сагласност да се Бугарима помогне, па је Србија пружила тражену помоћ. Већ 26. октобра с фронта је извучена Тимочка дивизија првог позива, а затим и Дунавска дивизија другог позива, од којих је образована српска Друга армија са око 47.000 људи и 72 топа, са генералом Степом Степановићем на челу.

Освајањем Једрена завршена је једна од највећих операција и остварена значајна победа савезника у Првом балканском рату. Веома успешним заједничким дејствима бугарских и српских дивизија, после тешких дводневних борби, Шукри-паша је 26. марта 1913. године био принуђен да преда Једрене. Том приликом заробљено је 12 паша, 1.000 официра, 38.500 војника и огромна количина ратног материјала. После пада Једрена Турци су предложили примирје, које је закључено 16. априла 1913. године.

Заједничке операције и победе удружених снага требало је да допринесу развијању добросуседских односа и сарадњи српског и бугарског народа. Но, због различитих интереса владајућих кругова обеју земаља, то се није догодило. Од савезништва до непријатељства делио их је само један корак. После освајања Једрена распламсао се српско-бугарски спор око поделе Македоније. Све је водило у правцу припремања јавног мњења за предстојећи рат и распад тешко створеног Балканског савеза. Ишло се толико далеко да су неки бугарски листови „отворено тражили од Владе да интернира, као заробљенике, савезничку Српску војску“, која је заједно са Бугарима крварила за Једрене.

Побеђена Турска била је приморана да прихвати савезничке услове и потпише мир у Лондону 30. маја 1913. године, па је целокупна територија Турске на простору Европе припала балканским савезницима. Крит се коначно ујединио са Грчком, а уређење границе будуће Албаније поверено је великим европским силама. Турска је у Европи задржала само Цариград и мали појас у источној Тракији. Тиме је њена полуфеудална власт на Балкану неповратно срушена.

Подела турских територија

Велику улогу у коначној подели колача и распореду снага на терену после Првог балканског рата имала је аустроугарска дипломатија, која је организовано, упорно и даноноћно радила на разбијању Балканског савеза, непрекидно супротстављајући Бугарску Србији и Грчкој. Она је отворено иступала против интереса Србије и Црне Горе у северној Албанији, док се Италија противила грчком проширењу у јужној Албанији. Под помену-

тим војним и дипломатским притисцима Црна Гора је напустила Скадар, а Србија је била приморана да повуче своје трупе са албанског приморја. Грчкој су припали Крит и полуострво Атос, док је судбина Егејског архипелага препуштена одлуци великих сила.

Догађаји везани за Први балкански рат имали су изу-

зетно снажан утицај не само на даља збивања на Балкану, већ и у Европи уопште. Гледано у целини, сем узбурканих односа на Балкану, уследило је поштравање опште европске кризе и убрзавање почетка Првог светског рата. Од два ратна циља Српске владе и Генералштаба – продор у Вардарску Македонију и излаз на море – остварен је само један. Иако знатно територијално проширена, Србија није битно променила свој међубалкански положај и однос према Европи. Поред Аустроугарске на западу, на југу се појавила нова, албанска држава, а у перспективи се називао још један противник. По уговором са Бугарском из

1912. године српска влада је била дужна да Бугарској преда територију Македоније од Криве Паланке до Струге, где су се додиривале границе Бугарске и Албаније. Тиме је Србија била одвојена од Грчке и прилаза Солуну. Једину велику предност чинила је заједничка граница са Црном Гором.

Опијени победама у рату и оствареним територијалним проширењима, српска влада и њени војни кругови ставили су под упитник предају уговорених територија Бугарској. Наиме, Бугарска 1912. године није обезбедила уговорени контингент војске на Вардарском војишту, а Србија је, после Кумановске битке, упутила своју Другу армију са тешком артиљеријом у помоћ Бугарској и борила се код Једрена, иако уговором то није било предвиђено. Српска војска је, практично, сама водила рат на Вардарском војишту, па је од Бугарске сада тражила ревизију предратног уговора. То је био један од разлога задржавања вардарског дела Македоније, који је Србији био потребан ради извоза робе преко Солунске луке.

И тако, корак по корак, сагоревали су и последњи остаци савезништва из ратова против Турске. Три балканске државице – Србија, Грчка и Румунија – отпочеле су удруживање против четврте – Бугарске. Усред преговора око руског посредовања, у крајње напетости ситуацији, у Београд је стигла вест да су бугарске трупе извеле изненадни ноћни напад на Брегалници између 29. и 30. јуна 1913. године. Тиме је отпочео Други балкански рат. ■

(Крај)

ГРЧКО ВОЈИШТЕ

Операције на грчком војишту завршене су после пада Јањине. Грци су 4. марта 1913. године отпочели напад на Јањину. После тешких тродневних борби, у којима је на грчкој страни ангажовано око 45.000, а на турској 30.000 људи, Грци су заузели град, заробили 550 официра и 22.000 војника. Остатак турских снага повукао се према Скадру.

Војвода Живојин Мишић

ВЕРСКИ ПРАЗНИЦИ

1–15. јануар

✠ Православни

- 2. јануар – Свети Игњатије Богоносац
- 6. јануар – Бадњи дан
- 7. јануар – Рождество Христово – Божић
- 8. јануар – Сабор Пресвете Богородице
- 9. јануар – Свети првомученик и архиђакон Стефан
- 14. јануар – Обрезање Господње, Свети Василије Велики (Нова година)

✠ Римокатолички

- 1. јануар – Нова година
- 6. јануар – Богојављење
- 8. јануар – Крштење Исусово

СВЕТИ ПРВОМУЧЕНИК АРХИЋАКОН СТЕФАН

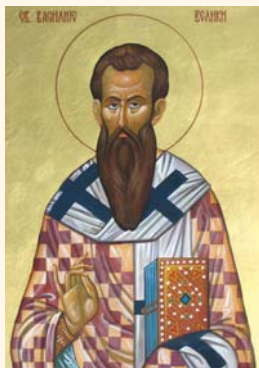
Другог дана после Божића, Православна црква молитвено се сећа Светог првомученика – архиђакона Стефана, припадника јеврејског народа који је био у сродству с апостолом Павлом. Страдање светог Стефана збило се годину дана после силаска Духа Светога на апостоле, односно исте године када се Господ Исус Христос вазнео на небо. Свети Стефан је први хришћанин који је страдао за Господа и зато се назива Првомучеником. Његово мучеништво потресно је описано на страницама Светог Писма Новог Завета.

Свети Стефан се назива Архиђаконом, јер је био први од седам ђакона које су свети апостоли поставили на службу око помагања сиротињи у Јерусалиму.

Како нису могли другачије спречити његово проповедање, прибегли су, уз помоћ лажних сведока, клевети да је хулио на Бога и Мојсија, баш као што се збило и са Исусом Христом. Тако су духовне старешине против Светог Стефана побуниле народ. Као и Христа, Стефана су лажно оптужили и ухапсили. После хапшења, уследило је суђење.

На суђењу Свети Стефан је одлучно и разложно побијао једну по једну клевету лажних сведока. Изложио је, јасно и са великим поштовањем, целу историју Израела од Аврама, који је први добио обећање о доласку Месије до Мојсија, о којем је говорио са великим страхопоштовањем и уважавањем. Но, истина о Месији још више је разгневила свештеничке и народне поглаваре. Међу присутним мучитељима био је и Стефанов рођак Савле, који је касније, искрено се покајавши, спознао истину о Господу Исусу Христу, примио његово учење и свето крштење, и остатак земаљског живота провео проповедајући, као апостол Павле, јеванђељску истину, ширећи Христову реч и оснивајући црквене заједнице. ■

СВЕТИ ВАСИЛИЈЕ ВЕЛИКИ

Свети Василије Велики, архиепископ кесаријски, рођен је у време цара Константина. Пре крштења школовао се у Атини, где је петнаест година учио филозофију, реторику, астрологију и друге науке тог времена. Школски другови били су му Григорије Богослов и Јулијан – касније цар одступник. У зрелим годинама крстарио је на реци Јордану, заједно са бившим учитељем Евулум.

Поставши чврсти поборник православља, луча моралне чистоте и верске ревности, тај умни богослов се с правом назива Велики. Живео је само педесет година, али је био чврсти стуб цркве и њен ревностни стројитељ. Десет година служио је као епископ Кесарије кападокијске и називан челом цркве Христове. Сачувана су његова многобројна дела, богословска, канонска, апологетска, као и служба названа по његовом имену. Служба се служи десет пута у години, и то 14. јануара, уочи Божића, уочи Богојављења, у све недеље часног поста, осим Цветне, на Велики четвртак и на Велику суботу.

Свети Василије се упокојио и преселио у царство Христово 14. јануара (1. јануара по старом календару) 379. године. ■

1. јануар 1904.

У част обележавања стогодишњице Првог српског устанка, у Краљевини Србији установљено је одличје „Карађорђева звезда“. Додељивана је „за признање и одликовање заслуга стечених за Краља и Отаџбину како у миру, тако и у рату“. Законом о изменама и допунама Закона о одликовањима Републике Србије, који је Народна Скупштина усвојила 26. маја 2010, поново је уведен „Орден Карађорђевог крста“. Орден има три степена и „додељује се за нарочите заслуге и успехе у представљању државе и њених грађана“.

6. јануар 1929.

Краљ Александар Карађорђевић укинуо је Видовдански устав, распустио Народну скупштину, забранио рад политичких странака и донео више указа којима је ојачао краљевску власт (Шестојануарска диктатура). Октобра исте године име државе промењено је у Краљевина Југославија и промењена је њена територијална организација увођењем девет административних јединица (Дравска бановина, Дринска бановина, Морavsка бановина, Приморска бановина, Савска бановина, Вардарска бановина, Врбаска бановина и Зетска бановина). Београд са Панчевом и Земуну представљао је посебно управно подручје.

11. јануар 1994.

У Бриселу је завршен самит НАТО-а на коме је инициран Програм *Партнерство за мир*. Наведено је да је циљ Програма постизање спремности за очување мира кроз заједничко планирање, обуку, вежбе и побољшање међуоперативности снага земаља партнера и НАТО-а. Република Србија позвана је да приступи Партнерству дванаест година касније, на самиту у Риги 29. новембра 2006, заједно са Босном и Херцеговином и Црном Гором. Оквирни документ о приступању потписан је 14. децембра 2006. у Бриселу, чиме је Србија и формално постала учесница Програма. ■

Припремио Миљан МИЛКИЋ

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
расписује

ЈАВНИ ОГЛАС

за пријаву кандидата за добровољно служење војног рока са оружјем
и курс за резервне официре Војске Србије

1. Право пријављивања на добровољно служење војног рока са оружјем и курс за резервне официре

На добровољно служење војног рока са оружјем у Војсци Србије могу се пријавити кандидати мушког и женског пола који у 2013. години навршавају од 19 до 30 година живота.

Општи услови:

- 1) да је држављанин Републике Србије;
- 2) да се не води кривични поступак односно да није правно-снажно осуђиван за кривично дело за које се гони по службеној дужности;
- 3) да није осуђиван на казну затвора од најмање шест месеци;
- 4) да је здравствено способан за војну службу;
- 5) да није одслужио војни рок са оружјем.

Поред ових, кандидат за слушаоца курса за резервне официре мора испуњавати и следеће услове:

- 6) да има завршену високу школу одговарајуће струке од значаја за Војску Србије (основне академске студије или основне струковне студије),
- 7) да испуњава услове прописане за регруте који се упућују у посебне јединице Војске Србије;
- 8) да има позитивну безбедносну проверу.

2. Подношење пријаве и потребна документација

Пријаву за добровољно служење војног рока са оружјем у Војсци Србије кандидат подноси центру Министарства одбране за локалну самоуправу, према месту пребивалишта.

Кандидат који има пребивалиште или боравиште у иностранству пријаву може поднети надлежном дипломатско-конзуларном представништву Републике Србије у иностранству.

Кандидат који се пријавио за добровољно служење војног рока са оружјем, дужан је да испуни образац пријаве и приложи:

- 1) доказе о испуњавању општих услова јавног огласа, изузев тачака 4) и 5);
- 2) фотокопију личне карте или пасоша (оригинал документ на увид);
- 3) фотокопију дипломе о завршеној школи (оригинал документ на увид);
- 4) биографију.

Кандидат за резервног официра уз пријаву за курс прилаже и следеће доказе:

5) уговор са Министарством одбране о стипендирању, ако је био војни стипендиста и

6) писану сагласност за безбедносну проверу за упућивање у посебне јединице Војске Србије;

Образац пријаве за добровољно служење војног рока са оружјем кандидат добија у центру Министарства одбране за локалну самоуправу и он садржи: име и презиме, име оца, датум рођења, адресу становања, стручну спрему, знања и вештине, као и друге податке о кандидату.

3. Избор кандидата за добровољно служење војног рока са оружјем и курс за резервне официре у Војсци Србије

Утврђивање коначне ранг-листе кандидата за упућивање на добровољно служење војног рока са оружјем и курс за резервне официре врше регионални центри Министарства одбране, на основу предлога центара Министарства одбране за локалну самоуправу, након обављених лекарских и других прегледа и психолошких испитивања кандидата у овлашћеним војноздравственим установама.

Избор потребног броја кандидата са утврђене коначне ранг-листе врше комисије регионалних центара Министарства одбране, у складу са Планом упута кандидата у центре за обуку и курс за резервне официре за одређени путни рок.

4. Закључивање уговора

Изабрани кандидати за добровољно служење војног рока са оружјем и курс за резервне официре потписују уговор са Министарством одбране, којим се уређују међусобна права и обавезе везане за добровољно служење војног рока, који обавезно садржи почетак и завршетак добровољног служења војног рока са оружјем, услове живота и рада, новчана примања, услове прекида добровољног служења војног рока са оружјем и накнаду трошкова у случају неоправданог прекида добровољног служења војног рока са оружјем.

Све додатне информације у вези са добровољним служењем војног рока са оружјем могу се добити у центру Министарства одбране за локалну самоуправу у месту пребивалишта, надлежном дипломатско-конзуларном представништву Републике Србије у иностранству и на интернет презентацији „www.budiprofesionalac.rs“.

Јавни оглас за пријаву кандидата за добровољно служење војног рока са оружјем у Војсци Србије у 2013. години је стално отворен, а рангирање кандидата ће се вршити периодично, у складу са упутним роковима. ■

МИНИСТАРСТВО
ОДБРАНЕ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
Генералштаб
Војске Србије
Управа за људске
ресурсе

ОБЈАВЉУЈЕ

ИЗМЕНУ
КОНКУРСА

У конкурс за попуну слободних радних места професионалних војника, на одређено време, објављеном у магазину „Одбрана“ број 174 од 15. децембра 2012. године, део конкурса који се односи на време до када је конкурс отворен мења се и гласи:

Конкурс је отворен до 15. јануара 2013. године.

_____ (презиме, средње име и име и кандидата)

_____ (адреса сталног пребивалишта)

_____ (место становања)

_____ (контакт телефони – фиксни/мобилни)

_____ (e-mail адреса)

Пријава за пријем у Војску Србије у својству професионалног војника,
г о с ѿ а в љ а . –

ВОЈНОЈ ПОШТИ _____

Ја, _____, ЈМБГ _____,
(презиме, средње име и име)

са завршеном школом _____ и звањем _____,

подносим пријаву за пријем у Војску Србије у Војну пошту _____,

за род-службу _____, у месту службовања _____.

Поред ове пријаве за пријем у Војску Србије, исту сам доставио и следећим Војним поштама:

1) _____, за род-службу _____, у месту службовања _____.

2) _____, за род-службу _____, у месту службовања _____.

Уколико не будем примљен на дужност за коју конкуришем (ЗАОКРУЖИТИ):

а) **ПРИХВАТАМ** да се моја пријава разматра и за попуну других радних места у истој или другој јединици или месту службовања;

б) **НЕ ПРИХВАТАМ** да се моја пријава разматра и за попуну других радних места у истој или другој јединици или месту службовања.

Уз пријаву прилажем следећа документа:

1. Кратку биографију;

2. Извод из матичне књиге рођених (оригинал или фотокопија оверена у суду или општини – уколико није на новом обрасцу не старије од 6 месеци);

3. Уверење о држављанству (оригинал или фотокопија оверена у суду или општини – не старије од 6 месеци);

4. Потврду државног органа да ми није раније престајао радни однос, у државном органу, због теже повреде дужности из радног односа (за лица која су раније били у радном односу у државном органу);

5. Уверење надлежног органа МУП-а РС да нисам осуђиван на казну затвора од најмање шест месеци (оригинал или фотокопија оверена у суду или општини – не старије од 6 (шест) месеци);

6. Копију војничке књижице;

7. Потврду Центра Министарства одбране за локалну самоуправу да сам одслужио војни рок са оружјем (осим за лица женског пола);

8. Копију дипломе о стеченом образовању (оригинал или фотокопија оверена у суду или општини);

9. Копију возачке дозволе (фотокопија оверена у суду или општини).

Сагласан сам да се изврши безбедносна провера у вези са запослењем у Војсци Србије у складу са законом о заштити података о личности („Службени лист СРЈ“, бр. 24/98 и 26/98) и чланом 16. Правилника о безбедносним проверама лица које врши Војнобезбедносна агенција („Службени војни лист“, бр. 18/2010).

Пријава за пријем
у Војску Србије
у својству
професионалног
војника

у _____

Потпис

дана _____

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ
Управа за традицију, стандард и ветеране

ОБАВЕШТЕЊЕ

о донетој Одлуци о расподели станова у закуп на неодређено време

Одлука о расподели станова у закуп на неодређено време ступила је на снагу даном доношења, 20.12.2012. године, а додела станова ће се извршити са пресеком стања на дан 30.11.2012. године.

Извод из Одлуке о расподели станова у закуп на неодређено време

а) редовна додела

РБ	МЕСТО / Гарнизон	КАТЕГОРИЈА ЛИЦА	СТРУКТУРА СТАНА И БРОЈ ОПРЕДЕЉЕНИХ СТАНОВА							СВЕГА	
			0,5	1	1,5	2	2,5	3	3,5		4
1	БЕОГРАД/ Београд	ГЕНЕРАЛИ							1	1	580
2		ОФИЦИРИ	1	1	4	15	4	85	1	111	
3		ПОДОФИЦИРИ	1	2	1	44	2	70		120	
4		ЦИВИЛНА ЛИЦА У МО И ВС	4	12	10	39	3	56	1	125	
5		ПЕНЗИОНИСАНИ ОФИЦИРИ	1	4	4	23	3	67	3	105	
6		ПЕНЗИОНИСАНИ ПОДОФИЦИРИ	1	4	5	31	3	53	1	98	
7		ПЕНЗИОНИСАНА ЦИВИЛНА У МО И ВС	1	2	2	7		8		20	
8	БОГОВАЂА/ Ваљево	ЦИВИЛНА ЛИЦА У МО И ВС				1				1	1
9	ВРАЊЕ/Врање	ОФИЦИРИ	1							1	2
10		ПОДОФИЦИРИ						1		1	
11	ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ/ Горњи Милановац	ПОДОФИЦИРИ				2				2	6
12		ЦИВИЛНА ЛИЦА У МО И ВС	1	1		1				3	
13		ПЕНЗИОНИСАНИ ОФИЦИРИ	1							1	
14	КЊАЖЕВАЦ/Заје чар	ЦИВИЛНА ЛИЦА У МО И ВС		1						1	1
15	КРАЉЕВО/Краљево	ПОДОФИЦИРИ				1				1	2
16		ЦИВИЛНА ЛИЦА У МО И ВС	1							1	
17	КРУШЕВАЦ/Крушевац	ПОДОФИЦИРИ				1				1	3
18		ЦИВИЛНА ЛИЦА У МО И ВС		2						2	
19	КУРШ УМЛИЈА/Прокупље	ПОДОФИЦИРИ	1							1	1
20	ЛЕСКОВАЦ/Лесковац	ЦИВИЛНА ЛИЦА У МО И ВС		1						1	1
21	НИШ/Ниш	ОФИЦИРИ		1						1	5
22		ПОДОФИЦИРИ				1				1	
23		ЦИВИЛНА ЛИЦА У МО И ВС	1	2						3	
24	НОВИ САД/ Нови Сад	ЦИВИЛНА ЛИЦА У МО И ВС		1						1	2
25		ПЕНЗИОНИСАНИ ОФИЦИРИ						1		1	
26	ПАНЧЕВО/Панчево	ПОДОФИЦИРИ					1			1	1
27	ПАРАЋИН/ Заје чар	ПОДОФИЦИРИ				1				1	2
28		ЦИВИЛНА ЛИЦА У МО И ВС				1				1	
29	СМЕДЕРЕВО/Пожаревац	ЦИВИЛНА ЛИЦА У МО И ВС		1						1	1
30	СОМБОР/ Сомбор	ЦИВИЛНА ЛИЦА У МО И ВС	1							1	1
31	ЧАЧАК/ Краљево	ЦИВИЛНА ЛИЦА У МО И ВС				1				1	1
СВЕГА СТАНОВА ЗА РАСПОДЕЛУ			16	35	26	169	16	341	7	0	610

б) замена решења

РБ	МЕСТО/ Гарнизон	КАТЕГОРИЈА ЛИЦА	СТРУКТУРА СТАНА И БРОЈ ОПРЕДЕЉЕНИХ СТАНОВА							СВЕГА	
			0,5	1	1,5	2	2,5	3	3,5		4
1	БЕОГРАД / Београд	ПЕНЗИОНИСАНИ ПОДОФИЦИРИ				1					1
УКУПНО ПО ГАРНИЗОНИМА			0	0	0	1	0	0	0	0	1
СВЕГА СТАНОВА ЗА РАСПОДЕЛУ			16	35	26	170	16	341	7	0	611

Овом Одлуком о расподели станова у закуп на неодређено време опредељена су два стана у гарнизону Београд породицама погинулих лица за категорије официр (1 троипособан стан) и подофицир (1 трособан стан).

У току је поступак утврђивања права стамбеним интересентима који су закључно са даном пресека стања, дали оверене изјаве о месту коначног решавања стамбеног питања и структури жељеног стана, провера валидности документације о утврђеном здравственом стању лица по којој су утврђени бодови, провера података о месту пребивалишта лица и чланова заједничког породичног домаћинства, као и провера стамбеног статуса лица која су имала станове у бившим републикама СФРЈ.

Стамбени орган ће од свих лица, која се налазе у ужем кругу стамбених интересента за доделу стана по овој Одлуци, затражити да у циљу утврђивања права доставе одговарајуће доказе. Захтеви лица која тражене доказе не доставе у предвиђеном року неће се разматрати.

По окончању поступка провере, извршиће се подела станова, а информације о извршеним доделама станова у закуп на неодређено време, као и ажуриране ранг листе биће објављени на сајту Министарства одбране. ■

БАЛКАНСКИ РАТОВИ 1912–1913 – Рад српског војног санитета

А. Недок

Монографија приказује рад војног санитета у току балканских ратова с Турском и Бугарском, чиме се успоставља жељени континуитет са осталим монографијама о раду војног санитета у Првом светском рату. Са изласком ове монографије српски војни санитет најзад стиче своју целокупну историју од 1832. до 1918. године.

Тврди повез / ф. 17×24, 288 стр.
шифра: 111264 / цена: 432,00

НАРУЦБЕНИЦА

МЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363
Жиро-рачун: 840-312849-56
e-mail: komercijala@odbrana.mod.gov.rs

Наручујем _____ примерака књиге „Балкански ратови 1912–1913 – Рад српског војног санитета“ по цени од **432,00** динара, у укупној вредности од _____ динара.

Купац _____
ЈМБГ _____
Адреса становања, улица и број: _____
Место _____
Телефон _____
Потпис наручиоца _____

Издања се плаћају унапред. Уз наруцбеницу послати доказ о улази целокупној износа, након чега испоручујемо књиге. Купљена издања биће достављена пуштом експреса, на терет купца.

МЕДИЈА ЦЕНТАР
ОДБРАНА

НОВО

ИЗАБРАНА ПАРТИЈА ВРАТОЛОМИЈЕ

Савон – Полуѓајевски
СССР, 1971.

1.е4 ц5 2.Сф3 д6 3.д4 цд4 4.Сд4 Сф6
5.Сц3 а6 6.Ле2 е6 7.ф4

Владимир Андрејевич Савон (1940-2005) није много познат нашој шаховској публици; играо је у Југославији, али углавном у Сарајеву. Био је првак Совјетског савеза у време док се тамо играо убедљиво најбољи шах на земаљској кули, а та титула није много заостјала за оном апсолутном, светском. Но и поред тога, у „остатку света“ никада није сврстан у врх светског шаха. У совјетској шаховској енциклопедији је овај велемајстор представљен победом над популарнијим „Полугом“. Партија је одлучивала о титули.

7...Ле7 8.0-0 0-0 9.Ле3 Дц7 10.а4 Сц6 11.Сб3 б6 12.Лд3 Лб7 13.Дф3 Сб4 14.Сд4 г6 15.Тад1 е5 16.Сде2 д5 17.фе5 де4 18.Се4 Де5

Бели: Кг1, Дф3, Тд1, Тф1, Лд3, Ле3, Се2, Се4, а4, б2, ц2, г2, х2

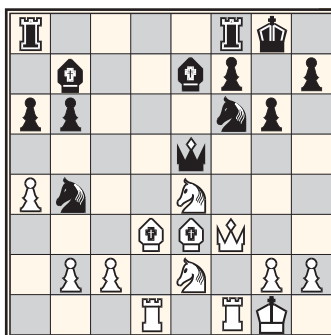
Црни: Кг8, Де5, Та8, Тф8, Лб7, Ле7, Сб4, Сф6, а6, б6, ф7, г6, х7

19.Дф6!!

Црни ово ни у сну није предвидео.

19...Сд3

Није ни он мајчи кашаљ.

20. Лд4!

Нова бриљанција белог, који је израчунао све последице своје жртве.

20...Лф6 21.Сф6 Кг7

Црни упорно чува краљицу, али је не може сачувати.

22.Сд7! Дд4+ 23.Сд4 Сб2 24.Тб1 Тф8 25.Се5

Нова напаст, опасна претња узимања на ф7.

25...Тд4 26.Тф7+ Кх6 27.Тб7 Са4 28.Тб3 Тд1+ 29.Кф2 Тд2 30.Кр3 Цц5 31.Сг4+ Кг5 32.Те7

Сада је то претња матом.

32...Тг2+ 33.Кг2 Сб3 34.Кр3 Кф5 35.Те5 мат.

1:0

КОЊИЋЕВ СКОК

Крените од обележених поља, као скакач у шаху, по путањи у облику слова Г, тако да добијете две народне пословице.

	-р-	-в-	
-о-	г-	-а-	-н-
-е-	-и-	С-	-а-
-о-	Н-	-а-	-н-
	-ћ-	-д-	

З-	-љ-	-а-	у-
К	-с-	-е-	-в-
-а,	-д-	и	-х-
-п-	-ћ-	-а-	-р-
-р-	с-	-е-	-е

Решење судоку из прошлог броја – водоравно: 5, 4, 1, 3, 9, 8, 4, 2, 9, 6, 1, 1, 6, 3, 7, 8, 2, 4, 5, 6, 8, 1, 7, 5, 3, 9, 6, 5, 2, 8, 7, 4, 9, 3, 1, 6, 3, 7, 1, 8, 6, 4, 5, 2, 6, 9, 2, 1, 8, 4, 8, 2, 3, 9, 6.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

○	1	○	2	3	4	5	6	7	○	8	○	9	10	11	12	13	14	○	15	○	16	
17			С						18									19				
○		20	Р								21										22	
23			Е	24									25									
26			Ћ			27							28									
29			Н	О	В	А		30									31					
32			А							33											34	
35			36									37										
38					39								40									
41						42									43							
44								45										46				
○		47								48										○		
49				50									51									

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА ВОДОРАВНО: анаграма, побрзати, кре, н, траварка, араканга, г, Ака, Вирлазар, повељико, Леман, кари-рати, Асирца, Иравади, Ана Болен, Горе, танатизам, гаравило, ИИ-ИТ, није него, браћа Рајт, чилс, Атаманта, рисвер, анимал, Лејкер-си, кћери, Раванели, тенкиста, тач, к, анаконда, Д'Артањан, н, аор, Студенка, којекако.

Припремио Жарко ЂОКИЋ

ВОДОРАВНО:

17. Тисово дрво, 18. Аутоматски уређаји, 19. Атлетски савез Србије (скр.), 20. Фински аутомобилист, Кими, 21. Издвојен, осамљен, 23. Академија студија економије (скр.), 24. Свирач по нотама, 25. Омамити се пићем, 26. Бивши кошаркаш, Грегор, 27. Писмене потврде (лат.), 28. Прилично таман, 29. Ученик основне школе, 30. Војна формација у једном месту, 31. Каубојско уже, 32. Планина изнад Гламоча, 33. Витомирова имењакиња, 34. Ознака за тангенс, 35. Показна заменица, ова, 36. Присталице аријанизма, 37. Прималац алиментације, 38. Сократов тужилац, 39. Храм богиње Атине на Акропољу у Атини, 40. Велики лист, 41. Пређа навијена на вратило (мн.), 42. Лађе за превоз вина (заст.), 43. Скраћени потпис, 44. Подсмешљив, заједљив, 45. Становнице Иријана, 46. Име режисера Кауризмакија, 47. Врста вештачког ђубрива, 48. Град у Француској, 49. Академија ликовних уметности (скр.), 50. Узевивати књиге, 51. Луталица.

УСПРАВНО:

1. Трансформаторска станица, 3. Четврти и први самогласник, 4. Писац и преводилац, Станислав, 5. Било ко, 6. Нотирање, бележење, 7. Папин годишњи приход, 8. Анисова имењакиња, 9. Горостаси, дивови, 10. Осигуравајући завод (скр.), 11. Лек за ангину пекторис, 12. Аждаја, неман, 13. Називи географских места, 14. Интелигентна вокална интерактивна технологија (скр.), 15. Душа (лат.), 16. Скраћено писање, 18. Кицоши, помодари, 19. Италијански фудбалски клуб, 20. Онај који живи заједно са неким, 21. Лешинар, 22. Састајање, сусрет, 24. Сорта маслина, 25. Уранов сателит, 27. Непитично, 28. Биљка милоглед, 30. Китови зубани, 31. Поштовање, уважавање (лат.), 33. Поштовати, уважавати, 34. Окрутни владари, 36. Име румунског писца Калинескуа, 37. Одјекивати, 39. Вртача (стр.), 40. Систем за снимање звука у пилотској кабини, 42. Приморски шипак, 43. Грчко слово, 45. Десето и 28. слово азбуке, 46. Лична заменица.

МЕДИЈА ЦЕНТАР

ОДБРАНА

АРСЕНАЛ МАГАЗИНА ОДБРАНА:

- Десет специјалних прилога.
- Преглед најновијих достигнућа војне технике у свету и код нас.
- О савременом оружју: оклопним борбеним возилима, хаубицама, авионима, хеликоптерима, беспилотним летелицама, сателитима, бродовима, подморницама,
- Из пера познавалаца, конструктора, испитивача, новинара.
- Развој, техничке карактеристике, борбена употреба, али и историја.
- Опремање армија света.

Цена :

- Појединачни број 400,00 динара
- Два броја 700,00 динара
- Три броја 1.000,00 динара
- Четири броја 1.300,00 динара
- Пет бројева 1.600,00 динара

НАРУЏБЕНИЦА

Медија центар „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс : 011 / 3241-363
Жиро-рачун : 840 – 312849 – 56

Наручујем следеће бројеве „Арсенала“:

у укупној вредности од _____ динара.

Издања се плаћају унапред.

Послати доказ о уплати целокупног износа, након чега испоручујемо издања.
Купљена издања биће достављена путем *Посиј експреса*, на терет купца.

Купац _____

ЈМБГ _____

Адреса становања: Улица и број _____

Место _____ Телефон _____

Потпис наручиоца _____

СРЕЋНА
НОВА **2013** ГОДИНА

КОТИК д.о.о

Панчево, Жарка Зрењанина 14

Телефони: 013/344-321, 063/370-138

Телефакс: 013/345-930 E-mail: kotikdoo@gmail.com

ОДБРАНА

НАРУЏБЕНИЦА

Претплаћујем се на магазин „Одбрана“ за 2013. годину (заокружите)

1. Полугодишња претплата (1.1 – 30.6. 2013.

године, 12 бројева) – по цени 1.080,00 динара

2. Годишња претплата (1.1. – 31.12.2013. године,

24 броја) – по цени 2.160,00 динара.

Уколико се претплаћујете на већи број примерака, уплатити одговарајућу суму (помножити број примерака са претплатном ценом).

Плаћање унапред на жиро-рачун **840-312849-56** МЦ „Одбрана“

Наруџбеницу и уплатницу послати на адресу:

МЦ „Одбрана“, Браће Југовића 19, Београд.

Правним лицима доставићемо предрачун на основу ове наруџбенице.

Купац _____

Улица и број _____

Телефон _____

Место и број поште _____

Потпис наручиоца

М.П. _____

ОДБРАНА

ОРАО – ПОГЛЕД ИЗ ЈУГОСЛОВЕНСКОГ УГЛА

А. Рагић

На веома занимљив начин у овој књизи приказани су настанак чувеног ваздухоплова, као и његов живот у бурним догађајима од његовог настанка до данас. Као производ домаће памети и индустрије, са потпуно освојеним ремонтом, а полазећи од стања истрошености временских и експлоатационих ресурса и борбених могућности, авион „орáo” је и данас актуелан и перспективан за даљу употребу у авијацијским јединицама Војске Србије.

Броширано / ф. 21×29, 334 стр. / шифра: 111267
цена: 2.700,00 / са попустом: **1.890,00**

НАРУЦБЕНИЦА

МЦ „ОДБРАНА”, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363
Жиро-рачун: 840-312849-56
e-mail: komercijala@odbrana.mod.gov.rs

Наручујем _____ примерака књиге „Орао – поглед из југословенског угла” по цени од **1.890,00** динара, у укупној вредности од _____ динара.

Купац	_____
ЈМБГ	_____
Адреса становања, улица и број:	_____
Место	_____
Телефон	_____
Потпис наручиоца	_____

Издања се илаћају унапред. Уз наруцбеницу послаћи доказ о улаћи целокујној износа, након чега исиоручујемо књиге. Куљена издања биће достављена пушем Пост експреса, на шереш кујца.

ВИШЕНАМЕНСКИ БОРБЕНИ АВИОНИ

С. Влацић

Карактер ваздушне моћи, као и перцепција фактора који је чине, променили су се појавом нове категорије авиона која се данас назива вишенаменски борбени авиони. Суштина је њихова способност за успешно извођење ловачких, бомбардерских, јуришних и извиђачких задатака, а у овој књизи представљени су великим бројем слика у боји, табела, шема и графикана.

Тврди повез / ф. 23×29, 264 стр. / шифра: 111269
цена: 2.160,00 / са попустом: **1.512,00**

НАРУЦБЕНИЦА

МЦ „ОДБРАНА”, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363
Жиро-рачун: 840-312849-56
e-mail: komercijala@odbrana.mod.gov.rs

Наручујем _____ примерака књиге „Вишенаменски борбени авиони” по цени од **1.512,00** динара, у укупној вредности од _____ динара.

Купац	_____
ЈМБГ	_____
Адреса становања, улица и број:	_____
Место	_____
Телефон	_____
Потпис наручиоца	_____

Издања се илаћају унапред. Уз наруцбеницу послаћи доказ о улаћи целокујној износа, након чега исиоручујемо књиге. Куљена издања биће достављена пушем Пост експреса, на шереш кујца.

